సంపుటి 3 సంఖ్య 3
1930 సం.

గృహలక్ష్మి

హిందూదేశమున శిశుమరణములు

నేనాటి శిశువే రేపు దేశాభివృద్ధికి పట్టుసారువ కాగల పౌరుడు. అగుటనే శిశువులు దేశమునకు ముఖ్యసంపద అని ప్రపంచమునందలి సమస్త దేశముల వారును అంగీకరించియున్నారు. అయితే కొందఱి ఈ అంగీకారము ఆముఖ్యసంపద పరిరక్షణమునకు పురికొల్పు మంత్రముగ నున్నది. మఱికొందఱు అంగీకరించుటతో తమపని తీరినదని అనుకొని శిశుసంపద విషయమై చీమతలయంతయైన శ్రద్ధను చూపక పల్లకుండుచున్నారు. ఇట్టి వారిలో భారత దేశీయులు అగ్రతాంబూలమును పొందతగిన పెద్దమనుష్యులైయున్నారు. చూడుడు: ఏబది రెండువారములుగల సంవత్సరములో ఒకవారమును వారు ఆరోగ్యశిశువారము అను నామమున పిలుచుచు ఆఏడుదినములును ఉత్సవములు, ఉపన్యాసములు, ప్రదర్శనములు, ప్రస్థానములు చేయుదురు. ఉత్సవములు తత్కాలికానందము నిచ్చుటతో సరి. ఉపన్యాసములందు ప్రస్తరింపబడు మహనీయవిషయములన్నియు ఉపన్యాసమందిరములందే గాలితో లీనమగును. పలుకబాఱుటకునోచని ఆప్రదర్శనములు కేవలప్రదర్శనములుగనే ఉండుచున్నవి. ఆరోగ్యశిశువారనిర్వహణసందర్భమున గావింపబడు శిశువుల ప్రస్థానములు వారి ఆరోగ్యము పెంచజాలినవిగా నుండుటలేదు సరికదా మీదు మిక్కిలి తుంచుచున్నవి. కాళ్లు చేతులు విఱుగద్రొక్కుకొని ఆరోగ్యశిశువారము అయిన దనిపించి ఆయేటికి శిశువుల విషయములో తాము చేయగలిగినంతయు చేయతగి

సంతయు చేసితిమని భావించి మిగిలిన ఏబదియొక్క వారములును భారతీయులు చంకలు తాటించుకొనుట సంవత్సరము సంవత్సరమును పరిపాటియై ఉండుచున్నది.

ప్రజలుకాని, ప్రజానాయకులుగాని, ప్రభుత్వమువారుకాని ఈవిషయమును గమనించినట్లు గన్పట్టదు. భారతదేశమునందలి శిశుమరణములసంఖ్య ఒకపరి పరికించితిమేని గుండె నీరైపోవును. ప్రపంచమున ఏఒక్క దేశమునగాని శిశుమరణములసంఖ్య ఇంతటి హృదయవిదారకముగ లేదు. విపులప్రయత్నముచే ఇప్పటి శిశుమరణములసంఖ్య తగ్గింపబడనిచో కొన్నివందలసంవత్సరములలో భారతదేశమున 'భారతీయుడు' అనుపురుగు లేకుండ పోవుననుట అత్యుక్తిగాదు.

ప్రపంచమునందలి ముఖ్యపట్టణములలో వేయిమందికి ఏడాదికి ఎంతమంది శిశువులు మరణించుచున్నారో ఒకసారి చిత్తగింపుడు: బొంబాయి 450, కలకత్తా 317, అలహాబాదు 265, కెయిరో 247, మాస్కో 177, డబ్లిను 112, గ్లాస్గో 101, వియన్నా 98, బెర్లిను 92, పారిసు 89, బోస్టను 81, చికాగో 77, బర్మింగుహ్యాము 75, లండను 66, న్యూయార్కు 64. వీనినిబట్టి తెలియదగునదేమి? ఇతరదేశపు పట్టణములందలి శిశుమరణముల సంఖ్యకంటె భారతదేశమునందలి పట్టణములందు శిశుమరణములసంఖ్య మిక్కిలి హెచ్చుగానున్నదని. ఈ హెచ్చుదలకుగల కారణములేమి?

కారణముల నారయుటకు విశేషశ్రమపడనవసరములేదు; సూక్ష్మదృష్టి నుపయోగింపను అవసరములేదు. మాతృత్వము వహించు స్త్రీకి తగిన రక్షణలేమి, తల్లికి వికాసములేమి, ప్రజలయందు విద్యలేమి—అను ముఖ్యమగు మూడు లేములుకూడి హిందూదేశమున శిశుమరణముల ఎచ్చుదలను తెచ్చిపెట్టుచున్నవని విశేషశ్రమపడ నక్కఱలేకనే స్థూలదృష్టితోడనే గ్రహింపవచ్చును.

మాతృత్వము వహించు స్త్రీకి తగినరక్షణలేమి. తల్లినిబట్టి బిడ్డ. తల్లి బలహీనురాలగుచో బిడ్డయు బలహీనముగనే యుండుటసహజము. బలహీనమగు బిడ్డ చుట్టుముట్టాడురోగములకు సులభముగనే దాసోహముచేయును. హిందూదేశమున స్త్రీలు బలహీనలుగానున్నారు. అతిబాల్యవివాహములు, పసితనముననే గర్భము ధరించుట మొదలగు దురాచారములు ప్రబలియుండి భారతరమణి బలారోగ్యములను దిగదీయుచున్నవి. (శారదాచట్టము అమలులోనికివచ్చినది గనుక ముందీనుసితి కొంత తొలగవచ్చును.) పుట్టుకచేతనే బలహీనయైయున్న హిందూస్త్రీ గర్భవతిగానున్న సమయముననుು, ప్రసూతయైనపుడును రోగదేవతకు తన్ను వరవుగ నమ్ముకొని చావుబ్రతుకులతో యుగి

లక్షణములు పుచ్చుచుండును. అమెరికాసంయుక్తరాష్ట్రములందు సంవత్సరమునకు ప్రసూతిరోగములచే 20,000 ఇరువదివేలమంది స్త్రీలు మరణించుచున్నారు. హిందూదేశముననో 60,000 అరువదివేలమందికి అధికముగనే మృత్యుముఖమున బడుచున్నారు. కనిపెంచుచున్న కాంత చనిపోయిన దనగానేమి? జాతిని పారంపర్యముగ వెలయించుటకు స్త్రీపురుషశక్తుల ప్రసాదించు ఒకదేవత నిర్గమించిన దన్నమాట. ఇందు మూలమున దేశమునకు ఒనగూడు నష్టము కొలదియిడరానిది. అయితే ఈనష్టము వెంటనే గుర్తింప బడ జాలినదికాదు. గుర్తింపబడు తత్కాలికనష్టములుకూడ తక్కువవికావు. తల్లి చనిపోయినమీదట ఏమ్పడిపి ఆదరించి ఎత్తుకొని ఎడపిల్లను కడుపులో పెట్టుకొను వారెవరు? వేళమెఱిగి పాలుపోసి చంటిపిల్లను సాకువారెవరు? బాధ్యతగల పోషణకు మొగమువాచి చంటిపిల్ల చనిపోవును; ఎడపిల్ల ఆరోగ్యమును గోల్పోయి బ్రతికియు ప్రయోజనము లేనిదగును. చూలింతతనమున, బాలింతతనమున స్త్రీల ఆరోగ్యము తగినట్లు పరిరక్షింపబడునేని ప్రసూతిరోగములచే దేశమున ఇన్నిమరణములు ఉండ నేరవు; దేశమున ఏటేట గల్గుచున్న అరువదివేల ప్రసూతిమరణములలో తుదకు ముప్పదివేల మరణములనైన మనము కొంచము జాగ్రత్త తీసికొన్నచో లేకుండ చేయ వచ్చునని సుప్రసిద్ధ వైద్యులోకరు చెప్పుచున్నారు. హిందూదేశమున శిశుమరణముల సంఖ్య తగ్గింపవలయునన్నచో మాతృత్వము వహించుస్త్రీల సంరక్షణమున మున్ముందు జాగ్రత్త చూపవలయును.

అటుపిమ్మట తల్లికి విశ్వాసము కల్గించు విషయమున విశేషశ్రద్ధ చూపవలయును. జాగ్రతచూపి ప్రసూతిరోగదేవత కరాళవదనమునుండి రక్షించినను ఆమెను అజ్ఞాన సింధువుగనే యుంచితిమేని కలుగగల విశేషప్రయోజనము కనిపింపదు. తాను గర్భవతిగా నున్నప్పుడు గాలివెలుతురుగల గదులలో పరిశ్రమించుట; ఆరముగ్గినపండ్లు, పుష్టి కల్గించు కూరలు భుజించుట; కాచి వడపోసి శుభ్రము చేయబడిన జలమును మాత్రమే త్రాగుట మొదలగు ఆరోగ్యసూత్రములను అవలంబించు శ్రద్ధ—మలబద్ధము, తలనొప్పి, మొగము పొంగరించుట, పాదములు మెఱుగుచూపుట మొదలగు దుర్లక్షణములు కనిపించిన తోడనే రోగము రొష్టుచేసి వైద్యసాహాయ్యమును పొందుతెలివి హైందవ స్త్రీల హృదయమున వికసింపజేయవలయును. సాధారణముగ వారు ఆరోగ్యసూత్రములను అవలంబించుటలో అధికధనవ్యయమును భరింపవలసి యుండుననుదుర్భ్రమకు లోనై యున్నారు. విశ్వాసమును కల్గించి వారిహృదయములనుండి అట్టి దురభిప్రాయమును దూరముగా తఱిమివేయవలసియున్నది. తెచ్చినపాలపై మూతవేయుటకుగాని,

పెట్టు అన్నమును వేళపట్టునకు పెట్టుటకుగాని, మఱి ఇట్టివియేయగు శుచిసూత్రముల నవలంబించుటకుగాని కావలసినది క్రొత్తఖర్చుగాక కొంత శ్రద్ధమాత్రమే అను విషయమును స్త్రీల మనస్సున బట్టింపవలయును. అధికాధిక మగు నేటి శిశుమరణముల సంఖ్య తగ్గించుటకు తల్లికి ఇట్టి విశ్వాసము కల్గించుట యొకముఖ్యసాధనము.

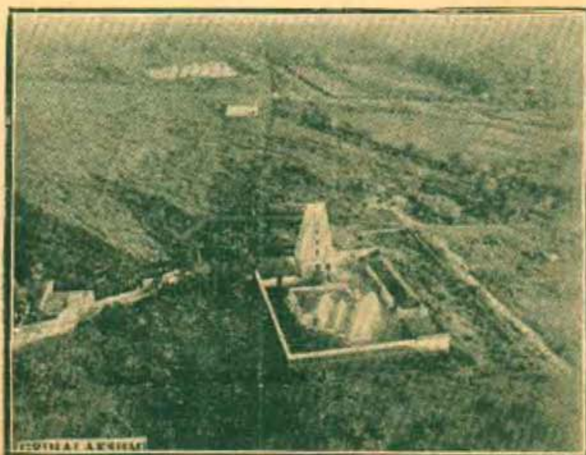
మఱియొక ముఖ్యసాధనము ప్రజలలో విద్యను వ్యాపింపచేయుట. విద్యావంతములైన సంఘములలో శిశుమరణములు మిక్కిలి తక్కువగానున్నవి. క్రిందిలెక్కల నొకతూరి తిలకింపుడు: హిందూదేశమునందలి ప్రత్యేకసంఘములందు మహమ్మదీయులలో నూటికి ఇరువది ముగ్గురు చదువుకొనినవారున్నారు. వారిలో వేయింటికి 1919–వ సంవత్సరమున ముప్పది ఒక్కరును, 1925–వ సంవత్సరమున నలుబది యొక్కరును చనిపోయినారు. హిందువులలో నూటికి ముప్పదిఇద్దఱు చదువుకొనినవారున్నారు. వారిలో వేయింటికి 1919–వ సంవత్సరమున ఇరువదియెనమండుగురును, 1925–వ సంవత్సరమున ముప్పదిఒక్కరును చనిపోయినారు. ఆంగ్లోయిండియనులు, ఐరోపాదేశీయులు వీరిలో నూటికి ఎనుబదిమంది చదువుకొనినవారున్నారు. వారిలో వేయింటికి 1919–వ సంవత్సరమున పదునేడుగురును, 1925–వ సంవత్సరమున పదునేనుగురును చనిపోయినారు. తేలిన సారాంశమేమి? విద్యావంతములగు ఆంగ్లోయిండియను, ఐరోపీయసంఘములలో సగటుమరణములసంఖ్య క్రమముగా తగ్గుచుండగా విద్యావ్యాప్తిలో వెనుకబడియున్న హిందూమహమ్మదీయసంఘములలో సగటుమరణముల సంఖ్య క్రమముగా హెచ్చుచున్నది. మరణములసంఖ్య తగ్గించుటకు విద్యావ్యాప్తియొక అమోఘసాధనమని సునిశ్చితమగుచున్నది. కావుననే బుద్ధిమదగ్రేసరుడు గోక్లేమహాశయుడు నిర్బంధప్రాథమికవిద్యావ్యాప్తికొఱకు నిద్ర, తిండి యెఱుగక ప్రాకులాడినాడు.

ప్రజాక్షేమమునకు శ్రీరామరక్షలనదగిన స్థానికసంస్థలు ఈ విషయమై మిక్కిలి శ్రద్ధ చూపవలసియున్నది. ప్రసూతిరోగముల ఆనుపాను లెఱుంగుటలో అనుభవముగల మంత్రసాని, మాఱుక్కలాంటిరు సహాయమున శుచిసూత్రములను స్త్రీలకు బోధించు ఒక ఉపన్యాసకురాలు, ప్రజల కనురెప్పలను విప్పగల విద్యాలయము హిందూదేశమునందలి ప్రతిగ్రామమునందును ఉండవలయును. ఏనాడీమూడును మన గ్రామములకు లభ్యమగునో ఆనాటినుండియు హైందవశిశువులకు మరణగండములు తగ్గిపోవును. అప్పుడు భారతమాత శిశుసంపదవిషయమున తోడిదేశములతో తులదూగుచు తిరుగగలదు. అట్టి శుభసమయముయొక్క ఆగమనము అచిరకాలముననే కలుగుగాక!

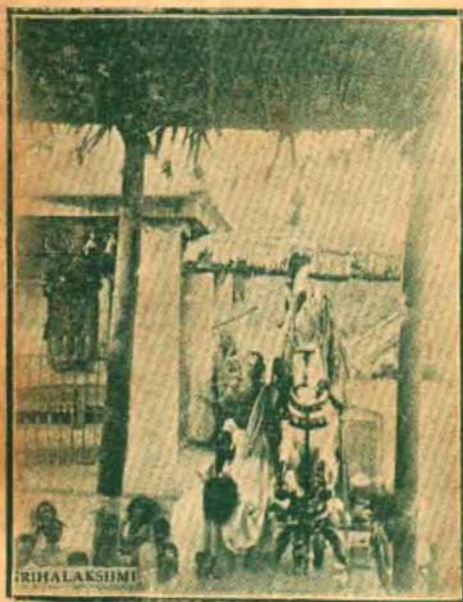
బాలచంద్రులు

శ్రీ తెలప్రోలు రాణీవారు తీసిన ఛాయాచిత్రములు

(ఆకిరిపల్లి) శ్రీ శోభనాచలపతి దేవాలయము

(మెట్లగట్టుపైనుండి ఎత్తినది)

(ఆకిరిపల్లి) శ్రీ శోభనాచలపతి
అశ్వవాహనముపై వేంచేయుట

(ఆకిరిపల్లి) శ్రీ శోభనా
చలపతిరథము

రాణివాసమున స్త్రీల స్వేచ్ఛ

శ్రీమతి దివాకర్ల మాణిక్యాంబగారు

ప్రాచీనభారతవర్షమున రాణివాసపు స్త్రీలకెట్టి స్వాతంత్ర్యమును లేదని కొందఱు సంఘసంస్కరణాభిలాషులు చెప్పుచుండుట సత్యమునకు దూరమైయున్నది. మనయిండ్లలో నేడు స్త్రీలకుగల స్వేచ్ఛ కేవలపాశ్చాత్యసంఘధర్మములను బట్టి ప్రచారమునకు వచ్చినదికాదు.

ప్రాచీనధర్మవేత్తలందఱును స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్య మీయరాదని శాసించినట్లు సరియైన తత్త్వమును తెలిసికొనకుండ ఇప్పటి సంఘసంస్కర్తలనుట మిక్కిలి శోచనీయముగ నున్నది. వారు చర్వితచర్వణముగ 'నస్త్రీ స్వాతంత్ర్య మర్హతి' అను మనుధర్మకారుని వాక్యమునే మూలసూత్రముగ నుగ్గడించుట అప్పటి స్త్రీల సంఘస్థితిని తెలిసికొనక చెప్పినమాటయై యున్నది.

ప్రాచీనకాలమున నంతఃపురమునందలి స్త్రీలు పురుషులతో మిక్కిలి కలసి మెలసి సంచరించెడివారనియు, పురుషులు అప్పటి స్త్రీలను ఈనడుమ వచ్చిన 'ఘోషా' పద్ధతియందువలె కారాగృహములనుంచినట్లు నిర్బంధవిధానముల నుంచలేదనియు నిశ్చయించుటకు ప్రబలాధారములున్నవి. అందొక్కదానిని మాత్రమే యీదిగువఁ జేర్కొనుచున్నాను:

పదునొకండవశతాబ్దమున సోమదేవునిచే రచింపఁబడిన కథాసరిత్సాగరమను గ్రంథమునందు స్త్రీలను ఇండ్లలో పెట్టి తాళము వేసి పరపురుషుల కంటబడకుండ చేయు పద్ధతుల నేవగించుకొనుచుఁ జెప్పబడిన ప్రసంగమొకటియున్నది. ఒకప్పుడు నరవాహనదత్త చక్రవర్తి తనభార్యయగు రత్నప్రభాదేవితో నంతఃపురమునందుండగా నతని మిత్రులగు గోముఖాదిసచివోత్తములతనిని చూడవచ్చిరి. అప్పుడు ద్వారమున కావలియున్న స్త్రీ వారిని కొంతయడ్డు పెట్టఁబోగా దేవియగురత్నప్రభ యామెను నివారించి "ద్వారమిక నెల్లప్పుడు తెఱువఁబడియే యుండవలెను. ఆర్యపుత్రుని స్నేహితులు ఇందుప్రవేశించుటకు అటంకముండరాదు." అని భర్తవైపుతిరిగి ఇట్లుచెప్పెను.

"ఆర్యపుత్రా! ప్రసంగవశమున వచ్చినది కనుక నేను చెప్పుచున్నదానిని వినుము. నీతియే స్త్రీలను రక్షించునదికాని ఇట్టి నిబంధనలుకావు. శీలమే కులస్త్రీలను ఉత్తమ మార్గమున కాపాడవలెనుకాని పట్టి యీర్ష్యయు మోహమునుకావు. చపలచిత్తయైన స్త్రీని దైవమైనను చెడిపోకుండ రక్షింపఁజాలఁడు. మహోద్వేగమున బోవు నదినికాని, నారీమణినికాని యెవ్వడును నిలుపఁజాలడు". ఇట్లుచెప్పి యీవిషయమై తేటపడునట్లొక కథను చెప్పి తనమాహోపన్యాసమునిట్లు పూర్తిచేసెను.

"కావున స్త్రీల రక్షింప నెవ్వరును సమర్థులు కారు. కులయువతులెప్పుడును నిజసత్త్వ పాశబద్ధమువలననే విశుద్ధవర్తనలయ్యెదరు. ఈర్ష్యావశులై పురుషులు వారిని నిర్బంధించుట దుఃఖమునకు మూలమగుచున్నది. అట్టి నిబంధములనున్న యువతులు అవ్వలి ప్రపంచ మనిన మిక్కిలి యౌత్సుక్యమునుజూప సంసిద్ధలై యుందురు."

విదుషీమణుల యుపయోగార్థము పై కథాభాగమునకు సంబంధించిన మూలము నందలి వాక్యములను క్రింద ఎత్తి చూపుచున్నాను.

రత్నప్రభ

ద్వారమేషాం నరోద్ధవ్య మిహ ప్రవిశతాంపునః

*   *   *   *   *

ఆర్యపుత్ర! ప్రసంగేణ వదామి తవ త చ్ఛృణు
నీతి మాత్రమహం మన్యే స్త్రీణాం రక్షానియన్త్రిణమ్
ఈర్ష్యా కృతోఽథవా మోహంకార్యంతేన న కించన
మహాత్తరేణ రక్ష్యన్తే శీలేనైవ కులస్త్రియః
ధాతాపి నప్రభుః ప్రాయశ్చపలానాంతు రక్షణే
మత్తానదీచ నారీచ నియన్తుం కేన పార్యతే?

*   *   *   *

ఇతి జగతి నరక్షితుం సమర్థః క్వచిదపి కశ్చిదపి ప్రసహ్యనారీమ్
అపతితు సతతం విశుద్ధ ఏకః కులయువతీం నిజసత్త్వపాశ బన్ధః
ఏవంచ ఈర్ష్యానామ దుఃఖైక హేతుర్దోషః పుంసాంద్వేషదాయీ పరేషామ్
రోధోఽయం మా భూద్రక్షణా యాంగనానా మత్యౌత్సుక్యం ప్రత్యుతాసాం కరోతి.

—ఇతి కథా సరిత్సాగరః—రత్నప్రభాలమ్బకః.

ఇంచుమించు వేయేండ్లక్రితముగల పరిస్థితులను జూచి చెప్పిన సోమదేవుని పైవాక్యము లిప్పటికాలమునందలి స్త్రీలయెడగూడ చక్కగా సరిపోవునని పురుషులు గ్రహించుట సంఘమునకు మిక్కిలి శ్రేయస్కరము.

అర్పణ

ఇందుకూరి సత్యనారాయణరాజుగారు

అదియుద్ధసమయం. పగలుకూడా వీథుల్లో జనప్రచారంలేదు. తలుపులు బిడాయించుకొని యిళ్లల్లో కూర్చుండేవారు ప్రజలు. ఊరంతా కళకాంతులులేక వెలవెలబోతూ వుంది. ఎప్పుడు శత్రువులు మీదవచ్చిపడతారో అనేభయమే ప్రతీవాళ్లకీ. ఏడ్చేపిల్లల్ని "యిదిగో పటాలంవస్తోంది. నోరుముయ్" అని ఝడిపించేవాళ్లు తల్లులు.

రాత్రి సుమారు పదిగంటలవుతుంది. తలుపు ఘడియవేసుకొని లోపల చిట్టిని ఉయ్యాల్లో పండుకోపెట్టి జోలపాటలు నెమ్మదిగా పాడుతూ ఊపుతోంది నరసమ్మ. చిన్నమరది కాబోలు మడతమంచంమీద హాయిగా నిద్రపోతున్నాడు. హఠాత్తుగా వీథిలో తలుపుకొట్టిన చప్పుడు అయింది. పాపం ఆమె ఉలిక్కిపడింది. "ఎవరు చెప్మా యిట్లాంటి వేళ తలుపుకొట్టింది" అని అనుకొంది. మళ్లీ చప్పుడు అధికమయింది. "తలుపుతీయకపోతే బద్దలు కొట్టుకొని ప్రవేశిస్తాము" అనేమాటలు గంభీరంగా వినిపించేయి. తత్తరపాటుతో పరుగెత్తుకువెళ్లి తలుపుతీసింది. తలుపుతీయంగానే పటాలం గబగబా లోపలకు ప్రవేశించింది. వాళ్లను చూడడంతోటే ఆమెకు గుండెలు ఝల్లుమన్నాయి. నోట్లోంచి మాటరాలేదు. నిశ్చేష్టితురాలైంది. అసహాయ. ఏంచేస్తుంది పాపం? యింట్లో మగవాళ్లులేరు. భర్త పటాలంలో జేరి స్వాతంత్రసమరంలోకి పోయాడు. అయినా ధైర్యం చిక్కబట్టి అట్లాగే నిలబడిపోయింది. "దాహం" అని అరచేరు. తుందుడుకు చెందిన హృదయాన్ని గట్టిపరుచుకుంటూ, కంగారుగా, వంటయింట్లోకి జొరబడి మంచినీళ్లుతెచ్చి కంపిస్తూఉన్న కరాలతో అందిచ్చింది పానీయం వాళ్లకు. "రెండుగంటల క్రిందట మీపటాలం యిలా వెళ్లిందట. యెచ్చటికి పోయిందో చెప్పగలవా?" అని ప్రశ్నించేడు సేనాని ఆమెను.

తెల్లబోయిందామె అమాటలు వినడంతోటె. కత్తివేటుకన్నా నెత్తురు చుక్కలేదు మొహంలో. ఆవిడకు తెలుసుసైన్యం యెట్లావెళ్లిందో. తనప్రియుడూ, యింకా దేశస్వాతంత్ర్యంకోసం ప్రాణాలని సమర్పించటానికి ఉద్యుక్తులైన యువకులూ ఉన్నారు ఆపటాలంలో. వారు యేమార్గంగుండా వెళ్లారోచెప్తే వీళ్లువాళ్లమీదపడి కట్టబోయే

స్వాతంత్ర్యసాధాన్ని కూలద్రోస్తారనీ ఆమె తెలుసుకొంది. "నాలాంటివాళ్లనా అడగటం మా సైన్యాన్నిగూర్చి?" అని అంది మొట్టకేలకు.

"అవును. నీకు తెలుసును కాబట్టి అడుగుతున్నాము."

"మావాళ్లకు హానికలిగించేవిషయం మీకెట్లా చెప్తాననుకొన్నారు." అంది నరసమ్మ జంకూకొంకూ లేకుండా.

"అలాగా! నీచేత బలవంతంగానైన చెప్పిస్తాచూడు." అని దబాయించేడు సేనాని.

"నేను అబలను. అబలలతో ఢీకొనే వీరులా మీరు?"

కొంచెం కోపంవచ్చింది సేనానికి—

"చెప్తావా? చెప్పవా? నీ అవస్థయేమవుతుందో ఊహించుకో! ఖాన్! గురిచూడు. అబద్ధం వచించేవంటే నిన్ను పేల్చేస్తాము."

భయకంపిత అయింది ఆమె. మెరపువలె ఆలోచనలు మానసికాంబరాన మెరసిపోయాయి. తాను ద్రోహంచేస్తే దేశపుస్థితి తలపోసింది. తన నాథునిసంగతి, స్వాతంత్ర్యానికై తమ రక్తంతో దేశమాత పాదప్రక్షాళన చేయటానికి ఉంకించుకొన్న యితర యువకుల సంగతి జ్ఞాపకంవచ్చింది ఆమెకు. ప్రాణము బుద్బుదప్రాయమని ఆమె చింతించింది. నిమీలితనేత్రయై కొంచెంసేపు అక్కడ, అల్లే నిలబడిపోయింది. కొంతసేపటికి ఆవేశపూరితయై కనులువిప్పింది.

"తుపాకులు బారుపెట్టి ఉన్నాయి. నేను మళ్లీ ఆజ్ఞాపిస్తున్నా? నిజంచెప్పు."

జవాబులేదు.

"ఆఖరుసారి; మాట్లాడు?"

నిశ్శబ్దం.

అట్లా ఆమె కొయ్యలా నిలబడిపోయింది.

"ఢా" మ్మని శబ్దించింది......

భూదేవి ఆనందపారవశ్యంతో సాధ్వి, వీరవనిత, త్యాగస్వరూపిణి అయిన ఆమె భౌతికదేహాన్ని కౌగలించుకొంది.

శారద లేఖలు

సౌభాగ్యవతియగు కల్పలతకు:—

నెచ్చెలీ!

అవును నేనుగూడ నదియే విషయమై యోచించుచున్నాను. విచారించిచూడ ఈపెండ్లిండ్లరద్దుచట్టము నామోదించుటలో నామోదింపకుండుటలోఁగూడ యిబ్బందులే కనుపడుచున్నవి. ఇది శారదాచట్టమువలె సులభముగా నామోదింప దగినదికాదు. దీని నామోదించితిమా భారతమహిళల నిరుపమానశీలముచే సముపార్జితమైన జగద్వందిత కీర్తికి కళంక మొదవెడు పరిస్థితు లేర్పడవచ్చును. మఱియు అవమానము, క్లేశము, చింత, మున్నగు కష్టములకు స్త్రీ గుఱికావలసివచ్చును. కాదంటిమా? నిర్హేతుకముగా భర్తృపరిత్యాగినులైన స్త్రీల దుర్గతికి తరణోపాయము దోచకున్నది. కాన ఈ విడాకులచట్ట మొకవంక స్త్రీలకు ఆత్మహత్యాకరముగను నొకవంక ప్రాణదానకరముగను కనుపించు చున్నది. దీని నింకను నిదానించి విచారించ నగును.

ఒక రొక మంచి పనిని చేయుచున్నచో వారితో సరిదూగుటకు మనము యత్నించుట తప్పుగాదు. కాని చెడుగునకు గూడ పోటీబడుట యుక్తమనిపించుకొనునా? పురుషులు భార్యను పరిత్యజించుటయనుచితకృత్యమని మనమిప్పుడు భావించుచున్నాము. భావనమేగాదు. అందులకు వారిని కఠినముగా నిందించుచున్నాము. వారినట్లు మనము దూషించుచు మనముగూడ నదియేపని కవకాశమును గోరుట సమంజసమగునా?

కల్పలతా! దాంపత్యముయొక్క పరమార్థము మహోత్కృష్టమైనది. దానియొక్క లక్ష్యము కేవలము భోగలాలసతగాదు. కాన దాంపత్యధర్మమును కేవలము భౌతికదృష్టితోఁజూచి విషయతృప్తియే పరమావధిగానెంచి పెండ్లిపై పెండ్లిగోరుట ప్రశస్తమగు యోచనకాదు.

ఒక పార్శ్వమునకు వ్యాధిసోకినచో దానిని నివారించుటకు రెండవమార్గమునకుగూడ నా వ్యాధిని ప్రాకించుట వ్యాధి నివారణకు మార్గముగాదు. ఒకవంక పురుషుడొనరించుచున్న దారాపరిత్యాగము అనుచితము నక్రమము సంఘవిచ్ఛిత్తికి కారణము పాపభూయిష్టమునై హిందూసంఘసౌష్టవమున కెనలేని యపకృతిగావించుచున్నది. నేడు స్త్రీలకుగూడ నట్టియవకాశ మొసగినచో నాలోపము నివారణమగునని భావింపరాదు. బహుశా యిబ్బందియగును.

మానవజన్మ మెప్పుడును లోపరహితముగాదు. ఎంతమంచివారియందును నేదియో యొక లోపముండితీరును. అట్టిచో నెంతయన్యోన్యానురాగముగల సతీపతులయందైనను నెప్పుడో యొకప్పు డేదియో యొకప్పు డభిప్రాయ భేదములు గలిగి తీరును. అంతమాత్రమునకే ఆడుది మగనిని, మగవాడు పెండ్లమును మార్చుకొనుచో నిక నాసంసారములో సారస్యమేమున్నది? ఒక వేళ వాదసౌకర్యార్థమై విడాకులు పుచ్చుకొందురేయనుకొందము? అటులైనను వీరి కష్టము నివారణగాదు. ఏలనందువా మరల క్రొత్తగా కట్టుకొన్న ఆలుమగలలో మాత్రము పొరపొచ్చెములు పుట్టవని కంట్రాక్టేమున్నది? కాన కల్పలతా! ఇట్టి గంగాశంతనులసమయములతో దాంపత్యజీవనము నిర్విఘ్నముగా చెల్లదు. తమదాంపత్యజీవితమును సుఖమయముగాను, ఒడిదుడుకులు లేకుండునట్లును జరుపుకొనదలంచుచో స్త్రీపురుషు లిరువురు పరస్పరవిశ్వాసప్రేమలుగలిగి సౌహార్ద్రముతో నొకరిలోపముల నొకరు సైరణతో సవరించుకొని జీవితమును నడుపుకొనుటయే యుత్తమమార్గము. మఱియు విడాకులచట్టముచే మన సంఘము నెదుర్కొనబోవు మఱియొక కష్టముగూడ అపుడాలోచనీయము. మనదేశమున స్త్రీలకు సవతిబిడ్డల యెడగల యీర్ష్య సామాన్యమైనదిగాదు. ఇందువలన బాలబాలికలు పడుచున్న యిడుమలును సామాన్యమైనవిగావు. సవతిబిడ్డలను చూచి సహింపలేక స్త్రీలు కొందఱు విషప్రయోగాదిదుష్కృత్యములకు గూడ వెనుదీయకుండుట మన మనేకసమయములలో వినుచున్నాము. నేను విడాకుల చట్టము నామోదించినచో బిడ్డలకు సవతితండ్రులుగూడ వచ్చెదరు. ఒక పురుషుని యందు పాజ్ఞలకులోబడియున్న స్త్రీయొక్క మాత్సర్యమే సవతిబిడ్డలయెడ నధికతరమైయుండగా స్వతంత్రుఁడగు మగవాడు సవతిసంతానము నెడల నింతకంటె నీర్ష్యాళువగుటకు నవకాశము గలదుగదా. కావున విడాకులచట్టముచే బిడ్డల సుఖస్థితి కష్టభూయిష్టమగును. మఱి ఆలుమగల సంసారమో నూతి ఒడ్డు బిడ్డ చందమున నెప్పటికప్పుడు ప్రమాదకరమై యుండును. ఇక నట్టి సంసారములో స్థాయియెక్కడ? సుఖమేది? ప్రేమ కవకాశ మెచ్చట? అన్నియు మృగ్యము. గట్టిగ మాట్లాడిన భార్య లేచిపోవునేమో ననెడిభయము మగవానికిని మగడు లేచిపోవునేమో ననెడి భయమాడుదానికిని కలుగుచుండ నిట్టి పిఱికితనపు కాపురమెన్నాళ్లుసాగును. ఇట్టి దంపతులు యేమాత్రపు సౌఖ్యమనుభవింతురు. కాన విడాకులచట్టముచే హైందవ సంసారములకు విపరీతపరిస్థితి యేర్పడుట ఒకవిధముగా యోచింప నిక్కువమనే తలంపు గలుగుచున్నది. కాని మిత్రమా! నేనిట్లువ్రాయుటచేత తన కత్తి కెదురుకత్తిలేక భార్యయెడ నిరంకుశముగను నిర్దాక్షిణ్యముగను ప్రవర్తించెడి పురుషుల చెయిదములను నేను గుర్తింపలేదనిగాని, సమర్థింపుచున్నాననిగాని భావింప

కుము. తోటకూరలోని పురుగువలె స్త్రీ బహునీచముగా పురుషులచే విసరివేయబడుచున్నదని నాకు తెలియకపోలేదు. ఇందువలన మన స్త్రీలలో పెక్కురు ఆజన్మదుఃఖముతో కుమిలిపోవుచున్నారనియు నేనెఱుగుదును. ఈవిషయము ప్రస్తావించునపుడు మన బంధుమిత్రులలోని స్త్రీలలో భర్తచే పరిత్యజింపఁబడినవారి నిర్వికారాకృతి నా మనోవీథిని పొడకట్టుచున్నది. ఆ అభాగినులెట్టి యపరాధము చేసినవారునుకారు. వారి తలిదండ్రులు పుష్కలముగా ధన మీయజాలక పోవుటయో, వారు రూపవతులుకాక పోవుటయో, వారు విద్యాభిరతిగలవారగుటయో, వంధ్యలగుటయో, రోగగ్రస్తలగుటయో ఇవియే వారిని పరిత్యజించుటకు కారణములు. ఇందువారు గావించిన నేరమేమియు లేదు. అయినను వారు నిర్దాక్షిణ్యముగా భర్తలచే విడనాడబడి జీవచ్ఛవములవలె పుట్టినింట బడియున్నారు. నిజముగా నిట్టి క్రూరకర్మము తలంచినప్పుడు డైవోర్సుచట్టము నిప్పటికిప్పుడు పుట్టిన బాగుండుననినంత మనస్సు భగ్గురుమనును. కాని మన ఆర్యసాంప్రదాయ ధర్మమునుబట్టియు, కుటుంబజీవితముయొక్క శాంతి నాశించియు, సంతానమునకు కలుగబోయెడి యుపద్రవము నాలోచించియు నించుక వెనుక ముందులరయుట యవసరమగుచున్నది. కాన ప్రత్యేక పరిస్థితులలో అనగా బాలికగర్భాదానము కానట్టిదియు లేదా సంతానము లేనట్టిదియునై యుండి భర్త షండుడు, పిచ్చివాడు, కుష్ఠురోగి, దేశాంతరగతుడునైనచో నట్టి బాలికకు పునర్వివాహ మొనర్పనగును. ఇదియే యాజ్ఞవల్క్యస్మృతియందుదాహరితమైన ధర్మసూత్రము. ఇట్టి స్థితియందే స్త్రీకి పునర్వివాహార్హత నొసంగనగునని నాయభిప్రాయము. దీని కొప్పదేని జీవకళత్రులకు వివాహాధికారము శాసనరీత్యా నిషేధింపబడవలెను; కాని యెట్టి మినహాయింపులులేక విడాకుల చట్టము నామోదించుట మాత్రము ఉచితమార్గము కాదు. నేనిట్లు వ్రాయుటచే విడాకులచట్టము వచ్చినంతమాత్రముననే దంపతులెల్లరు కుప్పలు తిప్పలుగా త్రెంపి ముడులు పెట్టుకొందురా, ఏమి నీ పిచ్చియూహయని నీవు నవ్వెదవేమో. కాదు. కాదు. అట్టి విషమస్థితి భారతదేశమున కింతలోరాదు. కాని త్రికరణములయందు వాక్క్రియల కంటె మనస్సునకే ప్రాధాన్య మెక్కువగదా. ఆమోదము మానసికకార్యము. ఇందే మన సదసద్వివేకము వెల్లడికావలెను. నేడు భారతస్త్రీలు డైవోర్సుచట్టము నామోదించినారనినచో ఆచరింపకపోయినను నామోదించినట్లే గదా? అందువలననే, భూతకాలమును పరిశీలించుము. భవిష్యము నాలోచించుము. వర్తమానము గుర్తింపుమని నిన్ను హెచ్చరించుట.

భావపురి
౧౫-౮-30

మిత్రురాలు
శారద

విడాకుల చట్టము

౧౪

శ్రీమతి బి. జ్ఞానాంబగారు

శ్లో॥ భర్తృభ్రాతృపితృజ్ఞాతి శ్వశ్రూశ్వశురదేవరైః
బంధుభిశ్చస్త్రియః పూజ్యా భూషణాచ్ఛాదనాశనైః.

—యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి

స్త్రీలు భర్తల చేతను బంధువుల చేతను పూజింపఁబడఁదగిన వారని స్మృతులు సహస్రముఖములతో శాసించుచున్నను ప్రస్తుతము వారు బానిసలకంటె హీనముగాఁ జూడఁబడుచు సకలవిధముల హింసింపఁబడుచున్నారు. భర్తలయొక్క స్వలాభాపేక్షచే వారు తమ పవిత్రస్థానములఁగోల్పోయి నిర్జీవశిథిల శిలావిగ్రహములవలె అణచి పెట్టఁబడిన రబ్బరు బంతులవలె పూజాపురస్కారములు లేక స్వాతంత్ర్య విహీనలై కృశించిపోవుచున్నారు. వేయేల? త్రాగుబోతులును పరధనదారాసక్తులును మానవ రూపదానవులునునయిన భర్తృనామధారుల కఠోరదారుణహస్తములందుబడి ప్రతిసంవత్సరమును వందల కొలది వారీమతల్లులు నిష్కారణముగాఁ దమప్రాణములఁగోల్పోవుచున్నారు. స్త్రీల నిట్టి భయంకర పరిస్థితులనుండి విముక్తలఁ గావించుటకు వివాహవిమోచన శాసనముకంటె ప్రబలసాధన మింకొకటి లేదని నాయభిప్రాయముకాని యీశాసన మాచరణలోనికి వచ్చిన యెడల స్త్రీలు స్వైరిణులయ్యెదరని కొందరు వాదింతురు. అది కేవలము భ్రమగాని ప్రమగాదు. స్వైరిణులు నీతినియమములకుఁ గాని సాంఘికధర్మములకుఁగాని రాజశాసనములకుఁగాని కట్టుబడి యుండఁ జాలరు. స్వైరిణు లెప్పటికిని స్వైరిణులే. పతివ్రతలట్లు గాదు, వారికిఁ బతియే గతి. వారు నిరంతరము

శ్లో॥ అశీలః కామవృత్తోవా గుణైర్వా పరివర్జితః
నస్త్రియాః పరివర్జ్యస్స్యా త్సతతం దైవవత్పతిః—

అను మంత్రమును జపించుచునే యుందురు. అటులైనచో నికఁజట్ట మెందులకని యందురేమో! గంపెడు పిల్లలున్నను ద్వితీయ వివాహమునకువ్విళ్లూరు భర్తలను— తప్పు లేకున్నను దండించు భర్తలను— త్రాగుబోతులై జూదరులై వేశ్యాదాసులై సంసారనిర్వహణమం దసమర్థులై యున్న భర్తలను భయపెట్టి సక్రమపథగాములఁ గావించి మానవసంఘమందు తాముకూడా స్వాతంత్ర్యవ్యక్తుల మనిపించుకొనుటకు మాత్రమే స్త్రీ లీచట్టమును వాంఛించుచున్నారు. తప్పేమి?

౧౫

శ్రీమతి ధర్మవరము లక్ష్మీదేవమ్మగారు

ఇంపైన దానిని ఆశించుటకునూ కంపైన దానిని నిరశించుటకునూ ప్రాణులకు సర్వసామాన్యమైన పుట్టుకతో కలిగిన హక్కులు. ఇట్టి సర్వసామాన్యమైన హక్కులకు హద్దు లేర్పరించుటయే సమాజహితము. ఇవియే చట్టములనియూ, నియమములనియూ అనబడును. వివాహనియమముకూడా ఇట్టి హద్దులలో చేసినదియే. అయినప్పటికినీ పురుషుడు మాత్రము కేవల స్వార్థపరుడై ఈహద్దులను అతిక్రమించి ముందునకు సాగిపోవుచున్నాడు. దీనివలన స్త్రీలకు సైతము పుట్టుకతో కల్గిన హక్కులు పోవుటయే కాక హద్దులు మాత్రము యెక్కువగు చున్నవి. సమానభాగస్థులయందు ఒకడు స్వార్థపరుడైన రెండవవానికి స్థలసంకోచము కలిగినట్లున్నది. హద్దులనుమీరి హక్కులనుమాత్రము అనుభవింపుచున్నట్టి పురుషులకు మాత్రము ఈ చట్టము విపరీతముగా తోచవచ్చును. రెండవది ఈచట్టమువలన స్త్రీలకుకూడా పుట్టుకతో వచ్చిన హక్కులు సమానములని తెలియనగును. కనుక న్యాయబుద్ధికి చూడ ఈ విడాకుల చట్టము కేవలము సంఘహితమునకై నియమింపవలెననుటయం దేలాటి సంశయము కలుగదు.

వివాహమనునది ధర్మార్థకామమోక్షములకు గాను. ఇట్టి ఘనమైన కార్యభారమును వహించుటకు స్త్రీపురుషులు సమాన ప్రేమ బుద్ధి బలములు గలవారలై, తగ్గ మట్టుకు సమానవయస్కులునూ అయివుండ వలయును. అట్లు కాక కుష్ఠు, పాండు, క్షయ, మొదలగు క్రూర వ్యాధులు గలవారికినీ, మరియు రెండులకును తరము కాని అంగహీనలకును, బలహీనులకునూ, కేవలము ద్రవ్యాపేక్షకు లొంగిన తలిదండ్రులు కొందరు తమ చిన్న బిడ్డల నిచ్చి పెండ్లి చేసి తాము గద్దనెక్కుచున్నారు. ఏలాటి పురుషుడైననూ సరే వానితో పిల్లలకు పునస్సంకటించిన కన్నెచెర బాయునట మగ వారికి ఇట్టి చెరలు లేవు. ఇష్టమైన పెండ్లి చేసుకొన వచ్చును. లేకున్న లేదు. నిదానించి అయిననూ సరే, రెండ్లు గడచి వృద్ధుడైననూ సరే, ఆడ పిల్లకు మాత్రము ఇట్టి హక్కులు లేవు. ఇట్టి బలవంత వివాహములకు లోబడిన బాలికలను పై వివరింప బడిన ఘన తర ధర్మార్థ కామ మోక్షములగు వివాహ నియమములను సాధించ మనిన విద్యాగంధ మెరుగని ఈ పసి బాలికలకు సాధ్యమా? ఇట్టి మగలను విడిచినవిపరీతము. ఆదరించుటకు అసాధ్యము. అన్నిటను సమానమైన యెద్దులను కట్టిన కాడిని మోయును గాని, ఒకటి బలహీనమైన యెడల కార్యము కుంటుబడి సఫలమగుటకు మారు విఫలమగును. అట్టి జతను విడదీయుటయే ఉత్తమము.

శ్రీమతి ధ. లక్ష్మీదేవమ్మగారు

ఈ చట్టమువలన పాతివ్రత్యమునకేలాటి భంగమునూ కలుగదు. నిజమైన పాతివ్రత్యము మనస్సు ననుసరించి యున్నది. అట్టిచో కల్మషరహితమైన ఏకమనస్కులగు స్త్రీలయొక్క శీలమును భంగపరచుటకు ఇట్టిచట్టములకు సాధ్యమా? కాదు. కనుక విడాకులచట్టమును అవశ్యము ఆదరింపవలయును.

☞ పై మాసమున మఱికొందఱు మహనీయురాండ్ర అభిప్రాయముల వెలువరింతుము.

—సంపాదకుడు.

నారీమంగళము

విద్వాన్ సూరిగుచ్చి కృష్ణమూర్తి గారు

ప్రాచీన భారతదేశమున స్త్రీకి విద్యాధ్యయమున నధికారముగలదు. మధ్య యుగమునఁ బరాధీనతాసంగమువల్ల నారీజాతి కవనతియు, అధఃపతనము నారంభమైనది. ఈవిధముగ నాఁటినుండియు భారతనారి సామాజికకఠోరశాసనమువల్లను శిక్షాభావమువల్లను, క్రమక్రమముగ కుసంస్కారపూర్ణమైన యాపదలందుఁబడి ఘోర దురవస్థల పాలగుచున్నది.

జగము పరివర్తనశీలము. కాలముగడువఁగా గడువఁగా వర్తమాన యుగమున నారీజాతియందుఁ గలిగిన జాగరణతరంగములవల్ల మాహృదయమున సంతోషచలనము గలిగినది. ఇతరదేశములనుబట్టి చూడ మనదేశమున నారీశిక్షయాశానురూపముగ లేదు. విద్యార్థినులనేకు లొకవత్సరకాలము మాత్రము విద్యాభ్యాస మొనర్చి విద్యాలయమును విడచు చున్నారు.

స్త్రీశిక్షా మార్గమునననేక బాధలు.

౧. గతానుగతికత:—ఏమార్గము నెవరుత్రొక్కిన నదే యందఱు త్రొక్కుట. నూత్నవిషయపరిశీలన మనావశ్యకము.

౨. అవరోధప్రథ:—దీనిచే స్త్రీలుచ్చశిక్ష నందుటకవకాశము లేదు.

3. బాల్యవివాహములు:—అల్పవయసునందే వివాహములు చేయుటచేత ననేకులు విద్యను మానుట సంభవించుచున్న విషయమందఱెఱింగినదె.

౪. స్వాస్థ్యాభావము:—

ఏనారీసమితియుఁబైనఁజెప్పిన నాల్గు ప్రతిబంధకములవిషయమై యుపేక్ష చేయుటకు శక్తిగలిగియుండలేదు. విశేషించి వంగదేశనివాసికి సాధారణముగనుండు స్వాస్థ్యావస్థ యెవరికి నవిదితమైయుండదు. మలేరియా, కలరా, ఇన్ఫ్లుయెంజా, యక్ష్మ, మొదలగు నానాప్రకారనృశంసరోగము లీసుజల, సుఫల, సస్యశ్యామల మైన మాతృభూమి యందుఁ బరిణతమైయున్నవి.

శిశువు జన్మించినదాది మృత్యుముఖమున ననేకపర్యాయములు పడుచుండును. ఇట్టి విపరీతమరణము లజ్ఞానమువల్లనే సంభవించును. దారిద్ర్యదూషితమైనపుడును, అనియమితఖాద్యవస్తువులవల్లను, అశిక్షితయగు లేక అపరిష్కారయగు ధాత్రీసాహాయ్యమువల్లను, సూతికాగారమున నానాప్రకారకుసంస్కారజనితదుర్వ్యవస్థవల్లను, బహుప్రసవములవల్లను, బాల్యవివాహములను విషఫలమువల్లను ఇట్టి సకలవిధామంగళ కార్యసహాయమువల్ల మనదేశమున మరణసంఖ్య యభివృద్ధియగుచున్నది. నారీజాతికి స్వాస్థ్యరక్షానియమ మవిదితమై యుండుటచేతనే దైనందినము మనయొక్క ఈజాతిక్షుద్ర

కాయము గలదిగను, క్షీణప్రాయము గలదిగను, దుర్బలము స్త్రీకము గలదిగను నగుచున్నది.

ఈ సకలామంగళము లిట్లుండ నుపరి మనలను దరిద్రము నిష్పీడన మొనరించుచున్నది. ప్రపంచమున నితరదేశముల దృష్ట్యా మనదేశమున దారిద్ర్యమెంత యెక్కువ యనువిషయకథనముచే నిపుడు సమయనష్టము గావింపఁజాలము. ఉపయుక్తాహారచికిత్సాభావములవల్ల నెన్నివందల శిశువులో యకాలమృత్యువు వాతఁబడుట చూచుచున్నాము. ఎంతమంది స్త్రీలకో స్వాస్థ్యభంగము గలుగుచున్నది. ఎన్నియో సంసారములు రోగాంధకారమునఁ బడుచున్నవి.

వర్తమానయుగమున మనము మహిళాశిక్షోన్నతికి, స్వాస్థ్యోన్నతికి యత్నింపవలెను. కార్యక్షేత్రము విస్తీర్ణమైనదిగాని కార్మికసంఖ్య యత్యల్పము. తథాపి ప్రకృతోద్యమము చేష్టాసహితమైన కార్యమునందు ప్రవృత్తమై నిరుత్సాహమునందఁజాలదు. జాతీయ శిక్షకున్నతి గల్పించుటకు నారీజాతి యెక్కువసహాయకారికాఁగలదు. మన నిరక్షరలైన, అశిక్షితలైన స్త్రీలకు శిక్షాదానము చేయవలయును. ఎవరినిగాని యస్పృశ్యులని దూరముగనుండు మనుట తగదు. అస్పృశ్యులు నిరక్షతవల్ల, అజ్ఞతవల్లఁగలిగినరోగమువల్లను, దుఃఖమువల్లను, దారిద్ర్యపీడనమువల్లను జగర్జరితులైయుందురు.

ప్రాచీనభారతజాతి నాదర్శముచేసికొని చదువుట, వ్రాయుట, వీనికిఁదోడుగ స్త్రీలు ప్రత్యేకముగ గృహకార్యము, పచనము, శిల్పము, చిత్రవిద్య, కారుకరణము, వ్యాయామము, స్వాస్థ్యరక్షణము, రోగిసేవ, సంగీతశిక్ష, సంతానపాలనము మొదలగునట్టి యత్యావశ్యక విషయములను నేర్చుకోవలయును. వంగదేశస్త్రీలు పచనమునఁగడు సమర్థలను విషయము సర్వవిదితము. కాని ఈపాకవిషయములో మనకుఁ దెలియని వైజ్ఞానికవిషయము లనేకములుగలవు. ప్రపంచము రసనతృప్త్యర్థ మొకరికంటె నొకరు గురుపాకమును ఖాద్యములను జేయుదురు. వానివల్ల రసనతృప్తిగలిగినను బరిణామములో శరీరమున కనేకనష్టములు గలుగును. అమెరికాలో ఖాద్యద్రవ్యములలో నేది యెంతపరిమాణము ఎంతపుష్టికరము అనువిషయమును గభీరగవేషణద్వారా నిశ్చయించి యన్ని భోజనశాలలలోను నావస్తువును బ్రకటించిరను విషయమును వినుచున్నాము. తదనురూపముగ నాదేశీయు లాహారనిర్ణయముచేసికొని మిగుల బలశాలులును దీర్ఘకాయులును దీర్ఘజీవులును నగుచున్నారు.

ప్రాచీనభారతదేశము కళల కెక్కుడాదరము చూపినది. సంగీతము జీవికి భగవద్దత్తమైన విశేషదానము. మాతాపితలు, కన్యాపుత్రులు సంగీతాలాపనచేసినచో

గృహసంసార మానందపూర్ణముగను మధురముగను నుండును. కొందఱు భక్తులొక్కొకపుడు సుదీర్ఘకాలము ధ్యానమగ్నులై యుండియు భగవత్సాన్నిధ్యలాభమునందినారు గారు. కాని యొకసంగీతోచ్చ్వాసమువల్ల నట్టిలాభమునందఁగలము. సంగీతము జీవి మనమును రసమయముగను, స్నిగ్ధముగను జేయును. మఱియొక కళావిద్య చిత్రవిద్య. దీనితో మన ప్రాచీనభారతీయమహిళాగణమునకు విశేషపరిచయముగలదు. గార్హస్థ్యజీవనమున నానాప్రకారమైన యుత్సవాదులలోఁ బ్రాచీనాంగనాజనము గృహమును సుచిత్రము చేయుదురు. చిత్రవిద్య కల్పనాశక్తిని వృద్ధినందించును. మనోసౌందర్యమును గలుగ జేయును. చిత్రములు భావప్రకాశమును సైతముచేయఁగలవు. నేత్రములకు రూప గ్రహణశక్తిని జెంపొందించునదియుఁ జిత్రద్యయే.

ఈదేశమునఁ బూర్వము మహిళాగణము శిల్పవిద్యకు విశేషోత్కర్షముచూపినది. క్రమముగ దేశము దారిద్ర్యపూరితమైనది. లుప్తశిల్పములఁబునరుద్ధరించుటయు, దైన్యము నివారించుటయు మనకుఁగర్తవ్యము. దారిద్ర్యమువల్లనైన కఠోరఘాతప్రతిఘాతముల వల్ల సుపయోగకరములైన వానిలాభ మనేకులకుఁ బ్రాప్తించుటలేదు. కాని పరిశ్రమచేసి యనేకావశ్యకద్రవ్యములను నిర్మించి మన మర్థోపార్జనముచేయవలయును. విదేశీయులు శిల్పము, ఆటవస్తువులు మొదలగు సుఖకరములైన విషయము లనేకములు మనదేశమున వ్యాప్తిచేసి యెంతో ద్రవ్యము నార్జించుచున్నారు. దేశమందు సువిజ్ఞమైన నరనారీగణము సమవాయప్రథావలంబనద్వారా యీసకలకార్యములను బరిచాలనముచేయునట్లు దేశ వాసుల మనస్సులలోఁ బ్రచారముచేసి పంథానిర్దేశము చేయవలయును.

శిశుశ్రేయమును, నారీశ్రేయమును, దేశమునకు శ్రేయము. ఈవిశాలక్షేత్రమున నానావిధా కల్యాణ నివారణార్థము స్త్రీని గౌరవింపవలెను. ప్రథమతః నానావిధసాంక్రామిక బాధా నివారణ నిమిత్తమైన జ్ఞానోపదేశము స్త్రీలకు లేనిచో జాతీయచేష్ట విఫలమగును. ఇంగ్లండు, జర్మనీ, మొదలగు దేశములందు వందలకొలఁది మహిళాసమితులీకార్యమందే వ్యాపృతములైయున్నవి.

మఱియు స్త్రీయొక్క స్వాస్థ్యభంగమున కవరోధము మఱియొకకారణము. పెద్ద పెద్ద బజారులందును చిన్న చిన్నక్షుద్రమైన గల్లీలయందును జీవించెడి స్త్రీలకు, సూర్యతాపముగాని, ముక్తవాయుసేవనముగాని ప్రాప్తింపదు. స్త్రీలుస్వస్థముగను, సతేజముగను, సబలముగనునుండవలయునన్న నిత్యమును వ్యాయామముచేయవలయును. వంగదేశమందలి నారీజాతి కున్నతి గల్పించుకొఱకై "సరోజనలినీ నారీమంగళసమితి" యందలి

సభ్యురాండ్రు సత్కార్యములిట్టివి చేయుచు నల్పకాలములోనే సమగ్రమైన వంగదేశమున నిట్టి సమితులు స్థాపించి అంతఃపురకాంతలకు సైతమిట్టి స్త్రీవిద్యోత్సాహమును బుట్టించి మహోపకారమును జేయుచున్నారు. ఇట్టిసమితులకు మాయాంతరింగికధన్యవాదములను శుభేచ్ఛను దెలుపుచున్నాము.

కావున భగినీగణమంతయు మనోవాక్కాయకర్మలచే సుశిక్షాలాభమునకు యత్నింపవలయును. భ్రాతృబృందము సైతము వారి వారి స్త్రీలయెడ దాక్షిణ్యము వహించి సుశిక్షాదానమునకై యత్నింపవలెను. స్త్రీశక్తిస్వరూపిణి. భద్రపురుషులును, మహిళాగణమును జీవనవిషయములో భేదాభేదము లెంచక యేకత్రసమావేశమై కార్యక్షేత్రమున నగ్రేసరత్వము వహింపవలెను. మాతృభూమియొక్క సేవావిషయములో నందఱును నేకహృదయముగను, నేకప్రాణముగను, నేకమనముగను ఉండి భారతీయమహామంత్రమును స్మరించు కోవలయును.

"సంగచ్ఛధ్వం, సంవదధ్వం, సంవోమనాంసి జానతాం".—

—"వంగలక్ష్మి" నుండి.

గృహలక్ష్మి

శ్రీమతి తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు

సకలరసగుంఫనలతోడ చానలెల్ల
నూతనోత్సాహ భావముల్ నూత్నకళలు
నెనయ జేయగా నవకాశమిచ్చినట్టి
వెలది గృహలక్ష్మి వేయేండ్లు వెలయుగాత!

ఆంధ్రదేశజలైనట్టి అంగనలకు
మధురరచనాసమన్వితమహితమైన
పత్రికారాజ మొకటియు బడయలేని
కొదువదీర్చెతగృహలక్ష్మిసదమలమతి.

కాల్పనికప్రౌఢిమందెల్పు కథలుకొన్ని
మేలిరచనల క్రొత్తసామెతలు గొన్ని
బుద్ధిశక్తుల నెంతయు వృద్ధిసేయు
స్వాదుపదయుక్తవ్యాసరాజములుగొన్ని

హృదయములయందుసిరశక్తులినుమడింప
నదరు బెదరును లేని ధైర్యమునకూడి
అతితరపటుత్వఘనమనీషాళి బెంచు
ప్రథితవిజ్ఞానయుత విమర్శనలుగొన్ని

నవ్యపద్ధతి లలితఛందములగూర్చి
ఉత్తమోత్తమపథముల నూర్జితగతి
ఆంధ్రవనితామణుల యశోవ్యాప్తిబాడు
శ్రావ్యతరభావగీతికాచ్ఛటలుగల్గి

కూర్మి చెలికత్తెయై తెన్గుకులసతులకు
గృహములందెల్ల గృహలక్ష్మిగృహములక్ష్మి
యై, కరముగూర్చి కలకాల మలరుగాత
పలువిధమ్ముల తానెమై ప్రబలుగాత!

రయితుబిడ్డ

నరహరిశెట్టి వేంకటరత్నముగారు

౨

మెంకరములమీదనే ఆధారపడియున్న పాకలో నొకరొత్తుపీటపై నామాతనపురుషుడును, కొబ్బరి యాకుచాపపై నామెయు, నామెయొడిలో బాలచంద్రుడును కూర్చుండియున్నారు. రెప్పపాటులోనే యావరించిన కారుమబ్బులు ఏనుగుతొండములవంటి నీటిధారలను జోరుమని గ్రుమ్మరించుచుండుటచే మడిలో పనిచేయుచున్న కూడ్పుకత్తెలు ఎక్కడివారు అక్కడనే పారవైచి పెద్దకుమారుని మాటచొప్పున గలగలమని వచ్చి ఒక్కగంతులో యింటివసారాలోవచ్చి పడినారు. పసిపాపను గైకొని యాబాలకుడు తల్లియున్న పాకలోనికి జనినాడు. తల్లి రెండువ్రేళ్లతో తనక్రింద పెదవి నొక్కినది పుత్రునిరాక గాంచి. అదెందులకో బాలుడు గ్రహించినాడు. వెంటనే చంటిపిల్లనొకచో ఈతయాకుచాపపై గుడ్డలుపరచి పరుండబెట్టి వెళ్లి తల్లిప్రక్కనే ఆసీనుడైనాడాతడు. బాలచంద్రుడు తల్లియొడిలోనుండి లేచివెళ్లి చంటిపిల్లవద్ద కూరుచున్నాడు. వాన అటులనే జోరుమని కురియుచున్నది. నడుమనడుమ పెల్లుగా ఉరుములు, తళుకుతళుకుమని మెఱుపులు.

తల్లి: 'మా పిల్లలకు వానఅంటే చాలాయిష్టమండీ. క్రొత్తవారు మీరున్నారని ఆగినారుగాని లేకపోతే ఈసరికి బట్టలన్నియు తడుపుకొనే వుంటారు. నామట్టుకు నాకుకూడా వానకురుస్తూవుంటే యెక్కడలేని సంతోషమూ, ఉత్సాహమూకలుగుతుంది. జోరుమని వానకురుస్తూవుంటే యేమో పరమేశ్వరుడే తనకరుణావృష్టి కురిపించుతూఉన్నాడా అనిపించుతుందండీ, అదేమోకాని'

అతడు: 'అవునమ్మా, వానలు లేకపోయినా, సూర్యుడు లేకపోయినా మనుష్యులగతి యేమయిపోవలసిందీ? అవిఉంటే పంటలు బాగాపండుతయి, పదిమంది కడుపునిండా భోంచేస్తారు.'

పెద్దవాడు: 'ఈమధ్య అమెరికావారు వానకురిపించే యంత్రము కనిపెట్టినారండీ మీకు తెలుసునో లేదో! ఆ యంత్రము పైకివెళ్లి అక్కడి గాలిలోవున్న సూక్ష్మమైన నీటిబిందువుల నన్నిటినీ చేరదీసి వర్షము కురిపిస్తుంది.'

బాలచంద్రుడు: 'దానిజోలి నాకెందుకన్నయ్యా! చల్లగా వానకురుస్తూవుంటే మన ముతకబట్టల్లో యెంత వెచ్చగా ఉంటుందో చూడు. కుంపటిదగ్గిర, చలిమంటదగ్గిరకూడా అంత హాయిగా ఉండదు.'

నూతనుడు: 'అయితే యింతదాకనే మిమ్మల్ని అడుగుదామనుకొని మీరేమనుకుంటారో అని అడుగలేదు; యింత నాజూకుదనము, చదువు వున్నటువంటివారు మీరుకూడా యిటువంటి మోటుగుడ్డలు వేసుకోవడము చూస్తే నాకు నవ్వువస్తుందమ్మా! మీరేమన్నా సరే. అల్లాగైతే మీరుస్వదేశీవారా యేమిటి?' అని పరిహాసాత్మకమైన నవ్వు నవ్వినాడు.

ఆమె: 'మేమే యేమిటి, మీరుమాత్రము స్వదేశీవారుకాదూ? మనము విదేశీవాళ్ల మెల్లాఅవుతాము యీ గడ్డమీదపుట్టి యీ గాలిలోపెరిగినవాళ్లము.'

అతడు: 'అదికాదండీ నేనన్నది. అయితేమీరు గాంధిగారిశిష్యులా రేమిటి అన్నమాట'.

ఆమె (నవ్వుచు): 'ఓహో, అదా మీ అర్థము. అల్లాగైతే ఒక విషయములో మేము గాంధిగారి శిష్యులమే, గుడ్డలు వేసుకోవడములో. మీవంటి వారినికూడా యీ మోటుకద్దరుబట్టలు వేసుకోమని బతిమాలుతాము. ఈ ముతకబట్టలు మనము వేసుకోవడమంటే పదిమంది కూడులేనివాళ్లకు అన్నముపెడుతున్నామన్నమాట. మనదేశ మెంతబీదదేశమో మీకుమాత్రము తెలియదా యేమిటి? మావంటి ఆడవాళ్లు చెప్పవలెనా.'

అతడు: 'అదియేమో కాని గాంధిమాటాడితే 'రాట్నం, రాట్నం' అని కలవరించడము చూస్తే నాకు నవ్వువస్తుంది.'

ఆమె: 'అవును మీవంటివారికి నవ్వురావడములో ఆశ్చర్యములేదు. విదేశీయులుకూడా అతని మహత్త్వము తెలుసుకొని పూజాదృష్టితో చూస్తూ ఉన్నప్పుడుకూడా. గాండ్రు, గాండ్రుమని మీదపడేసింహాన్ని ఒక్కపోటుతో చంపే బలాఢ్యుడుకూడా పుండుపైవ్రాలి బాధకలిగించే ఈగలను పట్టుకోలేక పోతాడని మీకు తెలియని సంగతా? 'బలవంతమైనసర్పము చలిచీమలచేతజిక్కిచావదెసుమతీ' అని చిన్నప్పుడు చదువుకున్న సంగతి మరిచిపోయారూ?'

అతడు: 'ఎంత ఆలోచించినా నాకీ కద్దరు ధరించడమెందుకో అర్థముకావమ్మా! మొన్నమొన్నటి వరకూ జర్మను మహాయుద్ధములో దేశమంతా అట్టుడికినట్లు ఉడికిపోయింది. మళ్లీ యీ నాన్‌కోఆపరేషన్ బయలుదేరి దేశాన్నంతా శ్మశానము చేసివేస్తూంది. ఉద్యోగము చేసుకొని పదిడబ్బులు గడించి కుటుంబా

మనుష్యులము. జంతువులవలె ఎల్లా వుండగలము? అయితే యిక వాటికీ మనకూ భేదమేమిటి? జీవతోన్నతి—రోజురోజుకి ఔన్నత్యముకోసము మానవులకు స్వభావసిద్ధముగానే పిపాసవుంది. ఆ పిపాస తీర్చుకోవడానికి, జీవతోన్నతి పొందడానికి ఎటువంటి కష్టమైనా పొందవలె. తోళ్లవలె రప్పలవలె మనమూరుకుండలేము. మనము సజీవులము. మన రక్తనాళలలో వేడినెత్తురు ప్రవహిస్తూ ఉన్నంతకాలము, మనలో దివ్యతేజస్సు వెలుగుతూ ఉన్నంతకాలము జంతువులవలె, తోళ్లవలె ఊరుకుండలేము. పైమెట్టు ఎక్కడానికి, చేతినుండిజారిపోయిన, లాగుకొనిపోబడిన స్వేఛ్ఛామృతముకోసం-ఆ జ్యోతికోసం పోరాటము జరుగుతుంది. జరగవలసిన అవసరము ముమ్మాటికిగలదు. ఏమో ఎవరో పరిపాలిస్తున్నారు, కాస్తతిండి పడవేస్తున్నారు పడివుండరాదా అని అనవలశింది మీవంటి వారుకాదు. వాళ్లు వేరేవున్నారు. జర్మనుయుద్ధమైంది. మళ్ళా ఈ పోరాటము అలజడిఏమెందుకు పిచ్చివాళ్లు కాకపోతే అంటారా? మనుష్యులు, మనుష్యులు కత్తులు, తుపాకిలుపట్టుకొని యుద్ధముచేయడము లేనంతమాత్రనే శాంతికలుగుతుందా! శాంతిఅంటే అదికాదు. యుద్ధము అయిపోయినంతమాత్రాన శాంతి దేశానికి లభించలేదు. అదిఆత్మలోనుంచి - సంస్కారమువల్ల ప్రసాదింపబడుతుంది. బహిఃప్రపంచము కొంతవరకూ దానికి సాయపడుతుంది. నిరవధికమైన శాంతిదేశానికి ప్రసాదించడానికే ఆమహాత్ముడీ యుద్యమాన్ని బయలుదేరదీశింది. ఇది ఒకానొక మహోత్కృష్టమైన సాధన ఆత్మోన్నతి కోసము, జీవితోన్నతి కొరకు. Spinoza చెప్పేడు 'For peace is not the absence of war.' అమ్మా! నిన్న నాన్నగారు చెప్పేరు దానితరువాతి వాక్యమేమిటి?'

తల్లి: 'It is the virtue that is born of the vigour of the soul' అని Tacitus Politicus లోవుంది.'

బాలుడు: 'అవును. అవును, వినండి మళ్ళాఒకసారి 'It is the virtue that is born of the vigour of the soul' అన్నాడు Spinoz అనే ఒకగొప్ప దచ్చివేదాంతి. అంతే ప్రతిఆత్మ ఉన్నతి నందవలె. అప్పుడు శాంతి. ప్రశాంతి. అంతవరకు కష్టము, సుఖము; అనందమూ, దుఃఖమూ ఏవీలేవు. అటువంటి a virtue ఆత్మోన్నతి కోసమే ఆ మహాత్ముడీ యుద్యమానికి ప్రాణముపోశింది. పరదేశీయుల పరిపాలనలో నిర్వీర్యులమై, నిస్తేజులమై, నిష్ఫలులమై ధర్మజ్ఞానము లేక పరమేశ్వరప్రసాదితమైన స్వాతంత్ర్యము గోల్పోయి యున్నజాతికి ఆత్మోన్నతి యెక్కడిది. లేకపోతే? ఇవన్నీ-యింకా మన ఊహకుకూడా అందని వెన్నోలోతుగా ఆలోచించియే ఆ మహాత్ముడు ఈ యుద్యమము బయలుదేరదీశాడు. మనము విజయము పొందినప్పుడే ఆనాడు నిష్కారణముగ, నిర్విణ్ణులై, జలియనువాలాబాగులో ప్రాణములు గోల్పోయిన ఆ పరమ భాగవతుల ఆత్మలు శాంతినందుతయి. ఆనాడే ఆదేశీయసోదరుల పవిత్రాత్మలు ఆనందధామము చేరుతయి. అంతవరకు మనకూ వారికీకూడా ముక్తి లేదు.'

అంతటి చల్లనివాతావరణమునకూడా ఉద్రేకముచే చెమటలు గార్చుచున్న పుత్రునిగని ఆమె చిఱునగవుతో 'తండ్రీ! అంతతొందర పడకూడదు ఇతరులతో మాట్లాడేటప్పుడు. ప్రశాంతముగా వున్న చిన్నతటాకములో ఒకరాయిపడవేస్తే నీరంతా అల్లకల్లోలమైనట్లు, ఆయనేదో అనేటప్పటికి అంత ఉద్రేకంపొందినావు. అది సరికాదు. ఒక్కొక్కప్పుడు నేనుకూడా యీ విషయమైమే చాలాపరితాప పడుతూవుంటాను. మీ నాన్నగారో, ఆయన హృదయం సముద్రమువలె అనంతగంభీరమయినది. అందులో ఒక బెడ్డకాదు ఏనుగు దూకినను చలించక అటులేవుంటుంది. నీ దృష్టిలో ఆయనాదర్శ ముంచుకోవలె. ఎవరితో ఎప్పుడెల్లా

మాట్లాడవలెనో కూడానీకు నాన్నగారు చెప్పేవున్నారు' అని మరల రెండువ్రేళ్లతో తన పెదవి నొక్కుకొన్నది.

బాలుడేమియు మాటాడక చిఱునగవుతోడనే ఊరకున్నాడు.

బాలచంద్రుడు: 'కాంగ్రెసు సొమ్ము దొంగతనంగా తిన్నవాళ్లంతా రాంబొందులు కన్నా నీచులని నువ్వేచెప్పావు కాదమ్మా?'

తల్లి: 'అవును నాయనా, ఎంతోమంది మహాపతివ్రతలు దేశంకోసము, మానంకోసము గాంధీమహాత్ముడువచ్చి భిక్ష మెత్తితే ఒంటిమీదినగలు, కట్టుకునే బట్టలు, అన్నీతీసి, చివరకు మంగళసూత్రాలుకూడా తీసిఇచ్చి త్యాగము కనబరిచిన మహాత్యాగమూర్తులిచ్చిన ధనం హరించినవాళ్లు మనదృష్టిలో రాంబొందులకంటే రాక్షసులకంటే నీచులు, క్రూరులు కారామరి? వాళ్లకు హృదయంలేదు. ఒకవేళ ఉన్నదా అది తాతితో చేయబడ్డదే. వారేమో ఈనాటి దృష్టిలో గడుసువారు. కమనీయ కీర్తులు, పాపం.'

అంతవఱకు వర్షమువైపు, ఆకసమువైపు చూచుచు ఆమెమాటలాలకించుచున్న అతడు: 'వాళ్లుఏమైతే మనకేమి లెండి. ఏదోమాటవరుస కన్నాగాని నేనుమాత్రము వాళ్లపని హర్షించుతానా? అంతమంది ముందు వెనకా చూడకుండా త్యాగముచేసిన సొమ్ము హరించారంటే - కాకపోతే నాసందేహమేమిటంటే అటువంటి దొంగలు, నీచులు-ఇందాక మీరే అన్నారుగా నూటికితొంబయితొమ్మండుగురు మూర్ఖులని-యిటువంటివాళ్లు యింతమందివుంటే ఒక్క గాంధిమహాత్ముడుతోటి- మీవంటివాళ్లు పట్టుదలగలవాళ్లు పట్టుమని పదిమందిలేరే యింతచిన్న సంఖ్యతో స్వరాజ్యం యెల్లావస్తుందా అని నా సంశయం. ఒకప్రక్క హిందువులు మహమ్మదీయులు, యింకొకప్రక్క బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణేతరులు, మరొకప్రక్క పంచములు క్రైస్తవులు పోట్లాటలు. పోనీ యివిఅంత లెఖచేయతగినవికావు అనుకుందామా. మనము మాటాడేది ఒకభాష. ప్రక్కవాళ్లు మాటాడేది యింకొకభాష. ఒకరిభాష వొకరికి తెలియదు - దేశమంతా నూటతొంబయితొమ్మిది భాషలు, వేయున్నూరు కులాలు, జాతులు - ఇన్నిటితో ఐక్యభావము ఎల్లాకలుగుతుందో నా కర్థము కాకుండా వుంది' అన్నాడు.

ఆమె: 'అయ్యో! యిదంతా పాతపురాణం. మూర్ఖులులేని దేశమేలేదు. ఫ్రెంచి రివల్యూషన్‌లో ద్రోహులులేరా? అమెరికాస్వాతంత్ర్య సంగ్రామములో కుచితులు లేకపోయినారా? రష్యా స్వేచ్ఛాసమరములో కల్మషులగతియేమయినది? కాకపోతే వీళ్లందరినీ నడపటానికి శక్తిమంతులైన నాయకులు కావాలి. నాయకులు తాము చెప్పినమాట దాటకుండా వీళ్లనందరినీ తయారు చేసుకోవాలి. చీమలుచూడండి. వేనవేలు. లక్షలు వుంటవి. అవన్నీ నాయకుడు చెప్పినట్లే బారులుతీర్చి వెంట బయలుదేరుతవి. అంతటి సుజ్ఞానముకూడా మానవులలో మటుమాయమయిపోయింది. అదినేను సమర్థులైన నాయకులవల్ల పొందవలె. ఇక అనేకభాషలు, అనేకకులాలు ఉన్నవంటారా? నిజమే. ఏడువేలమైళ్లు దూరమునుండి వ్యాపారము నిమిత్తమువచ్చి అదివరకే వున్న డచ్చి, పోర్చుగీసు, ఫ్రెంచివాళ్లను, పీకంవేసి యేకచ్ఛత్రంగా నిరంకుశంగా పరిపాలిస్తూవున్న మహమ్మదీయులను మసిబూసి మారేడుగాయచేసి వేయలేదా కంపినీవారు? వారికి మనదేశభాషలేమైనారావే! మనదేశములోవున్న ఆచారాలు, కులాలు, వివిధజాతుల భావప్రవృత్తి (Psychology) అయినా బాగాఎరుగరే వారు. అటువంటి పరిస్థితులలో మన భాష తెలియకు, మనకు బాటలైనా సరిగా లేవు. ఆరోజుల్లో, వారు రక్తమైనా ఎక్కువగా దేశానికి బలియిచ్చుకోకుండా దేశాన్నంతా జయించలేదూ!

మనవెూ ఈ దేశములోపుట్టి, ఈ దేశములోపెరిగి - మనభావప్రవృత్తి యెట్టిదో మనమెరుగుదుము. బాటలు క్రొత్తక్రొత్తపనికరాలుకూడా లభించివున్నాయి యిప్పట్లో. ఇట్టి పరిస్థితిలోనే మనదేశాన్ని మనము పొందలేకపోతే యింకెప్పుడో ఎక్కడో ఎల్లాగో చేయగలుగుతామనేది కలలోనివార్త. ఒకప్రక్క గాంధి, మరొకప్రక్క అరవిందఘోషు యిద్దరు మహావీరశిఖామణులున్నారు. వీరినాయకత్వములో మనవారు ఒకహృదయంగా అయిపోయి ఒక్కతాడుమీద యేమిసాధించలేము?'

అతడు: 'అయితే కావచ్చు, ప్రస్తుతము నేనేమీ చెప్పజాలను. కాని - నిన్నగాక మొన్న కలకత్తా, ఢిల్లీ, లాహోరులలో మహమ్మదీయులు, హిందువులు కొట్టుకొని చచ్చినారు దానికేమి చెపుతారు?'

పెద్దకుమారుడు: 'అమ్మా! ఈసారి జవాబు నన్నుచెప్పనియ్యవే!—అత్తయ్యా, యిటుచూడండి: మహమ్మదీయులమధ్య హిందువులమధ్య కొట్లాటలు ఉండవలసినదే. బ్రాహ్మణులకు బ్రాహ్మణేతరులకు నడుమ సాంఘికసమరముకూడా ముఖ్యముగా వుండవలె. పంచములలోను క్రైస్తవులలోను కలవరముకూడా ముఖ్యముగావుండవలెననియే చెపుతాను. ఇవన్నీ యేమని చెపుతున్నవో చిత్తగించారా! దేశములో స్వాతంత్ర్యేచ్ఛ, స్వేచ్ఛాసమరోత్సాహము వ్యాపించినదని. ఇంతవరకూ అడగిఅడగి, అధఃపాతాళమున కణగిపోయి మట్టితిన్నపాములవలె పడియున్న దేశీయులలో ఒకజాతికి యింకొకజాతికి యీసమరములు బయలుదేరినవంటే సంచలనము కలిగినదన్నమాట. ఒకరికంటె ఒకరు జీవితోన్నతి బడయవలెనని కోరిక, పట్టుదల కలిగినదన్నమాట. ఇంతవఱకు "సంధ్యావందనము నిరభ్యంతరముగా జరిగితేనే చాలు"నని కొందరు, "పాలంబాగా పండితే పదిపుట్లుధాన్యం బడిలోపడతే"నని కొందరు "బ్రతికుంటే బలుసాకులైనా యేరుకుతినవచ్చు"నని మరికొందరు, "ఏమిశాశ్వతం, బ్రతికే రెండురోజులు కడుపులోచల్ల కదలకుండా" అని యిందాక మీరన్నారే అల్లాగు కొందరు వైరాగ్యములో సమస్తము సన్యసించిన సన్న్యాసులవలె ఆకాశమువంకచూస్తూ మీనమేషాలు లెక్కపెట్టుకొనుచూ రాజ్యము పరులచేతులలో బుద్ధిపూర్వకముగానే మనము పెట్టివేశాము. "వైరాగ్యము ఏదిరొల్లాపోతే మనకెందుకనే మనకొంపతీశారు, అనాడు దేశీయులు. ఇప్పుడో ఆ వైరాగ్యపువెఱ్ఱి వదిలింది. దేశముకాంతకు మనస్ఫూర్తిగా కలిగింది. వేడిరక్తము ఉబికింది. నాళాలు బిగిసి శక్తిమంతమైనవి. చిన్నప్పుడు నేర్చుకున్న "నరుడు పౌరుషజీవితోన్నతికగాని పురమిపుట్టుట చచ్చిపోవుటకుగాదు" అనే వాక్యము సాధనలోపెట్టవలెననే సంకల్పముదయించినది. స్వాతంత్ర్యపు వాసనలు దేశమంతా వ్యాపించిపోయినవి. క్రొత్తనడక, క్రొత్తదృష్టి, క్రొత్తవిజ్ఞానము, సరిక్రొత్తదేశభక్తిన దేశీయప్రజలను వశపరచుకొన్నవి. అందుచేతనే ఈ కొట్లాటలు, పోట్లాటలు, ఒకరికంటె ఒకరుపైకి రావలెనని, ఒకరికంటె ఒకరు తమశక్తి చూపవలెనని, ఒకరికంటే ఒకరు తమదేశభక్తి యొక్కవగాప్రకటించవలెనని - పిపాసాగ్ని రేకెత్తి యిదివరకువున్న మందమతితనము, నిద్రమత్తు, వైరాగ్యము దగ్ధముచేసి దేశీయప్రజలలో వొక నూతనతేజము కలిగించింది. ఆ స్వాతంత్ర్యేచ్ఛయొక్క, ఆ పౌరుషజీవితోన్నతికై పిపాసయొక్క రేఖలే, ప్రతిబింబాలే ఈ దేశములోని కల్లోలము, అలజడిన్నీ. ఈ కల్లోలము, ఈ సమరోత్సాహము, రాబోయే గొప్పయుద్ధానికి - యుద్ధమంటే తుపాకులు, తుపాకులుపుచ్చుకొని యుద్ధము చేయడముకాదు - ఇది ఆధ్యాత్మిక సంగ్రామము. దానికి యివన్నీ ప్రథమసోపానములు. ఇప్పుడిది సాధనాసమయము. దేశీయులు శిక్షనొందుచున్నారు. వీటిమూలంగా ఫలసిద్ధి అందుకోవడానికి, తుదకు సమస్తముకూడా త్యాగముచేసి. 'అయితే కేవలము ఈపోట్లాటలు ఉత్తమమైనవే అని నేను చెప్పడములేదు. వాటిలో మంచిఉన్నదీ, చెడుకూడాఉన్నదంటాను. ఆ కొద్దిదోషములు పోగొట్టుటకైయే సత్యాగ్రహము.

బ్రహ్మ ఆర్యసమాజములు, విశ్వభారతి పనిచేస్తున్నవి. వీటిమూలంగా దేశీయులలో శాంతిప్రయత్నము జరుగుతూ ఉన్నమాటనిజమే. అది తెలిసివుండియే నేను రెంటినిచూచిహర్షించుతాను. అసలే సంచలనము లేకపోతే, యేదో వొకరీతిగా, దేశీయులు కొన్నాళ్లకు రాళ్లవిగ్రహాలైపోతారు. సర్వము మంచికొరకే అనేపద్ధతిలో నివాణ్ణినేను. నాకు కావలసింది దేశములో ఉజ్జీవము, ఉత్తేజనము, స్వాంతత్ర్యపిపాస. ప్రస్తుతము మనకివిజయమువల్ల, అపజయమువలనాకూడా లభిస్తున్నవి. మొన్న బార్డోలీరైతుల సత్యాగ్రహ యుద్ధములోని విజయము దేశీయుల రక్తనాళములలో నూతనోత్సాహము, నూతనోత్తేజనము, స్వేచ్ఛాపిపాస, ప్రజ్వలింపజేసినవి. ఒకానొక నూతనబలము, కొండలుమరిపించే శౌర్యము, కొండలువుబికించే పట్టుదల ఆవేశించినవి ప్రజలలో. ఇక మనకు భయములేదు. ఇకమన హృదయాలలో నిరాశకు, నిర్వీర్యానికి చోటులేదు. ఆ దురదృష్టపురోజులు గతించిపోయినవి. ఇప్పుడుగాలిలోకూడా ఆధ్యాత్మికసమరోత్సాహము ప్రసరించిపోయింది. నక్షత్రాలవరకు వ్యాపించిపోయింది. మనలను పరమేశ్వరుడు ప్రేమదృష్టులతో ఆశీర్వదించుచున్నాడు! అందులో అబద్ధములేదు.'

తల్లి! "బాగాచెప్పినావోయి, తండ్రీ. కాని మగవాడవైనందుకు నీగుణము పోయిందికాదు. మా స్త్రీలతోడ్పాటుసంగతి చెప్పినావే కాదేమి! సరోజినీదేవివంటి నాయకురాలు మనకున్నదంటే, వసంతాదేవివంటి సదమలమాతృదేశసాధకురాలు మనభాగ్యమైతే, అన్నపూర్ణాదేవివంటి మహాత్యాగశీల, వీరవనిత మనలోనిదైతే మనకేమి కొరతవున్నదీ! ఆనాడు ఫ్రాన్సులో జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు వీరావేశురాలు వున్నదీ అంటే మనదేశములో ఝాన్సీ లక్ష్మీబాయివంటి నిర్విక్రమపరాక్రమురాలు వెలిశినది. ఏనాటికైనా లక్ష్మి, సరస్వతి, పార్వతీ దేవులవలె పురుషులతోపాటు స్త్రీలుకూడా వుంటేనే త్వరలో దాస్యవిముక్తి కలుగుతుందన్నమాట మరిచిపోయినావు కాబోలు! ఆనాడే విజయలక్ష్మి తనంతతానే వరిస్తుంది దేశాన్ని. అప్పుడు దేవతలు పూలవర్షము కురిపిస్తారు. పరమపితయైన జగన్నాథుడు హృదయపూర్వకముగా ఆశీర్వదించుతాడు"

బాలుడు చిఱునగవుతో 'అవునమ్మా! మరిచిపోయితిని. క్షమించు' అన్నాడు.

బాలచంద్రుడు 'అమ్మా! నేనుకూడా రావద్దే యుద్ధానికి'.

నూతనపురుషుడు ముసిముసి నవ్వునవ్వుచు 'నువ్వెవ్వరితో యుద్ధముచేస్తావోయి. నాతోచెయ్యరాదూ? లేకపోతే పోనీలే గాలితోచెయ్యి చూద్దాము,"

పెద్దకుమారుడు: "ఏమండీ, నేనూమాయమ్మ చెప్పినదాని కేమంటారు"

బాలచంద్రుడు తెచ్చుకొనిన కోపముతో 'నేనిప్పుడు గాలితో కుస్తీపట్టి నేర్చుకుంటున్నా. పెద్దయ్యాక ఎవరు అడ్డువస్తే వాళ్ల మీదచేస్తాను' అన్నాడు.

నూతనుడు పెద్దబాలునివైపుచూచి 'ఏమనుట కేమున్నది? మీవంటివానికి యేమిజవాబు చెప్పగలను? నీకుచూస్తే పదిహేనుయేళ్లు లేవు; ఈ వుపన్యాసాలు ఎక్కడ నేర్చుకున్నావయ్యా?'

తల్లి: 'మావాడు కొన్నాళ్లు ప్లాటుఫారము లెక్చరులుకూడా యిచ్చాడులెండి; అప్పుడు బాగా తరిఫీయితుఅయ్యాడు.'

నూతనుడు: 'కాని యేమైనా మీవంటివారు పట్టణాలలోవుండి వుద్యోగాలు చేస్తూవుంటే యెంత కనులపండువుగా వుంటుందీ! అప్పుడు కచేరీలలోను, ఉద్యోగాలలోను వున్న మాలిన్యమంతా వూడ్చిపెట్టును

పోతుంది. అప్పుడు మీచేతికింద పదిమంది బంట్రోతులు, ఆశ్రితులు కలకలలాడుతూ వుంటారు. ఏమైనా యిదేమో అడవిలాగు మనుష్యసంచారమైనా లేకుండా వొక్కరే వుండడమంటే నాకుమాత్రము-నిజము చెబుతున్నాను-కష్టముగానేవుంది. వచ్చి గంటన్నరకాలేదు యెల్లాగో బెంగగావుంది అప్పుడే.'

ఆమె: 'మాకు పల్లెటూళ్లే స్వర్గలోకం. ఆ వుద్యోగపు దర్జాలు, నౌకర్లు, చాకర్లు మాకెందుకులెండి, మీవంటి వారికిగాని. బస్తీల చెడుగాలి, యిరకాటము, హడావుడి మేము భరించలేము. మాకీ గొడ్లు, గోద, పాడి, పంట యిదే పదివేలు. స్వచ్ఛమైన నీటిలో హాయిగా స్వేచ్ఛగా తిరిగేమత్స్యాన్ని తీసుకువెళ్లి సింహాసనముమీద కూర్చోబెటితే దానికి బంగారము, వెండి, రత్నాలు, వేషభాషలు ఎందుకూ? మీదు మిక్కిలి వుక్కిరిబిక్కిరి అవుతుందికూడాను.'

నూతనపురుషుడు: 'ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యమైంది. వానవెలిశిందికూడాను. నేనేమైనా తప్పులు మాటాడితే క్షమించండి. సెలవు పుచ్చుకుంటాను' అనిలేచినాడు.

ఆమె: 'మంచిది. నాయనా, వారి వంతెవరకు పంపించరా' అని చంటిపిల్లను బాలచంద్రుని తీసికొని పొలముగట్టువైపు బయలుదేరినది. పొలములో నెప్పటివలెనే ఊడ్పుకత్తెలు ఊడ్చుచున్నారు. నూతనపురుషుడు పెద్దబోదెమీది తాటిపట్టీలు జాగ్రత్తగా దాటి కుమ్మరిచెట్లగుంపువరకు వెళ్లినాడు.

ఇంతలో ఇంటియజమాని పెద్దకుమారుడు కలిసివచ్చుటగని ఆమెలేచి మరల రెండువ్రేళ్లతో పెదవి నొక్కుకొన్నది. యజమానియునటులే పెదవి నొక్కుకొని నవ్వుచు 'రోడ్డుప్రక్కనే బోది బాగు చేయిస్తూ అతను మనయింటి వైపురావడము చూశాను. కనిపెట్టినావుకదూ!' అన్నాడు.

ఆమె: 'తెలిసే మీదేవూరనికూడా అడగకుండానే పంపించివేశాను. మనరవుడే అందరికంటే ముందుగానే పసిగట్టిందినుమండీ!' అన్నది.

ప్రేమ

శ్రీమతి అ. శ్యామలాంబగారు

పరిణయం బాదిగ పరికింప మఱలంగ కనులార నాథునిగాంచుటెపుడో?
చాతుర్యఖనినని స్వామికి చెప్పక చేష్టల తెలియగా జేయుటెపుడో?
యేరికేనియు కోర్కెనెఱిగించి ప్రాణేశు చేరబిల్వుమటంచు చెప్పుటెట్లో?
దయయుంచి "భోగికి" తప్పకరమ్మని వయసురానట్టి నేవ్రాయుటెట్లో?
వచ్చునో? రాడో? ప్రాణేశువదనకమల
దర్శనంబబ్బు భాగ్యంబుదనరునో కో?
యనుచుయౌవనలజ్జాభయంబులతిగ
బెనయ తలచువధూటిదే ప్రేమయనగ.

బ్రహ్మ ఆర్యసమాజములు, విశ్వభారతి పనిచేస్తున్నవి. వీటిమూలంగా దేశీయులలో శాంతిప్రయత్నము జరుగుతూ ఉన్నమాటనిజమే. అది తెలిసివుండియే నేను రెంటినిదూచిహర్షించుతాను. అసలే సంచలనము లేకపోతే, యేదో వొకరీతిగా, దేశీయులు కొన్నాళ్లకు వాళ్లవిగ్రహాలైపోతారు. సర్వము మంచికొరకే అనేపద్ధతిలో నివాణ్ణినేను. నాకుకావలసింది దేశములో ఉజ్జీవము, ఉత్తేజనము, స్వాతంత్ర్యపిపాస. ప్రస్తుతము మనకివి జయమువల్ల, అపజయమువలనాకూడా లభిస్తున్నవి. మొన్న బార్డోలీకైరుల సత్యాగ్రహ యుద్ధములోని విజయము దేశీయుల రక్తనాళములలో నూతనోత్సాహము, నూతనోత్తేజనము, స్వేచ్ఛాపిపాస, ప్రజ్వలింపజేసినవి. ఒకానొక నూతనబలము, వొళ్లుమరిపించే శౌర్యము, నొదలుపుడికించే పట్టుదల ఆవేశించినవి ప్రజలలో. ఇక మనకు భయములేదు. ఇకమన హృదయాలలో నిరాశకు, నిర్వీర్యానికి చోటులేదు. ఆ దురదృష్టపురోజులు గతించిపోయినవి. ఇప్పుడుగాలిలోకూడా ఆధ్యాత్మికసమరోత్సాహము ప్రసరించిపోయింది. నక్షత్రాలవరకు వ్యాపించిపోయింది. మనలను పరమేశ్వరుడు ప్రేమదృష్టులతో ఆశీర్వదించుచున్నాడు! అందులో అబద్ధములేదు.'

తల్లి! "బాగాచెప్పినావోయి, తండ్రీ. కాని మగవాడవైనందున నీగుణము పోయిందికాదు. మా స్త్రీలతోడ్పాటుసంగతి చెప్పినావే కాదేమి! సరోజినీదేవివంటి నాయకురాలు మనకున్నదంటే, వసంతాదేవివంటి సదమలమాతృదేశాసాధకురాలు మనభాగ్యమైతే, అన్నపూర్ణాదేవివంటి మహాత్యాగశీల, వీర వనిత మనలోనిదైతే మనకేమి కొరతవున్నదీ! ఆనాడు ఫ్రాన్సులో జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు వీరావేశురాలు వున్నదీ అంటే మనదేశములో ఝాన్సీ లక్ష్మీబాయివంటి నిర్విక్రమపరాక్రమురాలు వెలిశినది. ఏనాటికైనా లక్ష్మి, సరస్వతి, పార్వతీ దేవులవలె పురుషులతోపాటు స్త్రీలుకూడా వుంటేనే త్వరలో దాస్యవిముక్తి కలుగుతుందన్నమాట మరిచిపోయినావు కాబోలు! ఆనాడే విజయలక్ష్మి తనంతతానే వరిస్తుంది దేశాన్ని. అప్పుడు దేవతలు పూలవర్షము కురిపిస్తారు. పరమపితయైన జగన్నాధుడు హృదయపూర్వకముగా ఆశీర్వదించుతాడు"

బాలుడు చిఱునగవుతో 'అవునమ్మా! మరిచిపోయితిని. క్షమించు' అన్నాడు.

బాలచంద్రుడు 'అమ్మా! నేనుకూడా రావద్దే యుద్ధానికి'.

నూతనపురుషుడు ముసిముసి నవ్వునవ్వుచు 'నువ్వెవ్వరితో యుద్ధముచేస్తావోయి. నాతోచెయ్యరాదూ? లేకపోతే పోనీలే గాలితోచెయ్యి చూద్దాము,"

పెద్దకుమారుడు: "ఏమండీ, నేనూమాయమ్మ చెప్పినదాని కేమంటారు"

బాలచంద్రుడు తెచ్చుకొనిన కోపముతో 'నేనిప్పుడు గాలితో కుస్తీపట్టి నేర్చుకుంటున్నా. పెద్దయ్యాక ఎవరు అడ్డువస్తే వాళ్ల మీదచేస్తాను' అన్నాడు.

నూతనుడు పెద్దబాలునివైపుచూచి 'ఏమనుట కేమున్నది? మీవంటివానికి యేమిజవాబు చెప్పగలను? నీకుచూస్తే పదిహేనుయేళ్లు లేవు; ఈ వుపన్యాసాలు ఎక్కడ నేర్చుకున్నావయ్యా?'

తల్లి: 'మావాడు కొన్నాళ్లు ప్లాటుఫారము లెక్చరులుకూడా యిచ్చాడులెండి; అప్పుడు బాగా తరిఫీయితుఅయ్యాడు.'

నూతనుడు: 'కాని యేమైనా మీవంటివారు పట్టణాలలోవుండి వుద్యోగాలు చేస్తూవుంటే యెంత కనులపండువుగా వుంటుందీ! అప్పుడు కచేరీలలోను, ఉద్యోగాలలోను వున్న మాలిన్యమంతా వూడ్చిపెట్టుదు

పోతుంది. అప్పుడు మీచేతికింద పదిమంది బంట్రోతులు, ఆశ్రితులు కలకలలాడుతూ వుంటారు. ఏమైనా యిదేమో అడవిలాగు మనుష్యసంచారమైనా లేకుండా వొక్కరే వుండడమంటే నాకుమాత్రము—నిజము చెప్తున్నాను—కష్టముగానేవుంది. వచ్చి గంటన్నర కాలేదు యెల్లాగో బెంగగావుంది అప్పుడే.'

ఆమె: 'మాకు పల్లెటూళ్లే స్వర్గలోకం. ఆ వుద్యోగపు దర్జాలు, నౌకర్లు, చాకర్లు మాకెందుకులెండి, మీవంటి వారికేగాని. బస్తీల చెడుగాలి, యిరకాటము, హడావుడి మేము భరించలేము. మాకీ గొడ్లు, గోద, పాడి, పంట యిదే పదివేలు. స్వచ్ఛమైన నీటిలో హాయిగా స్వేచ్ఛగా తిరిగేమత్స్యాన్ని తీసుకువెళ్లి సింహాసనముమీద కూర్చోబెట్టితే దానికి బంగారము, వెండి, రత్నాలు, వేషభాషలు ఎందుకూ? మీరు మిక్కిలి వుక్కిరిబిక్కిరి అవుతుంది కూడాను.'

నూతనపురుషుడు: 'ఇప్పటికే చాలా ఆలస్యమైంది. వాన వెలిసిందికూడాను. నేనేమైనా తప్పులు మాటాడితే క్షమించండి. సెలవు పుచ్చుకుంటాను' అనిలేచినాడు.

ఆమె: 'మంచిది. నాయనా, వారి వంతివరకు పంపించరా' అని చంటిపిల్లను బాలచంద్రుని తీసికొని పొలము గట్టువైపు బయలుదేరినది. పొలములో నెప్పటివలెనే ఊడ్పుకత్తెలు ఊడ్చుచున్నారు. నూతనపురుషుడు పెద్దబోదెమీది తాటిపట్టీలు జాగ్రత్తగా దాటి తుమ్మచెట్లగుంపువరకు వెళ్లినాడు.

ఇంతలో ఇంటియజమాని పెద్దకుమారుడు కలిసివచ్చుటగని ఆమెలేచి మరల గెండ్రువేళ్లతో పెదవి నొక్కుకొన్నది. యజమానియునటులే పెదవి నొక్కుకొని నవ్వుచు 'రోడ్డుప్రక్కనే బోది బాగు చేయిస్తూ అతను మనయింటివైపురావడము చూశాను. కనిపెట్టినావుకదూ!' అన్నాడు.

ఆమె: 'తెలిసే మీదేవూరనికూడా అడగకుండానే పంపించివేశాను. మనరవుడే అందరికంటే ముందు గానే పసిగట్టిందినుమండీ!' అన్నది.

ప్రేమ

శ్రీమతి అ. శ్యామలాంబగారు

పరిణయం బాదిగ పరికింప మఱలంగ కనులార నాథునిగాంచుటెపుడో?
చాతుర్యఖనినని స్వామికి చెప్పక చేష్టల తెలియగా జేయుటెపుడో?
యేరికేనియు కోర్కె నెఱిగించి ప్రాణేశు చేరబిల్వుమటంచు చెప్పుటెట్లో?
దయయుంచి "భోగికి" తప్పకరమ్మని వయసురానట్టి నే వ్రాయుటెట్లో?
వచ్చునో? రాడో? ప్రాణేశువదనకమల
దర్శనంబబ్బు భాగ్యంబుదనరునో క్కొ?
యనుచు యౌవనలజ్జాభయంబులతిగ
బెనయ తలచువధూటిదే ప్రేమయనగ.

తప్తజీవి

తురగా వేంకటరామయ్య గారు

౧

ఆయెడారు నడువజాలక
నడరియా క్రోశించుదీనుం
డెవరో; గాంచితె నేటికైనను
ఈశ్వరా నీవు.

౨

ప్రబలమగు సుడిగాడ్పులకు స
బ్రంబు దాకెడు నిసుకవరదల
నెగసి సుడివడికుంభినింబడి
పొగిలిదుఃఖించున్

౩

అగ్గిమంటలఁ గ్రుమ్మరించెడు
బొగ్గరవు టెండలను నిలువగఁ
జెట్టుచేమయు లేకఁ గడుశో
షిల్లి తడబడెడిన్

౪

కడుపుమంటలు నెండమంటలు
కాళ్లక్రిందుగ నగ్గిమంటలు
తలను పుట్టెడు బరువుగలదెటు
దాటగల డోకో

౫

మెండుకొను దాహమ్మునకునై
యెండమావుల వెంబడించుచు
నంతుగానక తృప్తినందక
హోవురని యేడ్చున్

౬

గాలితో నాకాశవీథుల
గలసిపోవుద మన్నఁగానీ
తలనుగల బరువులనుదింపే
దాతయే లేడు.

౭

అంతులేని యెడారులుంటే
యలవుఁదీర్చు రసాలవనములు
నాటడే "ధర్మాప్పరావీ"
నాడుగల్లినచోన్

౮

తరుణమిది దేవా! మహాప్రభో!
తప్తజీవనుడైన వీనిన్
దేల్చుమీ భవదీయకరుణా
దివ్యవాహినులన్

ఏడవ మెట్టు

శ్రీమతి ఎచ్. కావేరి బాయి గారు, బి. ఎ; యల్. టి.

౧

దేహారోగ్యమైనను, వ్యాధియైనను, మనస్సుయొక్క స్థితి ననుసరించి యుండును. వైద్యు లనేకులు శరీరసంబంధమైన చిహ్నములను బట్టి రోగచికిత్స చేయుదురు. నాపద్ధతి యేమనగా ముఖలక్షణములను చూచి, వ్యాధికి మూలకారణమును, తెలిసికొనుట.

ఎచ్. కావేరి బాయి గారు

నాకు లండన్ నగరమందు గొప్ప ప్రాక్టీస్ (Practice) కలదు. అనేకులు దినదినము రోగనివారణ నిమిత్తము, నాయొద్దకు వచ్చుటచే నొకనాడైనను నాకు విశ్రాంతికలుగుట కాస్పదము లేకుండెను. ఇట్లు పెక్కుకాలము గతించినపిమ్మట కొంత విశ్రమము పొందినంగాని నాదేహారోగ్యము నశించునని, భయపడితిని. లండన్ నగరమందు నాకు నిశ్చింత యుండదని తలచి యూరప్ ఖండములోని యితర స్థలములను చూడవలెనని నిశ్చయించితిని. ఇట్లుండ మనోహర విహారార్థమై ప్రయాణము చేయువారికి యేర్పాట్లు కలిగిన నావయొకటి బయలుదేరుటకు సిద్ధముగా నుండెను. ఆయోడలో నాకొక స్థలము నేర్పాటుచేసికొంటిని.

మేము బయలుదేరి యుత్తరసముద్రముమీద ప్రయాణము చేయుచుండగా కెరటములు, తుఫానులచే పడవ యధికముగా నూగుచుండెను. సముద్రవ్యాధిచే పీడితులమై మేము మాక్యాబిన్ (Cabin) లను వదలకుంటిమి. పిమ్మట బాల్టిక్ (Baltic) ప్రవేశింపగానే నార్వే (Norway) తీరపు చీలికల, ద్వీపములమధ్య సముద్రము సరోవరమువలె నునుపుగానుండెను. హాయిగా నుండుటచేత క్యాబిన్లనుండి డెక్ (Deck) మీదకు వచ్చి తిరుగుచుంటిమి. మాతోడి ప్రయాణికు లెవ్వరెవ్వరో చూచుకొనుచు; సముద్రమును, ద్వీపములను, నార్వేతీరమును, పరీక్షించుచు కాలము గడుపుచుంటిమి.

ఒక క్యాబిన్నుండి యొక మంచము మోసికొని రాబడెను. ఆ మంచముమీద మిక్కిలి సౌందర్యవతియై పందొమ్మిదియేండ్ల వయసుగల బాలిక యొకర్తు రోగివలె పడియుండెను. నడుమునుండి క్రిందకు

యువతిశరీరము కప్పబడియుండెను. ఆమెను మోసికొనివచ్చి యామెకుపచారములు చేయుచుండిన స్త్రీ యొక ఇంగ్లీష్ రెడ్ క్రాస్ నర్స్ (English Red Cross nurse) వలెనుండెను. ఈమెయందు కళావిహీనత కలిగియుండుటయేకాక ముఖము ముడుచుకొన్నట్లుకూడ కనబడెను. బాలిక యెవరిని గమనింపక నీటివంక చూచుచుండెను. నేను కొంతయాగి రోగివైపుచూచితిని. అనేకు లట్లే చేసిరి. దాది నావంక క్షణమాత్రము చూచెను. అయితే నాచూపునందు కారణములేని పగయు, క్రోధమును కనబడెను. నేను నడచుట మరల నారంభించితిని. చీకటిపడగానే రోగిని దాది లోనికి కొనిపోయెను.

రెండవదినముకూడ చల్లనిగాలి కొరకు డెక్ మీదకు సాయంసమయమున వస్తిమి. రోగిని, దాదిమంచము మీద తీసికొనివచ్చెను. వారు తెలిసికొనకుండునట్లు నేను షికారు చేయుచు వారిని గమనించుచుంటిని. గులాబివన్నెగౌను తొడుగుటవలన బాలికరూపవిలాసములు మరింత తేజరిల్లుచుండెను. ఆమె యెప్పటి వలెనే పెడమొగముగా పరుండి యుండెను. అటు నిటు షికారిచేయుచు నామె సమీపమున నొకగడియ నిలిచితిని. ఏదో వస్తువు తెచ్చుటకై దాది యామెను విడిచి వెళ్లియుండెను. రోగి చటుక్కున నావంకకుతిరిగి యిట్లనెను:

"డాక్టర్ గారు! మీతో నొకరహస్యము చెప్పవలెను. నన్ను మీరు పరీక్షించెదరా?"

"అమ్మా! నావరకుచెందిన వైద్యులు మిమ్మును కనిపెట్టుచుండగా నన్నుపిలుచుట మంచిదా?"యంటిని.

"ఎందుచేత మీరు నాకు చికిత్సచేయరాదు?" అని ఆమె అనెను.

"అది ప్రొఫెషనల్ ఎటికెట్ కాదం"టిని.

"ప్రొఫెషనల్ ఎటికెట్ (Professional etiquette) అను దానినొకటి గట్టిగా పట్టుకొని మీ డాక్టర్లు మనస్సాక్షిలేనివారై యున్నారు. వ్యాధిగ్రస్థురాలైన యొక బీదబాలిక బాధయెట్లున్నను సరే, మీరు చూడకూడదా?"

"అమ్మా! నేనట్లు చేయరాదు. అయితేమిమ్మును చూచుచున్న వైద్యులు నాసహాయము కోరిన యెడల నేను వారికి సలహా నిచ్చెదను. కాని మీకేస్ (Case) నేను తీయకూడదు."

"వారు కోరి పిలవిచ్చినయెడల నన్ను పరీక్షించెదరా?" యని మరలనడిగెను.

"వారు నాకు పిలవిచ్చి, నాతో నుండవలె"నంటిని.

"లేదు, మిమ్ములను నేను వంటరిగా చూడవలెను."

ఇట్లు చెప్పునంతలో నర్సుతిరిగివచ్చుచుండెను.

"ఆమెను గురించి మీరు బహుజాగ్రతగా నుండవలెను. ఆమెకు తెలియని సంగతులుగాని, యామె కనిపెట్టని విషయములుకాని లేవు. మీ రెట్టివారో యామెగ్రహించి యున్న"దని బాలిక యనెను.

దాదివచ్చి పగతోనిండిన చూపుతో నన్నొక్కసారి చూచెను. నేను మరల షికారు మొదలుపెట్టితిని. కొంతసేపైన వెనుక పడవయావత్తు దీపములతో వెలుగుచుండెను. ఓడనాయకుడు, నతని భార్యయు, రోగి చెంత కుర్చీలమీద కూర్చుండి సంభాషించుచుండిరి. నన్ను చూడగనే వారు రోగికి నన్ను పరిచయము (Introduce) చేసిరి.

"మేమిద్దర మిదివరకే కలిసి సంభాషించి యున్నా"మని బాలిక చెప్పెను.

మేమందరము కొంతకాలము కూర్చుండి మాట్లాడినపిమ్మట దాది రోగికి శాలువకప్పి లోపలికి కొనిపోయెను. భోజనమునకు వేళయగుటచేత నందరము చెదరిపోతిమి. నేను నాక్యాబిన్ లోకి వెళ్లి వస్త్రములు

మార్చుకొని భోజనస్థలమునకు పోవుచుంటిని. దారిలో రోగిగది దాటవలసి వచ్చెను. అచ్చటికి వచ్చినప్పుడు గాజువస్తువు వేస్ (Vase) వంటిదేదో క్రిందబడి పెళ్లుమని పగిలిన శబ్దమువింటిని. అందుచే నొకింత తలుపు చెంత నిలిచితిని. ఎవరో యటు నిటు పరుగిడుటయు వెలుపల నొకరు నిలిచినట్లు గ్రహించి యిష్టపడక తలుపుసందులలో నుండి నన్ను చూచినట్లును తెలిసికొని నేను సాగిపోతిని. భోజనశాలకు వెళ్లుటకు నేను మెట్లు దిగుచుండగా రోగియాహారమును పళ్లెములో పెట్టుకొని దాది మెట్లెక్కుచుండెను. అచ్చట మే మెదురుపడిన వెంటనే నన్నామె కన్నులెగరవేసి చూచెను.

భోజనము ముగిసినపిమ్మట పడుకొనుటకు పూర్వము చల్లనిగాలి ననుభవించుచు కొంతమంది డెక్ మీదనుంటిమి. నేను కట కటాలను పట్టుకొని నిలిచి చీకట్లు క్రమ్మిన నీటిని, ఆ కాశమును చూచు చుంటిని.

“ఏమండోయి! నేను లేకుండ, మీ వెంటరాకుండ మీరు వ్యాధిగ్రస్థురాలిని చూడనన్నారట కదా?” యని యోడ వైద్యుడడిగెను.

“అది వాస్తవమే” యంటిని.

“మీ మీద గట్టి విశ్వాసమేదో యొకటి యామెకు కలదు. పోనీ యామె కోరిక తీర్చరాదా?” యనెను.

“మీ వెంటవచ్చి రోగిని చూచుటకు నాకభ్యంతరములే” దంటిని.

“రెండవ వారెవరు నుండరాదట. మీరు వంటరిగా వెళ్లవలెనట. నాప్రార్థనవిని మీరామెను తృప్తిపరచుదురుగాక” యని వైద్యుడు చెప్పెను.

“అందుకునేను సమ్మతింప”నని జవాబుచెప్పి ఆమెకేమి జబ్బంటారు?” అని ప్రశ్నించితిని.

“కాళ్లు పడిపోయినవి.”

“అది కుదురునా?” యంటిని.

“నాకేమియు నమ్మకము లేదు.”

“అయితే మీ బ్యాటరీ (Battery) నాకు వాడుకొనుటకు, దయచేసినయెడల నేనామెను పరీక్షించెదను.”

౨

అమరునాటి యుదయమున, దాది నాయొద్దకు వచ్చి, “మీ రాకకు రోగి సిద్ధపడియున్న” దనెను.

నేను బ్యాటరీ పట్టుకొని బాలిక గదిలోనికివెళ్లితిని. నర్సచ్చటికో క్యాబిను నుండి పోవుచుండెను.

“ఒక నర్సయినను లేకుండ నేను మిమ్మును పరీక్షింపను. ఆమెను పిలువండి. బ్యాటరీనైనను నొకరు పట్టుకొనవలె” నని రోగితో నేనంటిని.

“లేదండి నేను మీతో సంభాషించునప్పు డెవరు నుండరాదు. బ్యాటరీ తెచ్చితిరా? అయితే నాకేమి వ్యాధియనెదరు?”

“మీ కేవ్యాధియు లేదు. ఇదంతయు నటన.”

“చూచితిరా! ఆమె నిశ్చయముగానే గ్రహించినది. ఓడమీదనున్నవారందరు నాకు జబ్బని నమ్మిరి. మొట్ట మొదటలోనే మీరు షికారుచేయుచు నావంక చూచునప్పుడు మీరుమట్టుకు సందేహపడినట్లు మాదాది గ్రహించినది. ఆమె సామాన్యురాలు కాదు. మీరు జాగ్రతపడవలెను. మీరు నిజముగా

నా గుట్టు తెలిసికొంటిరో లేక మే మూరికే యనుమానపడితిమో తేల్చుటకు మిమ్ములను వంటరిగా రమ్మనుట" యని బాలిక చెప్పెను.

"ఈ వేషము, ఈనటనఎందుకు" అని ఆమెనడిగితిని. ఆమె యిట్లుజవాబిచ్చెను.

"మేము రష్యాదేశస్థులము. మా తండ్రి జర్మనీలో గొప్పవర్తకుడు. అతనికిప్పుడున్నది రెండవభార్య. నా మారుటితల్లి పెట్టుశ్రమల నోర్వలేక మాపెద్దతండ్రి దగ్గరకు తప్పించుకపోవలెనని మార్గము యూహించుచుంటిని. మా పెద్దతండ్రి జారుచక్రవర్తిగారి యాస్థానవైద్యుడు. ఆయ నొకసామంతరాజునకొనవలసినదే. వైద్యశిఖామణియని యాయన కీర్తిప్రపంచకమంతట నిండియున్నది. మీకుకూడ తెలిసియేయుండును. ఆయన కొకగొప్ప లేబొరేటరీ (Laboratory) యున్నది. క్యాన్సర్ (Cancer) వ్యాధికి మూలకారణము తెలిసికొనుటకు క్యాన్సర్ మైక్రోబ్లను పెంచుచుండును. ఎవరు బాగుచేయలేని రోగము నటించినచో మాపెద్దతండ్రియొద్దకు నన్ను పంపుదురని యూహించి యిట్లు వేషమువేసితిని. జర్మనీలో నెవరికిని నాజబ్బు కుదుర్చుట సాధ్యముకాకుండెను. అందుచేత దాదినిచ్చి నన్ను రష్యాకి వెళ్లుటకై సాగనంపిరి. ఇదిసంగతి."

ఈ చరిత్ర కట్టుకథ నాకు తోచెను. అయిన నామెకోరిక ప్రకారముగా నామె రహస్యము నెవరికి వెల్లడిచేయనని మాటఇచ్చితిని. ఓడవైద్యుడు నన్ను ప్రశ్నించి నప్పుడుకూడ నేదో యొకరీతిగా జవాబులు చెప్పితిని.

మాయోడ చివరకు సెంట్ పీటర్స్ బర్గ్ (St. Petersburg, now Leningrad) చేరెను. ఎప్పటి వలెనే దిగిపోవువారు ఎక్కుడివారు అడావిడి పడుచుండిరి. ఒకగొప్ప పరివారముతో నొక పెద్ద యధికారివంటి మహాపురుషుడొకడు పడవమీదకు వచ్చుచుండెను. ఆయన బాలికను కలిసికొని ముద్దు పెట్టెను. పరివారపు వారందరు నటునిటుపరుగులిడుచు బాలిక సామానులు రోడనుండి తీయుచుండిరి. దాది యొకయినుపపెట్టెను బహుజాగ్రతతో మోసికొనివచ్చుచుండెను. కొంతదూరము వచ్చినతరువాత బరువుచేత కాబోలు పెట్టిక్రిందపడి తెరచుకొని యందులోని కాగితములు చెల్లాచెదరుగా పడిపోయెను. ఆమె తొందరగా వానిని తీయుచుండెను. సహాయము చేయవలెనను యూహతో నేను కొన్నికాగితములను తీసితిని. తక్షణమే పట్టరాని కోపముతో నాచేతినుండి వానినీడ్చి గట్టిగా లాగుకొని పగతో నిండినచూపు నామీద నొకగడియ నిలిపెను.

ఇనుపపెట్టెలో విలువగల సొమ్ములు లేకుండ కాగితములుండుట యాశ్చర్యముగా నుండెను. మఱియు దాది నాదగ్గరనుంచి తీసికొనునంతలో నొక కాగితముమీద బాలికపేరును చూచితిని. ఆమె నాతో చెప్పినపేరదికాదు. దానిమీద "ఓల్గా" అనియుండెను. ఆపత్రములనుగురించి నేనాలోచించుచుండగా రోగి నన్నుపిలిచి తన పెద్దతండ్రికి ఇంట్రడ్యూస్ చేసెను.

ఆమహాపురుషుడు మిక్కిలి సంతసించినవానివలె నన్ను పొగడి యారాత్రి వారిభవనమున విందారగింప కోరెను. నేనెన్నివిధములుగా వెళ్లకుండునట్లు ప్రయత్నించినను వ్యర్థమయ్యెను. బాలికకూడ బ్రతిమాలుచుండెను.

"డాక్టర్ హాలిఫాక్స్‌గారు మీప్రఖ్యాతి నేను వినియుండలేదా? ప్రసిద్ధిగాంచిన వైద్యులిద్దరు కలిసికొనినప్పుడు—నాయింట మీకు గౌరముజరుగకతప్పదు. నా లేబొరేటరీని గురించి మీరు వినియే యుందురు. నేను క్యాన్సర్ మైక్రోబ్లను కృషిచేయు పద్ధతి చూచుట కిష్టములేదా?" యనెను.

ఏవైద్యున కిష్టముండదు? నేను సమ్మతించితిని.

3

సెంట్ పీటర్స్‌బర్గ్‌లో దిగినవారు కాక నావలోనున్న యితరులుకూడా కొందరు పట్టణమును చూచుటకు వెళ్లితిమి. చీకటి పడకముందు పడవకు తిరిగివచ్చి చేరి నేను నాకున్న దుస్తులలో మిక్కిలి విలువగలవానిని ధరించి యీ యధికారిభవనమున కేగితిని. ఆమందిరపు వైభవసౌందర్యములను వర్ణింపజాల. అచ్చటి దీపములు, తెరలు, పాన్పులు, తివాసీలు, కుర్చీబల్లలు చూచినయెడల నీజమీందారుడే రష్యాదేశపుచక్రవర్తియా యనునట్లుండెను. నేను వెళ్లునప్పటికి సేవకులు తప్పించి మరెవరును బయట కనబడలేదు. బంగారు జరీతో చేతిపని నలంకరించు ముఖమల్ షరాయి అంగీ తొడిగిన సేవకుడొకడు నిశ్శబ్దముగా నన్ను కలిసికొనుటకువచ్చి వంగి నమస్కారముచేసి నన్నొకస్థలమునకు తీసుకవెళ్లి యది నాకొరకు సిద్ధపర్చబడిన గదియనిచెప్పెను. సేవకుని వస్త్రములు నాయంబరములను తిరస్కరించుచున్నట్లుండెను. ఆయింటికిచెందిన స్త్రీపురుషులెట్లు వెలుగుచుండురో వారిమధ్య నేనెట్లు కనబడుదునో కదాయని కొంత సిగ్గుపడితిని. నేనున్న గది యతివిశాలమై నేను శ్రమతీర్చుకొనుటకు కావలసిన, సదుపాయములు కలిగి ప్రక్కన స్నానపుగది (bathroom) సహితముగా నుండెను. నేనొక సోఫామీదకూర్చుండి ఆమందిరములోనున్న విలువగల వస్తువులను చూచుచు చుట్టుకొల్చుచుండగా పట్టుగౌను చప్పుడు వినబడెను. ఎచ్చటనుండి వచ్చినదోగాని నా యెదుటమట్టుకు ఓల్గా యొకయప్సరసవలె మోహనీరూపము ధరించి నిలబడి యుండెను. నేనులేచి పలుకరించువంతలో మాట్లాడవలదని నాజ్ఞచేసి యొకజాబును నాచేతిలోపెట్టి దీనిని చదువుమని యదృశ్యమయ్యెను. నేనుజాబును విప్పిచదువగా నిట్లు వ్రాయబడియుండెను.

“ఇతరులకు మా మీద కరుణలేదు. ఇతరులకు దయ యనునది మేముచూపము. నీవు మా రహస్యములను కనిపెట్ట ప్రయత్నించితివి గనుక నీ ప్రాణములు తీయుచున్నాము. నీకు తప్పించుకొనుటకు మార్గములేదు. ఈ భవనమందే కాక పట్టణమంతట మా గూఢచారులున్నారు. ఈ జమీందారుడు నా పెద్దతండ్రి కాడు. మేమందరమును జరుగుచున్న పరిపాలన న్యాయచట్టములు మొదలైనవానిని నాశనముచేయుట కేర్పడిన సంఘస్థులము (Nihilists). మాలోనెవరైనా సంఘమును తృప్తిపరచని యెడల వారికి మరణముసిద్ధము. అయితె నీవునాకు చేసిన సహాయముకొరకై నిన్ను తప్పింపవలెనని ధైర్యచిత్తుడవైన యాంగ్లేయుడా! నాయభిలాష. నాకెంత యపాయము వచ్చునో నే నెరుగను. కాని నీకొక్క సలహానిచ్చెదను. నామాటప్రకారము నడిచితివా నీప్రాణములు దక్కవచ్చును. కాని నిశ్చయము మట్టుకు చెప్పలేను.

ఏమాత్రము ధైర్యము విడువకుము. నీయాపద నీవు గ్రహించినట్లేసూచనవలనైన వారు తెలిసికొనిరా యేయద్భుత కార్యమైనను నిన్ను రక్షింపజాలదు. కనుక వారందరితో నుల్లాసముగా సంభాషించుచు ముఖమునం దానందము కనపర్చుము. విందుకూటమునందు నాప్రక్కన కూర్చుండి నన్ను వరించువానివలె నాకు రహస్యములు చెప్పుచుండుము. వారు నీతో నేదియన్నను విశ్వసించిన వానివలెనుండుము. నీకేదైన నాశ్చర్యము కలిగించిన యెడల హృదయములోనున్న విస్మయము పైకి రానీయకుము. భోజనమైనపిమ్మట జమీందారుడు తనలేబొరేటరీని చూడరమ్మని నిన్నుపిలుచును. ఏమియు సందేహపడక యతని వెంటపొమ్ము. అయితే ఏడవమెట్టును గురించి జాగ్రతపడుము.”

తెలివిమాలినవాడనై యట్లు మృత్యువు నోటబడితిని కదాయని నన్ను నేను శపించుకొంటిని. ఒక పావుగంటసేపు నాశరీరము కొయ్యబారెను. పిమ్మట జాబును తీసికాల్చివేసి దాని భస్మమును పాదము క్రింద త్రొక్కి పెట్టితిని. ఎంతవిలపించినను జరుగవలసిన కార్యము జరుగక మానదు. మరణము పొందవలసిన యెడల పిరికివానివలెగాక ధైర్య సాహసములతో నే మృత్యుదేవత నెదుర్కొందునని దృఢపరచుకొంటిని.

భోజనము వేళ కుమెందటి నాకు మర్యాదలు సల్పిన సేవకుడు మరల నిశ్శబ్దముగావచ్చి నన్ను విందుశాలకు దోడ్కొనిపోయెను. అచ్చట జమీందారుడు నన్నెదుర్కొని నల్లని ముఖమల్ వస్త్రముల వలనను ప్రజ్వరిల్లుచున్న కెంపువజ్రాదులతోను మాఱ్ఱొందిన దాదినినాకు "నాజమీందారిణి"యని ఇంట్రడ్యూస్ చేసెను.

"మనము చివరకు కలిసికొంటిమికదా! యని యామెచెప్పెను. ఆస్వరము ఆచూపు, "తుదకునాచేత జిక్కితివికదా?" యనునట్లుండెను.

అచటనుండిన స్త్రీపురుషు లందరు ధరించిన యమూల్యమైన వస్త్రములు, నగలు వారిని గంధర్వుల వలె నలంకరించెను. వీరందరితో నన్నుగూర్చి పొగడి నానిమిత్తమే యంతటి విందు జరుగుచున్నట్లు జమీందారుడనెను.

అతిసౌందర్యవతియగు ఓల్గా దేవతాస్త్రీవలె నాప్రక్కనే కూర్చుండియుండెను. ఆమెమాట ప్రకారము నేను మధురవాక్యములతో నామెను వరించువానివలె నామె దిక్కువరిగి యితరులకు వినబడి వినబడకుండునట్లు సంభాషించు చుంటిని. ఇదంతయు జమీందారుడును దాదియు కనిపెట్టుచుండిరి.

భోజనము ముగిసినపిదప నితరు లనేకవిధముల కాలమును గడుపుచుండిరి. జమీందారుడు తన లేబొరేటరిచూచుటకు నన్ను రమ్మనెను. నామరణము నెదుర్కొనుటకు మారు మాటాడక బయలుదేరి వెళ్లితిని. ఆభవనము నందొకచీకటిసొరంగమువలె నొకసందుండెను. ఓల్గా దీపము పట్టుకొని మాముందునడచుచుండెను. ఎంతోదూరము నడువగా నొక తలుపుదగ్గర నిలిచితిమి. జమీందారుడు నన్నులోనికితోడ్కొనిపోయి "చూచితిరా? నాలేబొరేటరి" యనెను. అది విశాలమైనగది. బీరువాలతోను, మందులతోను మరిసామానులతోను నిండియుండెను. అవియన్నియుచూచిన పిదప గదిలో నొక చివరయుండిన యొక మంచమును చూపెట్టెను.

"నేనొకప్పు డాసక్తితో పనిచేయునప్పుడు రాత్రులలో కాలమేలాగు పోవుచున్నదో యెరుగను. మధ్య రాత్రియందు నాపడక గదికి వెళ్లలేక నిచ్చటనే రాత్రి గడ్పుట కీపడకయున్న" దనెను.

నేను దాని సమీపముగాపోయి, యచ్చట నొక పెద్దకిటికీనుండి వెలుపలి యంధకారమును చూచితిని. నాగుండెలు ఝల్లుమనునట్లుగా నాకిటికీ క్రిందనుండి, నీవానదియొక్క నల్లనిప్రవాహము పాఱుచుండెను. అటుతరువాత మేమందరమును మరల వెలుపలికివచ్చి చీకటిసందు చేరితిమి.

"ఇక నేను క్యాన్సర్ మైక్రోబ్లను కృషిచేయు చిన్న చీకటిగదిని చూతమురండి"యని జమీందారుడు ముందుకుసాగెను. అతని ముందుగుండ నడచుచున్న బాలిక వెనుకకు తిరిగి "పెద్దనాన్న నాకుభయమగుచున్నది. ఈలాంతరుతీసికొని మీరేముందు నడువండి" యనెను.

జమీందారు డామె భీతికి మందలించి యిష్టములేక లాంతరుపుచ్చుకొని ముందట నడచెను. ఆ సందు చివర నొకతలుపు వచ్చెను. దానిని తెరచి "యిచ్చటినుండి దిగిపోవలె"నని చెప్పి జమీందారుడు ముందు దిగెను. ఓల్గా యాతని వెనుక దిగుచు "నొకటి, రెండు" యని బిగ్గరగా మెట్లను లెక్కించుచు నడుగులు వేయుచుండెను. "ఆరు" యని లెక్కింపగానే నన్ను వెనుకకు ద్రోసెను. తత్క్షణమే నేదోయొక బరువైన వస్తువు జారి యఘాధములోనున్న నీటిలోపడినట్లు చప్పుడు వినవచ్చెను. ఆమె త్రోపును మెట్లమీదనే కూర్చుండబడితిని. జమీందారుడును బాలికయు నదృశ్యమైరి. చీకటి యంధకారమయముగా నుండెను. నాదేహమంతయు భయకంపితమయ్యెను.

"ఆహా! యేడవ మెట్టులేనేలేదు. ఆరవ మెట్టునుండి పాతాళములోనే తెలియనివారు దిగుదురు. అచ్చట చీకటిలో ప్రవహించు నీవానది నల్లనిప్రవాహములోపడి ప్రాణము విడుచుటయే వీరు శత్రువులకు విధించినదండన. అహా! యెంతఘోరమరణము నాకుతప్పె" ననుకొంటిని.

అయినను సంతసించుటకాస్పదములేదు. నేను సురక్షితముగా పోవుటకు మార్గమేది? చేతులు చాచి యన్నిదిక్కులంతడివి యేదైనా మార్గమున్నదా యని వెతికితిని. మేము వచ్చిన తలుపు గట్టిగా బిగియబడియుండెను. మరేదిక్కునను తలుపులుండలేదు. సాపుగా గోడయుండెను. నాతోవచ్చిన వారిరువురు

మరల మెట్లనెక్క లేదు. వారెటునుండి, యేరహాస్యపు దారినుండి వెళ్లిపోయియుందురాయని విస్మయముచెందితిని. చివరకు నీటిలో నాకు చావుతప్పినను క్షుత్పిపాసమువలన నీస్థలమందే నేను జీవములు విడుతునుకదా యని దుఃఖించుచుంటిని.

ఇట్లుండగా నెవరో మాట్లాడునట్లు నాకు సమీపముగానే ధ్వని వినవచ్చెను. జమిందారుడు మరల నేనున్నస్థలమునకువచ్చి నేనేవిధముననైనను తప్పించుకొని యుండినయెడల కడదేర్పవలెనని కాబోలు యుద్దేశమును తెల్పుచుండెను. ఓల్గా యతిడట్లు చేయకుండునట్లు ప్రత్యుత్తరములు చెప్పుచుండెను.

"అంత పెద్దచప్పుడు గుండెలు ఝల్లుమనునట్లు మీరు, నేను వింటిమికదా యేమిటి వెఱ్ఱిమీరు" అని ఓల్గా అనెను.

ఆధ్వనులాగిపోయెను. మాట్లాడినవారు వెళ్లిపోయిరి. అటుతరువాత కొంతసేపటికి నారవమెట్టు ప్రక్కన గోడవలెనుండినది. నిజముగా తలుపైయుండుటచేత దానినితెరచి ఓల్గా గుమ్మమువద్ద నిలువబడెను. చేతి సంజ్ఞచేసి తన వెంటరమ్మనెను. నేను వెళ్లితిని. మేము కొంతదూరము వెళ్లి మెట్లుదిగితిమి. చివరకు నదియొడ్డు వచ్చెను.

"ధైర్యచిత్తుడైన యాంగ్లేయుడా నాప్రాణము నాచేతిలోపెట్టుకొని నిన్ను తప్పించితిని. ఆరవమెట్టు నుండి నీవు నదియందే పడి యుందువు. నేనెంతో శ్రమతోను, సాహసముతోను యితరులకు తెలియకుండ నొకరాళ్లబస్తా నచ్చటనుంచి నిన్ను వెనుకకు త్రోయుచు కాలితో నాబస్తాను నీటిలో పడవేసితిని. జమిందారుడు నీవేపడిపోయినావని నమ్మెను. ఇక నీవు నీపడవకు సురక్షితముగావెళ్లు" మని నన్ను వీడుకొల్పి తనలాంతరుపట్టుకొనివెళ్లిపోయెను.

—(డాక్టరు క్లిఫర్డు హాలిఫాక్సు వారి Extracts from a Doctor's Diary అను గ్రంథములోని 'The Seventh Step' అనుకథకు అనువాదము.)

చిత్రప్రశ్న

శ్రీమతి ముగసాటి అప్పలనరసమ్మగారు

౨

మొదటి రెండక్షరములు చేర్చగా 'చూచి' యనుటకర్థంబగు; ఆదితుదను
గలిగిన యక్షరములుగల్పి చదువగాదంతావళమున కర్థంబుదోచు;
పరికింప చివరయక్షరములు రెండును కొండకర్థంబుగా నుండియుండు;
మూడవయక్షరమును మాని చదివిన 'చూచిరి' యనసరిదోచు; మొత్త
మునను నాల్గక్షరంబులు బొందుపఱుప
గ్రామనామంబు నెల్లూరు సీమలోన—
తెలుపుడీ దీని నామంబు తెలివలార!
మీదు బుద్ధి పరీక్షింప మాటయిదియు.

☞ ఇట్టివానియందు రుచిగల 'గృహలక్ష్మి' చందాదారురాండ్రు ఈ ప్రశ్నకు జవాబు స్వయముగ నాలోచించి మాకు లేఖాముఖమున మే 10-వ తేదీలోపున తెలుపుదురుగాక! లేఖలో తమచందా నెంబరు తప్పక తెలుపవలెను.

బాలవిజ్ఞానశాఖ

౧. పదము

తొక్కుపలుకులు

(సంపాదకురాలు) శ్రీమతి బులుసు లక్ష్మీనరసమ్మగారు

ఏనుగమ్మా ఏనుగు—
ఏ ఏనుగు ?
మదపుటేనుగు—
ఏ మదం ?
ఆముదం—
ఏ ఆముదం ?
చిట్టాముదం—
ఏం చిట్టి ?
నెయ్యిచిట్టి—
ఏం నెయ్యి ?
పేరినెయ్యి—
ఏంపేరు ?
గుళ్లపేరు—

ఏంగుళ్లు ?
సరిగుళ్లు—
ఏంసరి ?
దాసరి—
ఏందాసరి ?
దాసుదాసరి—
ఏందాసు ?
కాళిదాసు—
ఏంకాళి ?
భద్రకాళి—
ఏంభద్ర ?
తుంగభద్ర—
ఏతుంగ ?
పాలతుంగ—
ఏంపాల ?
బత్తెపాల—
ఏంబత్తె ?
చుక్కబత్తె—
ఏంచుక్క ?
చాదుచుక్క—
ఏంచాదు ?
బియ్యపుచాదు—

ఏంబియ్యం ?
పూచబియ్యం—
ఏంపూచ ?
అరటిపూచ—
ఏం అరటి ?
బొంతఅరటి—
ఏంబొంత ?
కంబళిబొంత—
ఏంకంబళి ?
రత్నకంబళి—
ఏం రత్న ?
గోరురత్న—
ఏంగోరు ?
పులిగోరు—
ఏంపులి ?
పెద్దపులి—
ఏంపెద్ద ?
గోచిపెద్ద—
ఏంగోచి ?
పట్టుగోచి—
ఏంపట్టు ?
ముక్కుపట్టు—

౨. పాటలు

ఆటపాటలు

(సంపాదకురాలు) శ్రీమతి జమ్మి సీతాబాయిగారు

జమ్మి సీతాబాయిగారు

౧

నా వేళ్ల వుట్టిలు
నాకాళ్ల గజ్జెలు
మోకాటి చిప్పలు
అబ్బబ్బ నడుమ
ముత్యాల రవిక
రత్నాలరాగిడి
ఇదుగిదుగో.

౨

కాళ్లాగజ్జ కంకణమ్మ
వేగులచుక్క వెలగమొగ్గ
మొగ్గగాదు మోటకిసీరు
నీరుగాదు నిర్మలబావి
బావిగాదు బచ్చలకూర
కూరగాదు కుమ్మరికడవ
యీడోజోడో వియ్యపురాల
కాలుతీసి గట్టునపెట్టు.

౩

బండోయమ్మబండి
పదహారు కుచ్చులబండి
సుబ్బారాయుడు పెండ్లి
చూచి వద్దామురండి
అకువక్కలు తెండి
అడిగి వద్దామురండి
అమ్మనాన్నకు బువ్వ
అరచేతిలో గవ్వ
అందఱూనీకుడిల్ల
కొప్పులో కోడిపిల్ల
బోగందాని కొప్పు
మొడం కాలుచెప్పు.

౪

నాలుగు స్తంభాలాట
నడిమికి తోడిమికి
తానక తప్పక
తనపేరేమంటే
వుట్టిమీదపొట్టి
కాకరకాయ బెల్లం.

౫

చెమ్మాచెక్క
చారడేసి మొగ్గ
అట్లుపోయ్యంగ
ఆరగించంగ
రత్నాల చెమ్మచెక్క
రంగులెయ్యంగ
ముత్యాల చెమ్మచెక్క
ముగ్గులెయ్యంగ
పగడాలచమ్మచెక్క
పందిరెయ్యంగ
పందిట్లోమాఅన్న
పెళ్లి చెయ్యంగ
చాకలాడివాణికింద
జాజిపూలదండ
మోకీలదండ
ముత్యాలదండ
దండోదండ
దండోదండ

౬

ఆకువక్క సున్నంసుడి
అరిటా బోరిటా
టాంటపాకాయి
అత్తయ్య చెవులో
ముత్యాలు బోసి
కోడలి చెవులో
కొబ్బరిపెట్టి
తరుముకు రావే
బోగంపావ.

౭

బాలా బాలా
బరుకూబరుకూ
తన్నులు తింటే
తలకట్టూ.

జోల పాట

(సంపాదకురాలు) శ్రీమతి ఆలపాటి సీతమ్మ గారు

హాయిహాయనగాను ఆపదలు గడచు
చిన్నవారలగాచు శ్రీవేంకటేశు. హాయి

రావె రావె పిట్ట రత్నాలపిట్ట
కజ్జదేవే పిట్ట కనకణ్ణికొట్ట. హాయి

వాసాల మీదది మీసాలపిల్లి
అబ్బాయిచేతిది హంసల్లగిలక. హాయి

జోలపాపడికి జోడుంగరాలు
చిన్ని నాబిడ్డకు పమిడుంగరాలు. హాయి

చిన్నారి పొన్నారి చిఱుతడవు నీవు
పొన్నమానుమీదిచిన్నికృష్ణుడవు. హాయి

ఆడితే ముద్దమ్మ పాడితేముద్దు
అందఱికి అబ్బాయి అల్లారుముద్దు. హాయి

ఏకులరాటమ్ము ఇంటికందమ్ము
మా చిన్నిఅబ్బాయిమాకుఅందమ్ము. హాయి

ఉసిరికాయలతోట ఊరికందమ్ము
ఉత్తముడుఅబ్బాయిమాకుఅందమ్ము. హాయి

చిన్నారిపొన్నారి చిలుకవేనీవు
గున్నమామిడి మీది చిన్నికోకిలవే. హాయి
జోలల్లు పాడితే బాలలకు నిద్ర
నాగస్వరం పాడితే నాగులకునిద్ర. హాయి
జోలలకు జొన్నకూడు బాలలకు వరికూడు
ఏడ్చేటి అబ్బాయికిఎల్లావుల పాలు. హాయి
ఆయింటి సందులో ఈ యింటిసందులో
అలచందపూవలె మెరసెనబ్బాయి. హాయి
ఏడవకు ఏడవకు వెఱ్ఱిఅబ్బాయి
ఏడిస్తే నీకండ్లు నీలాలుకారు. హాయి
నీలాలుకారితే నేనోర్వలేను
పాలైనకారవే బంగారుకనుల. హాయి
ఊరెల్లతిరిగేటి ఓ ఊరుబిల్లా
ఊరుకున్నబ్బాయికి ఉగ్గెట్టిపోవె. హాయి
పాడెల్లతిరిగేటి ఓఁసల్లగాడ్దె
పండుకొన్నపాపనికి పాలిచ్చిపోవే. హాయి
రాకాసిరావణుని తాను అబ్బాయి
రాజును కొట్టేసి తారాజ్యమేలు. హాయి

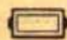
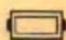
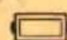
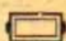
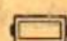
3. బుద్ధిపరీక్ష

యుక్తిలెక్క

శ్రీమతి కమలమ్మగారు

[ఇది బాలురయు బాలికలయు బుద్ధిబలమును పరీక్షించుటకు ఉద్దిష్టమైనది. కావున ఈయుక్తిలెక్కకు ఉత్తరముస్వతంత్రముగ నాలోచించి 12 సంవత్సరములకు లోబడిన బాలబాలికలు మే 10-వ తేదిలోపున లేఖాముఖమున (ఉత్తరములో వారివయసు తెలుపవలెను) మాకు తెలియజేతురుగాక! —సంపాదకుడు]

ఈక్రిందచూపిన చట్రములో 8 గుడ్డపుగదులు ఉన్నవి. అందు ఏప్రక్క చూచినను 3 గదులు వరుసగా వచ్చునట్లు కట్టబడి యున్నవి. చూడుడు.

ఈగదులలో ఏప్రక్క చూచినను 12 గుడ్డములు వచ్చునట్లు 32 గుడ్డములు కట్టబడియుండెను. ఒకడు ఈ 32 గుడ్డములతో 4 గుడ్డములనుచేర్చి కట్టెను. అప్పుడును ఏప్రక్క చూచినను 12 గుడ్డములే ఉండెను. క్రొత్తగా నాలుగు గుడ్డములను కట్టిన మనిషి తన 4 గుడ్డములకు మారుగా 8 గుడ్డములను విప్పుకొనిపోయెను. తిరిగి ఏప్రక్క చూచినను (8 గుడ్డములు తగ్గినను) 12 గుడ్డములేఉండెను. ఎట్లు? 3 విధములును గదులు వ్రాసి చూపవలెను.

౪. పిట్టకథ

కోడికథ

జమ్మి శేషగిరిరావుగారు

అనగా అనగా వొకవూరిలో ఒకకోడివుంది. దానికి నాలుగుపిల్లలువున్నాయి. ఆపిల్లల పేర్లు:—

1. "రావేగుమ్మాడీ.
2. రత్నగుమ్మాడీ.
3. పేరుపేర్లూ
4. పెద్దప్పదొరసానీ."

అని. తల్లికోడి రోజూ మేతకై వెళ్లేటప్పుడు తననలుగురు పిల్లలనీ గుడిసెలోవుంచి తలుపువేసుకోమని చెప్పి మరీ మేతకి వెళ్లేది.

మేతతీన్కుని తిరిగి యింటికిరాగానే

"రావేగుమ్మాడీ! తలుపుతియ్యావే!
రత్నగుమ్మాడీ! తలుపుతియ్యావే!
పేరుపేర్లూ! తలుపుతియ్యావే!
పెద్దప్పదొరసానీ! తలుపుతియ్యావే!"

అనిపిలిచేది. ఆమాట పిల్లలువిని తలుపు తీసేవి.

ఒకనాడు ఒక యెరికలవాడు యీసంగతి విన్నాడు. తల్లికోడి మేతకువెళ్లగా చూసి గుడిసెదగ్గరకు వచ్చి తల్లి పిలిచినట్లుగానే పిలిచేడు. దాంతో ఆపిల్లలు పాపము తల్లేయనుకొని తలుపుతీశాయి. ఆపాళంగా ఆపిల్లలని ఎత్తుకొని పారిపోయ్యాడు. తల్లికోడి యింటికి వచ్చింది.

"రావేగుమ్మాడీ! తలుపుతియ్యావే" అంది. గుడిసెలో చప్పుడువినబడలేదు. "రత్నగుమ్మాడీ! తలుపు తియ్యావే!" అంది. ఇప్పుడూ చప్పుడులేదు. "పేరు పేర్లూ! తలుపుతియ్యావే, పెద్దప్పదొరసానీ! తలుపు తియ్యావే" అంది. గుడిసెలో అసలు చప్పుడేలేదు. తలుపుతోసుకొని లోపలికెళ్లి చూస్తే ఏముంది? ఏమీలేదు. అప్పుడు అదిఏడుస్తూ అడవిలోకెళ్లింది.

అక్కడ పార్వతీపరమేశ్వరులు భూమిపాలించడానికి వచ్చేరు. ఈతల్లికోడి ఏడుపువిని దగ్గరకువచ్చి అడిగారు "ఎందుకు ఏడుస్తావు" అని. తనపిల్లల్ని ఎవరో ఎత్తుకుపోయారు అని చెప్పింది. అప్పుడు ఇన్నినీళ్లు మంత్రించియిచ్చి "వూరిబయట వకయెరకలవాడు వున్నాడు. వాడియింటికి వెళ్లి అక్కడ పెంట పోగు వుంటుంది. దానిమీద చల్లితే నీపిల్లలు వస్తాయి" అన్నారు.

అప్పుడు తల్లికోడి గబ గబ పరుగెత్తుకొని వెళ్లింది. ఆయెరకలవాడు ఆకోడిపిల్లల్ని చంపుకుతినేసి ఎముకలు పెంటమీద పారేశాడు. వాటిమీద నీళ్లుచల్లి తల్లికోడి

"రావేగుమ్మాడీ! బ్రతికిరావమ్మా!
రత్నగుమ్మాడీ! బ్రతికిరావమ్మా!
పేరుపేర్లూ! బ్రతికిరావమ్మా!
పెద్దప్పదొరసానీ! బ్రతికిరావమ్మా!"

అంటూ పాటపాడింది. పాడేసరికి ఆపెంటపోగులోంచి నాలుగు కోడిపిల్లలూ గున గునలాడుతూ వచ్చి తల్లిదగ్గరచేరాయి. ఎరకలవాడు చూస్తూవుండగానే అవి తల్లితోకూడా యింటికి వెళ్లిపోయాయి.

కథ కంచికివెళ్లింది. మనం యింటికివచ్చేం.

౫. నీతికథ

సోమరితనము కూడదు

శ్రీమతి మాడభూషి చూడమ్మగారు

"కష్టేఫలీ" యనునది తెలుఁగుసామెతలలో నొకటి. ఎవ్వరైనను కష్టపడి పనులను గావించినయెడల దానిఫలితమును సుఖముగ ననుభవింతురని దీనికర్థము. కష్టపడక సోమరితనమున కాలముఁబుచ్చువారు వారిజీవితమంతయు సుఖములేని జీవయాత్రచేయుచుందురు. జ్ఞానవిహీనములగు పక్షులును, కీటకాదులునుగూడ నీనీతిని తమ ప్రవర్తనముచేత జూపుచున్నవి. అదును కనిపట్టి సేద్యముచేయనిచో నిత్యము మన మారగించుయాహారము దొరకదు. మనుజుడు నిత్యము నేదోయొక పరిశ్రమ చేయుచున్నగాని లోకతంత్రమునడవదు. మనపూర్వులు మేధాశాలురై సంఘవిభజన మనుపేరున నెన్నోవిషయములు బోధించి యొక్కొకకర్మ యొక్కొక్కరు చేయుచుండునటులను వారు దాని నభివృద్ధిపరచుచు దానియందు విశేషప్రకృతులు విశేషచిత్రగతులు గనుపరచునట్టి మేధాశాలురగునట్లును కట్టుదిట్టములు గావించిరి. నియమితకృత్యముల జేయక వృథా కాలయాపనము గావించుచు సోమరియగు మనుజుడు దేహమును బంధువులను మిత్రులను కడకు యిరుఁగుపొరుగువారినిగూడ కష్టములపాలు గావించును. సోమరిని జడమగు రొయిక ముద్దుస్వరూపముగ బోల్పవచ్చును. కాని ముద్దువలన కొంతయుపయోగ మున్నది. ఈ సోమరివలన యుపయోగము లేకపోవుటయేకాక యెదిరివారికి బాధలు గూడకలవు. ఈ సంబంధమున చిన్నకథను చెప్పెదవినుడు.

ఒకయడవి దట్టమగుచెట్లచే నావరింపబడియున్నది. లేతచిగుళ్లచేతను పూగుత్తుల వలనను ఫలభారమున వంగియు చూచుటకందముగనే యున్నవి. పెద్దవృక్షముయొక్క చివరకొమ్మలో తేనెటీగలు కొన్నిచేరి పట్టునఁబట్టుకుని సుఖముగ కాలము పుచ్చుచున్నవి. ఆ పట్టువద్దకు దోమయొకటి తన సహజరాగాలాపమును చేయుచు నిటునటు తిరుగుచుండెను. అది చలికాలము. మంచుదిట్టముగ నాయడవినంతను గప్పి తనధవళత్వము నినుమడింపచేయుచుండెను. చిన్నచెట్లను, రాళ్లగుట్టలను, కొమ్మలను, తుప్పలను యావరించి ప్రకృతి స్ఫటికాభరణాలంకృతమయ్యెనా యనునటుల యాపేరినమంచు దృగ్గోచరమగుచుండెను. ఈ చలిలో బైటకురాజాలక మక్షికసంతతి పట్టులోని గదులలో దూరి కాలమునఁబుచ్చును. ఇటులనే వేసవికాలమంతయు కష్టపడి పూవులందలి మధువును చేకూర్చుకొని చలికాలమంతయు సుఖముగ నింటకూర్చుండును. ఇప్పుడే వానికి సంతానవృద్ధియు గలుగును. దోమ పనిలేకనే తిరుగుచు నీ పట్టు దగ్గరచేరి యిట్లుఅనెను.

"ఓ మంచియీగలార! నేను చిరకాలమునుండి సంగీతముఁనేర్చితిని. గాత్రముతో జంత్రముపైని మంచిపాట పాడగలను. రాగాలాపనమందు యిచ్ఛగల మీకు నాపాటను, యాటను, పాటకు తగినటుల యాటను పరీక్షించి మీచిన్నబిడ్డలకు నేర్పింప యిచ్ఛగల దేని నన్నొక గురువునిగా నేర్పరచుకోవచ్చును. ఇందులకు మీవద్దనున్న మధువును నాకు గురుదక్షిణగ నివ్వవలెను. మీ పిల్లలనందరిని బాగా సంగీతవిద్యయం దారితేరిన వారినిగా నొనర్తును. ఇందువలన విశేషవిద్వాంసులై ధనమార్జించెదరు."

దానికి ఈగలు ఇట్లుచెప్పినవి. "ఓగాయక శిఖామణీ! దోమా! నీవునేర్చుకొన్న విద్య నీ సహజవిద్య. నీ విద్యవలన ప్రయోజనము నీకు లేనట్టే మాకునువుండదు. ప్రయోజనరహితమగు విద్యవలన నేమిలాభము? నీవీవిద్యవలన యెదుటివారును గూడ బాధపడవలయునే కాని సౌఖ్యము ఇసుమంతయు లేదు. కనుక నిష్ఫలమగు విద్యకొరకు కష్టించి చలికాలముకొరకు నిలువచేసిన మాయాహారమును నీకొసంగజాలము. అవసరమగునప్పటికి వలయువస్తువుల నొసంగలేని నీవిద్య మాబిడ్డలకు చెప్పించి వారిని నీవంటిసోమరులుగాచేయజాలము. దయయుంచి యింతటినుంచియైన నీవీపనికిమాలిన విద్యనువీడి పాటుపడుము."

ఈమాటలువిని దోమ సిగ్గునుచెంది యింటికిపోయెను. కనుక కష్టపడి కొన్నిదినములు కూడబెట్టుకున్న తేనెతో ఆహారము లేని చలికాలమంతయు సుఖించుచున్న ఈగలు యెంతనీతిని బోధించుచున్నవో చూడుడు. జ్ఞానమువలనయెరిగి చేతినిండ పనికలిపించి మనుజులనందరిని ప్రత్యేకవృత్తులలో ప్రవేశపెట్టి యావృత్తివలన గలఫలము నా జాతివారనుభవించు నటులను ఒకరిఫలమొకరు యనుభవించుచు పరస్పరసహాయమొసంగుకొనుచు వివాదలులేక ఐకమత్యము నభివృద్ధిగావించుకొనుచు నుండవలయునని మన పెద్దలయూహ. కష్టపడలేనివాడు సోమరి. సోమరితాను యిడుములబడుటయేకాక తన్ను చేరిన దగ్గిరవారినందరిని కష్టములుపాలుచేయును. మంచిఫల మనుభవింప లేకపోవును. కావున ప్రతిమనుజుడు యేదో పనిని చేబూని దాని ఫలమనుభవించును, ఎదిరివారికి గూడ తనవలన తనకార్యమువలన సహాయము గావించుచుండవలెను. ఈనీతి మనకా యీగ లొసంగినవిగదా?

చలివేంద్రము చ్చట్లు

శ్రీమతి కొప్పర్తి సత్యవతమ్మగారు

౧

చలివేంద్రవద్ద నొకవృద్ధబ్రాహ్మణుడు

చలివేంద్రవద్దకు యథాప్రకారము వేంకటనరసమ్మగారు భోజనముచేసి వెళ్లి బాటసారులకు దాహము ఇచ్చుచుండెను. మధ్యాహ్నము రెండుగంటలయ్యెను. భానుడు తీవ్రముగ ప్రకాశించుచుండెను. వడగాడుపు విసరుచుండెను. అంత నొకవృద్ధబ్రాహ్మణుడు చలివేంద్రవద్దకు ఎట్లనో ప్రాణములు జేరవేసెను.

"అమ్మయ్యా! బ్రతికితిని. ఈ సత్రముపెట్టిన మహానుభావుని యిల్లు వెయ్యేళ్లు వెుదలు కావలయును. ఈ వేసవికాలములో ఇంతకంటె చేయతగిన పుణ్యకార్యమేమున్నది?" అని తనలో అనుకొనుచు "ఎవరండీ సత్రములోనున్న దాహమగుచున్నది." అని ప్రకాశముగా పలికెను.

అంత వేంకటనరసమ్మగారు దయార్ద్రహృదయముతో ఆ వృద్ధబ్రాహ్మణుని ఆహ్వానించి ఒక ఇత్తడి చెంబుతో కాళ్లుకడుగుకొనుటకు నీరమును, ఒక కంచుచెంబుతో దాహముతాగుటకు నీర్మజ్జిగయు నిచ్చెను. వృద్ధబ్రాహ్మణుడు కాళ్లుకడుగుకొని శ్రమవాసి దాహముతాగి సేదదేరెను. "అమ్మయ్యా! బ్రతికితిని. అమ్మా! మీకు ఎంతపుణ్యమండి" అని బ్రాహ్మణుడనెను.

"అయ్యా! విప్రోత్తమా! ఎక్కడికి పోవుచుంటిరోగాని ఎండ అతితీవ్రముగానున్నది. జరాభారమున అలసియున్న మీశరీరము ఈతీవ్రాతపమునను తాళజాలదు. కావున ప్రొద్దువాటారువరకు ఇందు ఈ చిటిచాపమీద విశ్రమింపుడు."

బ్రాహ్మణుడు విశ్రమించి "అమ్మా! మీ ఇంటిపేరేమి?" అని అడిగెను.

"మా యింటిపేరెందుకులెండి."

"అమ్మా! మిమ్ములను చూచినను, మీరు చేయుచున్న పుణ్యకార్యమును తలచినను నాకు మహనీయురాలు డొక్కా సీతమ్మగారు జ్ఞాపకము వచ్చుచున్నారు. మన గోదావరిజిల్లాలలో ఆమె నామము వినని వారులేరు. మీరు ఆమెవంటి పుణ్యజీవనులైయున్నారు కావున తెలిసికొనవలెనని కుతూహలముగలిగి అడుగుచున్నాను."

"డొక్కా సీతమ్మగారు–ఆ తల్లి యెక్కడ? నావంటివారెక్కడ? ఆమెకును నాకును పోలికయే లేదు."

"అమ్మా! అట్లనరాదు. చేయగలంత పుణ్యమును తమరు చేయుచునేయున్నారు. కావుననే మీయింటి పేరు తెలిసికొనుటకు నేను కుతూహలపడుచున్నాను."

"అయ్యా! మా అత్తవారింటిపేరు గురిజాడవారు."

"అమలాపురములోని గురిజాడవారును మీ అత్తవారునుజ్ఞాతులా?"

"మా అత్తవారు అమలాపురమే."

"అట్లాగునా? మీ మామగారిపేరు?"

"సంపదరాయుడుగారు"

"ఓహో! సంపదరాయుడుగారా? వారిని నేను బాగాయెఱుగుదును. వారికొడుకులలో ఎన్నవవారు మీ భర్తగారు?"

"నా పెండ్లినాటికి రెండవవారు."

"అయనా? అయన్ని రామదాసు అని చెప్పుకునేవాళ్లు మాయింట్లో ఆడవాళ్లు."

"ఆయనేనండి నా కొంపతీస్త."

"ఆయనకు రెండవపెండ్లి అని చెప్పుచుండెడివారు. మొదటిభార్య ఎవరు?"

"ఎవరో ఎక్కడ? మా అక్కగారినే మొదట యిచ్చినారు. పెండ్లిఅయిన నెలరోజులకే ఆమె పెద్దలలో కలసినది. తరువాత నన్ను యిచ్చినారు. నేను ఆరుసంవత్సరములు కాపురముచేశాను. ఆనందముతో ఆరుసంవత్సరములు ఆరునిముషములట్లు గడచినవి. అప్పుడు మా వారికి గుంటూరులో పని. నెలకు ముప్పదియైదు రూపాయిలు జీతము. బ్రాడీపేటలో కాపురము. ఆరుసంవత్సరముల అనంతరము మా వారికి దేహములో కాయిలా ప్రవేశించినది. కొలరోజులు సెలవుపుచ్చుకొని వారిస్వగ్రామమగు అమలాపురమువచ్చినాము. వచ్చిన మూడవరోజుననే హంస లేచిపోయినది. అనాథనై పుట్టినింట ఇట్లు ప్రొద్దులు పుచ్చుచున్నాను."

"అమ్మా! సుకృతీగతాయుపని పెద్దలుమాట ఊరకపోదు. అయనను దైవము ఎత్తుకొనిపోయినాడు. పాపము మీ ధర్మమేనా కాసినదికాదు. మీ మామగారగు సంపదరాయుడుగారి సంతానములో మంచితనమునకు మీవారు, రాశిపోసిన చెడ్డతనమునకు మీ పెద్దఆడుబిడ్డ. మంచివారికి మరణము ముందువచ్చును. కావున మీవారు వారిదారిని వారుపోయినారు. మీపెద్దఆడుబిడ్డమాత్రము అందతి ఆయువు పోసుకొని ఉట్టిగట్టుకొనిఉండి అందఱిని ఆడిపోయుచున్నది. ఆ పాప మెప్పుడుపండునో?"

"అయ్యా! ఆమెసంగతి మనకెందుకులెండి. ఆమె బరువు మనమేమి మోసుకొన్నాము."

"అమ్మా! మీ హృదయము మంచిదికాబట్టి అట్లనుచున్నారు. ఆమె మంచిచెడ్డలు అమలాపురములో అందఱు ఎఱుగుదురు. పోనీలెండి. ఆమెసంగతి మనకెందుకు? తల్లీ! మీరుమాత్రము మంచిపని చేయుచున్నారు. విచారములో ఒకచోట కూర్చుండి ఉండకుండా చలివేంద్రపెట్టి నీటికొఱకు గోటాపన ఎత్తివచ్చు బాటసారులకు చల్లని నీరుమజ్జిగ ఇచ్చి ప్రాణములు నిల్పుచున్నారు. మీకు ఎంతేని పుణ్యమువచ్చును. తల్లీ! ప్రొద్దుకొంచము వాటారినది. నేను పోవలసిన ఊరు ఇంకను చాలదూరమున్నది. పొందలకడనే పోయి వెలుగుండగనే ఉప్పుటేరు దాటవలసియున్నది. కావున పోయివస్తాను."

వృద్ధబ్రాహ్మణుడు వెడలిపోయెను. సూర్యాస్తమయమైనవెంటనే వేంకటనరసమ్మగారు చలివేంద్రమూసి సమీపముననేయున్న ఇంటికివెళ్లెను.

స్త్రీ అబల కాదు

[ఈవిషయమునుగూర్చి నెల్లూరు ప్రొఫెసర్ గ్రెగసివుయూనియనువారు ఏర్పఱచిన పోటీ పరీక్షకు వ్యాసములను పంపిన పండ్రెండుగురు అభ్యర్థినులలో బహుమానము పొందిన శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారి వ్యాసము గతమాసము ప్రచురించియున్నాము. మిగిలిన పదునొకండుగురి వ్యాసములనుండియు పరీక్షాధికారు లిచ్చిన మార్కులనుబట్టి ఏర్పడిన క్రమమున కొన్ని కొన్ని భాగములను ఉద్ధరించి ప్రచురింపు చున్నారము. పరీక్షాధికారుల నిర్ణయించిన వరుస క్రమమున ఆరువ్యాసములనుండి ఈమాసమును మిగిలిన వానినుండి పైమాసమును ప్రచురింతుము. —సంపాదకుడు]

౨

శ్రీమతి శిఖరం కమలాంబగారు

సర్వలోకసృష్టికర్తయగు పరాత్పరుండు తాను సృష్టించిన పరమాణువు మొదలు మహామేరువు వఱకు గల యెల్ల చరాచరపదార్థములకును, ఆయావాని యుపయోగమునకుందగిన శక్తిని బ్రసాదించియున్నాడనుట మనకు ననుభవవేద్యమే. అన్ని జీవజాలములకుందగిన బలమును బ్రసాదించియున్న భగవంతుడు స్త్రీలను అనగా తమ రక్తమాంసములనుండి వేరుగాఁగొన్ని వ్యక్తులను కని పోషింపవలసియుండు స్త్రీలను—మాత్రము అబలలనుగా సృజించియుండునా? ఉండదు.

అయినను స్త్రీలు అబలలు; వారు శరీరబలముగాని, బుద్ధిబలముగాని, మనోబలముగాని లేనివారని వాడుట సామాన్యమైయున్నది. చాలకాలమునుండి యాచరణలోనున్న నిర్బంధములచేతను ప్రస్తుతము గోచరించుచున్న యజ్ఞానముచేతను, స్త్రీలుఅబలలని యనిపించుకొనుచున్నను స్త్రీలు సహజముగ అబలలా యని నిర్ణయింప వలసినచో స్త్రీపురుష శిశువులు జన్మించిన దాదిగా వారి వారి జీవితములోఁ బ్రకృతిసిద్ధమై యున్న బాధ్యతలను వివరించియు, విజ్ఞాన విషయమున స్త్రీ పురుషుల గ్రహణశక్తి మున్నగు విషయముల గుర్తెరింగియు, రోగములు తదితరములైన యాపదలు సంభవించినప్పుడు స్త్రీ పురుషుల చిత్తస్థైర్యము లెట్లుండునది తెలిసికొనియు మనమాలోచింపవలసియున్నది.

శిశువు జన్మించిన వెంటనే యేడ్చును గదా? శబ్దమునుబట్టి సంతానవతులగు ముసలమ్మలు శిశువును జూడకయే, యే శిశువైనది చెప్పగలరు. ఎట్లు చెప్పెదరని అడుగగా 'ఆడుపిల్లయేడ్చినంత బిగ్గరగా మగపిల్ల వాడేడ్వఁజాల'డని చెప్పుదురు. శైశవమున మగపిల్ల వానికన్న నాడుపిల్లకే జీర్ణశక్తి యెక్కువ. మఱియు

వ్యాధులుకూడ మగపిల్లలకు వచ్చినంత తఱచుగా నాడుపిల్లలకురావు. కనుకనే పెద్దవారు ఆడుపిల్లల యాహారవిషయములోఁ గొంచెము హెచ్చుతక్కువలున్నను భయములేదందురు. మగపిల్లలకన్న నాడుపిల్లలే త్వరగా పెరుగుదురు. దేహములోఁదగిన పటుత్వములేకున్న పెరుగుఁబోదుగులుండవు కదా? పరుగెత్తుట, ఈఁతకొట్టుట, మొదలగు నాటలయందు బాలబాలికలిరువురు సమానముగనే కన్పట్టుచున్నారు. ఇటీవల బెంగళూరిలో బాలబాలికలకు జరిగిన యీతపందెములో బాలికయే గెల్చినదని కూడ వినుచున్నారము. స్త్రీలు బాల్యము దాటునప్పటికే వివాహితలై, గృహకార్యములను జక్కచేసికొనవలయును. గృహకార్యములనగా దంచుట, విసరుట, నీరుచేదుట, నీరుమోయుట—ఇట్టి పనులు బలములేనిచో వారికి జేయుటకు సాధ్యమగునా? ఇక వంటఁజేయుట, వడ్డించుట మొదలగునవి చేయునపుడు దినమునకు లెక్కలేని సారులు వంగి లేచుచుండవలయును. కడుపులో నొకపిల్లను, చంకలో నొకపిల్లను మోసికొనుచు నెత్తిమీద నిండుబిందెను బెట్టుకొని వచ్చు స్త్రీలను జూచుచున్నారము. ౧౦ సేర్ల బియ్యమునువండి ఆచెరవను అనాయాసముగా పొయ్యిమీదనుండి దించినట్టి ౧౪ యేండ్ల బాలికను జూచియున్నాను.

*   *   *   *   *

స్త్రీలు సహజముగా సబలలైనచో, నాటికి నేఁటికింతు బాలమాతలతో నిండియుండు భరతఖండములో స్త్రీజాతి యిప్పటికే నామమాత్రావశిష్టమైయుండెడిది.

*   *   *   *   *

ధీబలమునసైతము బాలికలు బాలురకెంతమాత్రము దీసిపోవుటలేదు. ఒకయేడాది వయస్సుగల బాలికయు, పదేవయస్సుగల బాలుడును ఒకసారి యాడుకొనుచుండిరి. వారిరువురికి నప్పటికి మాటలుకూడ రావు. మద్దూరు చన్నపట్నపుఁ జెక్కపిడతలుగల రెండుతాటాకుపెట్టెలను వారికి కొనియీయగా బాలిక పిడతలవన్నిటిని తీసిచూచి వానినుపయోగపఱచవలసిన విధమును వెంటనేగ్రహించి పొయ్యిపెట్టి పొయ్యిమీద గిన్నెనుబెట్టి మూతమూసి యొకనిముసముంచి ప్రాతపేలికను దెచ్చి యాపిడతను దించినది. ఇంకొకపిడతమీద గుడ్డనుమూసి చిన్నగరిటెను వేఱొక పిడతలోనుండి ముంచి తీసి గుడ్డపైనవేసి పొయ్యిమీదనుండి దించినపిడతలోనుండునది దానిలోఁబోసి యాగుడ్డను తీసివేసి చిన్నచెక్కలోటాలోనికి వంచి సమీపమునఁ గూర్చొని యాబాల చేయుపనులను జూచుచుండిన తాతగారికి నందిచ్చినది. బాలుడు చెక్కబుడ్లయొక్క రంగులను జూచుచు నొకదానితో నొకటి తాటించి విసరివేయుచు నాడుకొనుచుండెను. అనగా నంతకుముందు తల్లి పాలుకాచి పంచదారవేసి వడియబోసి తనకు ద్రాగించుటను ఆబాలిక గ్రహించెనుగాని బాలుడు గ్రహించలేదన్నమాట. ఇటులనే చాలమంది బాలికలు బాలురకన్న త్వరగా విషయములను గ్రహించుచున్నారు. ఇప్పుడవకాశము లభించినకొలదిఁ బురుషులతో సమానముగా స్త్రీలు విద్య నేర్చుచున్నారు.

*   *   *   *   *

ఇక గృహిణులుగా నుండు స్త్రీల విషయము పరిశీలింతము. కుటుంబమనగా చిన్నరాజ్యమని చెప్పవచ్చును. రాజ్యములో నొక్కొక్క శాఖకు వేర్వేరుద్యోగస్థులుందురుగాని గృహరాజ్యమున ఆదాయమునకుఁ దగినటుల వ్యయముచేసి తగినంత ద్రవ్యమును నిలువఁజేయుచు ఆర్థికమంత్రివలెను; ఆరోగ్యసూత్రముల నెఱింగి బిడ్డలను పోషించుట, గృహనైర్మల్యము, శరీరనైర్మల్యము కలిగించుట, వస్త్రములను పరిశుభ్రముగా నుంచుట, రోగచికిత్సల నెఱింగియుండుట మున్నగునవి గ్రహించి వైద్యురాలుగను; గృహమునం దప్పుడప్పుడు పిల్లల మధ్య జరుగు చిన్నవ్యాజ్యములను నిజమెఱింగి తీర్మానించి శాంతిని గలిగించుచు

న్యాయాధిపురాలుగను; పనిపాటులవారు చేయు దొంగతనములు కనిపెట్టుచు రక్షకశాఖాధ్యక్షురాలుగను; బిడ్డలతెలివిని, శక్తిని, అభిరుచిని గమనించి తగిన విద్యనేర్పుచు నుపాధ్యాయినివలెను ప్రవర్తింపవలయును గదా? స్త్రీకి బుద్ధి బలములేనిచో నీపనులన్నియు నెటుల నెరవేర్పగలదు?

ఇక మనదేశమున విద్యాగంధమెఱుగని స్త్రీలు పెక్కుమంది, భారతభాగవత రామాయణములలోని విషయములను పాటలరూపముగా నేర్చుకొని పాడుచుందురు. ఈ పాటల సహాయమున వారు పురాణేతిహాస జ్ఞానముగలవారై, యందలి నీతిని గ్రహించి, మహోన్నతులగు స్త్రీ పురుషుల నాదర్శముగఁ గైకొని ప్రవర్తించుచున్నారు. ఈపాటలు కొన్ని శతాధికములగు చరణములు కలిగినవిగను కొన్నివివిధరాగములలో పాడవలసినవిగనున్నవి. ఇట్లు నేర్చుకొన్న పాటలను చదువురాని యీ స్త్రీలు జన్మపర్యంతము జ్ఞాపకముంచుకొని యుందురు. విద్యలేకయే యెంతెంతయో గొప్పపాటలభ్యసించి యుండుట స్త్రీల బుద్ధిచాకచక్యమును విశదపఱచుచున్నది. కాబట్టియే 'బుద్ధిశ్చాపిచతుర్గుణాం' అని పురుషులకంటె స్త్రీలు బుద్ధియందు నాలుగు పాళ్లెక్కువయని పెద్దలు వక్కాణించి యున్నారు.

3
శ్రీమతి సీరిపి అచ్చమాంబగారు

పురుషుఁడు బలవంతుఁడని తలంచు ప్రతివిషయమునను స్త్రీ యాతనికిఁ దగ్గిపోలేదు. తల్లి బలవంతురాలైననే కుమారుఁడు బలవంతుఁడగుచున్నాఁడు. తల్లి ప్రజ్ఞావతియైననే కుమారుఁడు బుద్ధిమంతుఁ డగుచున్నాఁడు. తల్లి దుష్టాత్మురాలై పతితయయ్యేనేని యామె పుత్త్రుఁడు సర్వసాధారణముగ సజ్జనుఁడు కాఁజాలఁడు. ప్రపంచమున వెలసిన యుత్తమపురుషులు, నాదర్శపురుషులు నెందఱో తల్లి సద్బోధముల కారణమున నట్టి యున్నతస్థితికి వచ్చిరి-వచ్చుచున్నారు-తప్పకవత్తురు. తల్లి యుగ్గుపాలతోఁ ద్రావించిన నీతివాక్యామృతబిందువులే కుమారుని హృదయమునఁ బదిలముగఁ గుదిరి యాతని పురోభివృద్ధికి సాధనము లగుచున్నవి. వీరమాతలు తమకుమారులు వీరులు, శూరులు, విక్రమార్కులు కావలయునని జోలలయందు సహితము తమసంతతికి వీరులచరిత్రములే వెల్లడించుచు వారిశౌర్యమునే కీర్తించుచుండిరి. శివాజీ కాతనితల్లి బాల్యమున వీరుల కథలే చెప్పుచుండెడిదఁట! కాన సర్వసాధారణముగాఁ బురుషుల సుగతికిఁగాని దుర్గతికిగాని స్త్రీలే కారకురాండ్రు. అట్టిచో స్త్రీలందఱు నబలలేయైననిఁక బలయుతులగు పురుషులెక్కడినుండి వచ్చిరి? ప్రపంచమున నెందఱు చక్రవర్తులు-నెందఱువీరయోధులు-నెందఱుకవులు-నెందఱు మత సంస్థాపనాచార్యులు--నెందఱు చిత్రకారులు వెలువడిరి? వీరినందఱును స్త్రీలేకదా ప్రపంచమునకుఁ బ్రసాదించినది? అట్టి ప్రశస్తభాగ్యులను గనిన తల్లులను - వీరమాతలను అబలలనఁ జెల్లునా? ముమ్మాటికిని జెల్లదుగదా?

* * * * *

స్త్రీశక్తిస్వరూపిణి. శక్తికల్పితమైన దీజగత్సృష్టి. పశుపక్ష్యాదులందుఁ గాన్పించుచున్న స్త్రీపురుషలింగభేదములలో స్త్రీజాతియే కంఠస్వరమునందును - రూపలావణ్యమునందును - సహజపటుత్వమునందును పేరుఁ బెంపుఁగాంచి మించుచున్నదనుటకు శారికాకీరమయూరగోగణములు నిదర్శనములు. ఇఁక ప్రబోధితలైన మర్త్యస్త్రీలమాట వేఱుగ నుడువనేల? దుష్యంతుని కొలువుకూటమునకు శకుంతలపోయి నిజపరిణయ వృత్తాంతము కథనము మూలమునఁ దన్నుఁగాఁదెల్పుకొను ఘట్టమునఁగలవి కాళిదాసు స్త్రీజాతినిట్లు వర్ణించి యున్నాఁడు.

వైశ్య యువతీ విద్యాలయము, గుంటూరు

ఆంగ్లమున జయముగాంచిన మొదటిజట్టు బాలికలు

సంగీతమున ఉత్తీర్ణలైన మొదటిజట్టు బాలికలు

వైశ్యయువతీవిద్యాలయము, గుంటూరు

హిందీతరగతియందు ఉత్తీర్ణులైన మొదటిజట్టు బాలికలు

కుట్టుపనియందు జయముగాంచిన తొలిజట్టు బాలికలు

* చ. అరయఁగ మానవేతరములై తగుజంతువులందు స్త్రీలలోఁ
గరము నిసర్గపాటవముఁ గన్పడఁ, జెప్పఁగనేల ప్రాజ్ఞలౌ
తరుణులమాట? తాఁ బరభృత ప్రకరం బితరద్విజాళి సం
బరము నేఁగుదాఁక బెనుపంగ నొనర్పదె కన్నబిడ్డలన్.

—అభిజ్ఞానశాకుంతలము.

దీనిఁబట్టి చూచినను స్త్రీప్రబలయనియే స్పష్టమగుచుండలేదా? ఎవ్విధముగఁ జూచినను స్త్రీపురుషులందు సమానత్వము సిద్ధము. ప్రాణి పురుషజన్మమెత్తి గడింపవలసిన యనుభవములు కొన్నియు, స్త్రీజన్మమెత్తి సంపాదింపవలసిన యనుభవములు కొన్నియుఁ గలవండ్రు. పురుషునకుసహజలక్షణమైన పౌరుషశక్తి యెట్టిదో స్త్రీకి సహనశక్తి యట్టిది. ఈ పౌరుషసహనశక్తు లలవఱచుకొనుటకై దేహధారు లీశ్వర సంకల్పము మేరకు స్త్రీపురుషజన్మములను దాము చేసెడి కర్మయోగమునుబట్టి కాలచక్రములో జనన మరణావస్థలకు లోనై పొందుచుందురని తత్త్వవేత్తలు వక్కాణించుచున్నారు. కావున స్త్రీపురుషులు సమానులే.

స్త్రీజాతియొక్క ప్రాశస్త్యమునుగూర్చి యాంగ్లభాషయం దీలోకోక్తియున్నది. "The hand that rocks the cradle rules the world." ఉయ్యెలనూఁగించు హస్తమే ప్రపంచమును పాలించును అని దీనిభావము. కాన స్త్రీఅబలకాదు.

౪

శ్రీమతి పురిటి సూర్యనారాయణమ్మ గారు

పురుషులవలె స్త్రీలుకూడ శాస్త్రపరిశోధనలందును సర్వవస్తుసంశోధనలందును కడుంగడు నిపుణలు. క్రొత్తవిషయములను స్త్రీలుకూడ పురుషులవలెనే కనుగొనుచుందురు. ఇందులకు నిదర్శనము 19-వ శతాబ్దమునందు ఇంగ్లండుదేశములో జననమొందిన హెర్తా అయర్టన్ అను వీరనారీమణియొక్క జీవిత చరిత్రము. హెర్తా అయర్టన్ గణితశాస్త్రమునందు మిక్కిలి పేరు (స్త్రీత్రయమునుండి) గాంచినది. చిన్ననాటనే అబలయైనను శాస్త్రశోధన లొనరించి హృదయ స్పందనమును గుర్తించు ఒక యంత్రమును నిర్మించెను. కొంతకాలమైన యనంతర మానారీరత్నము ఋజురేఖ విభాగిని అను నొక యంత్రమునుకూడ కనిపెట్ట గలిగెను. అంతటితో తృప్తినొందక ఆమె మరికొన్ని నూతనవిషయములనుకూడ పరిశోధించి రాయల్ సొసైటీవారి పొగడ్తకు పాత్రురాలయ్యెను. ఆమెవలెనే మేరీక్యూరీ అను మరియొక పాశ్చాత్యవీరవనిత "రేడియమ్" అను వస్తువును మిక్కిలి ప్రయాసచే పరిశోధించి సూత్రములను నిర్మించు ప్రపంచమున ప్రజలందరెరుగునట్లు తెలియజేసెను. అత్తతి మేరీక్యూరీజూపిన శోధనకౌశలమును, చాతుర్యమును మిక్కిలి ప్రశంసనీయములు. ఇట్టివనితలెందరో ప్రపంచమున నుదయించిమానవకళ్యాణమునకును, మానవవిజ్ఞానమునకును, దేశసౌభాగ్యమునకును చేదోడు వాదోడై పాటుపడుచున్నారు. యంత్రపరిశ్రమలకు నిలయమగు అమెరికా దేశమున స్త్రీలు శాస్త్రపరిశోధన లొనరించి పలుతెఱంగులగు యంత్రసముదాయములను కనిపెట్టిన విధమును ప్రపంచ పత్రికలు వేనోళ్ల పొగడుచున్నవి. అబలలని భావింపబడు స్త్రీలు విజ్ఞానోపార్జన మొనరించి దేశీయసారస్వతాభివృద్ధికిని తన్మూలమున దేశోన్నతికిని చేయూత నొసంగుచుండుట ప్రత్యక్షప్రమాణము.

* * * * *

అబలులను కన్నతల్లిని అబలయన జెల్లునా? పురుషులందరు ప్రబలులు, కావున పురుషులను గన్నతల్లి వారికంటె ప్రాబల్యముగలది యనుట సత్యము.

---

* కాళిదాసుని యభిజ్ఞానశాకుంతలము పంచమాంకమున 'స్త్రీణాం అశిక్షితపటుత్వ...' అనుశ్లోకరాజముఁ గనుఁడు.

౫
శ్రీమతి బి. లక్ష్మీనరసమ్మగారు

ఇపుడెందరు యువతీమణులు పురుషులవలె యెంత విద్య నార్జించుటలేదు? అట్లు విద్యనేర్చినవారు మగవారివలె శక్తిసామర్థ్యములు గలిగి వివిధములగు వ్యాపారములయందు మెలగుచుండుటలేదా? అటులైనచో నేల స్త్రీలనబలలనవలయును? అటులొనరించుటన్యాయముగాదా? విద్యలయందు స్త్రీలేమాత్రము పురుషులకన్న తీసిపోవనపుడు, ఆవిషయమునందు స్త్రీలనబలలనుటేమాత్ర ముచితముగాదు. స్త్రీలు మాత్రము పెద్ద పెద్ద పరీక్షలయందు తీర్ణలగుటలేదా? వారుమాత్రము లాపరీక్షలయందు కృతార్థులై న్యాయవాదినులగుటలేదా? స్త్రీలు విద్యాశాఖలయందుతనిఖీదారులుగను, అధ్యాపకులుగ జేరి బాలబాలికలను అభివృద్ధినొందించుటయు, రాజకీయలౌకిక వ్యాపారములయందు జేరి వందెంతయు కృతకృత్యలగుటలేదా? అట్టియెడ వారు వారికిగల శక్తిసామర్థ్యములు జూపుటలేదా? అట్లయినచో యిట్టి వ్యాపారములందు స్త్రీలు జూపుచున్న యబలత్వమేమి? లేక స్త్రీని యబలయనుటొకసామాన్యవాడుకపదమా? అటులై యుండవచ్చునేగాని విద్యావిధానము సంబంధమాత్రము స్త్రీయబలయని యనుటకు వీలులేదు.

౬
శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు

స్త్రీలు ప్రసవించునపుడు వారు సర్వమును త్యజించి వారి ప్రాణములైనను లక్ష్యముచేయక శిశువులను లోకములోనికి తెచ్చుటయందే తత్పరలై యుండెదరు. స్త్రీలు వారి వారి సంసారములకు రాణులై వారియింటియందు యేకచ్ఛత్రాధిపత్యము వహించి యుందురు. అట్టితరి వారిని యబలలని యెవరన గలరు? సంసారము చక్కగ నిర్వహించుపట్ల స్త్రీలే తగినవారు. సాధారణముగ స్త్రీలు చదివినను, చదువకున్నను వారు సంసారము పట్ల చదివినవారే యగుదురు. ఇప్పుడు మనహిందూశాస్త్రప్రకారము పదియేండ్ల బాలికలకు వివాహముచేసి పదమూడు సంవత్సరముల లోపలనే, సంసారకూపమున పడద్రోయుచున్నాము. మన వారికి విద్యాభ్యాసమా యసలేలేదు. వారు పదమూడుఏండ్ల బాలికలైనను అతిచాకచక్యముతో సంసారమును చేయుదురు. ఆవయస్సుగల బాలకుని సంసారమును దిద్దమనిన వానికేమియు చేతగాదు. దీనివలన స్త్రీలు స్వాభావికముగ పురుషులకంటె తెలివిగలవారని తెల్లమగుచున్నది. సాధారణముగా తల్లిదండ్రులు బాలకులనుచూచునట్లు, బాలికలనుచూడరు. ఒకతండ్రితనకుమార్తెను కుమారుని యొకేపాఠశాలలోనే విద్యనభ్యసింపజేయుచున్నాడనుకొందము. వారిలో కుమార్తెవిద్యపూర్తిగాక పూర్వమే యామెకు వివాహ మొనరించును. బాలకుడన్ననో చదివియేతీరవలెను. కావున వారుచదువుచునే యుందురు. దీనినిగ్రహించి బాలికలు తాముచదువు కొద్దిచదువును అతిశ్రద్ధతో పట్టుదలతో చదువుదురు. కావుననే స్త్రీకళాశాలలలో పరీక్షాఫలితములు పురుషులకళాశాలకంటెను యెక్కువగనుండును. దీనివలన స్త్రీలు పురుషులకంటె యెక్కువ పట్టుదలకలవారని తెలియుచున్నది.

శ్రీమతి కామరాజు మైత్రేయిగారు

*　　*　　*　　*　　*

మన స్వాభావికములోని జంతుజాలములోని స్త్రీపురుషజాతిని చూచిన స్వాభావికముగ రెండింటికి యంతభేదము లేదని తెలియుచున్నది. ఇప్పుడు మనమొక యీనిన ఆవునుకాని పులినికాని చూచిన

వానికి నప్పుడుండు భీకరరూపము, రౌద్రమును పురుషజాతి మృగములకుండవు. స్వాభావికముగ వాటికి విచక్షణ జ్ఞానముండదు. మృగజాతికి సంసారమనియు, పిల్లలనియు వానికి ప్రేమలేదు. కావున స్త్రీమృగమే యా పిల్లలు పెద్దవగువరకు వాటిని కాపాడి వదలివేయుచున్నది. మనుష్యజాతికిని మృగజాతికిని ఉండు భేదము విచక్షణ జ్ఞానమే! మనకు విచక్షణజ్ఞానము, ప్రేమయునుండుటవలన మనకు స్వాభావికమగు బలహీనము కలిగి నప్పుడు పురుషులు పోషించుచుండిరి. అదేయలవాటుగ స్త్రీగృహపరిశ్రమలయందు పాల్గొనుటయు, పురుషుడు యితర పరిశ్రమలయందు పాల్గొనుటయు నారంభమయ్యెను. అప్పటినుండియు మెల్ల మెల్లగా స్త్రీపురుషునికి లోనై యిప్పటి పరిస్థితులలోనికి వచ్చెను.

*   *   *   *   *

ఒక కుటుంబమునకు యశము రావలయుననిన యది స్త్రీమూలముననే వచ్చును. స్త్రీస్వభావమును బట్టి స్త్రీకి తగునట్టి పనులనే ఆమె చేయుచున్నది. వారి పరిశ్రమలు యేమాత్రము పురుషుల పరిశ్రమలకు తీసిపోవు. సంఘము, శాస్త్రములు, స్త్రీయొక్క సుకుమారమును యెరింగియును వీటినిబట్టి యామెకు సంసారభాధ్యత యెక్కువ కలిగినది. వారిపాలిటి పనులే యెక్కువ కష్టతరములైనవి. స్త్రీలే రాబోవుతరములను సృష్టించువారు. ఎడ్వర్డ్ కార్పెంటరు (Edward Carpenter) యొక్క గ్రంథమందు " It is woman that maketh man " అని వ్రాసియున్నారు. సంఘము పురుషునియొక్క శరీరపుష్టిని చూచి వానికి శరీరకృషిచేసి ధనము నార్జించుట, సంసారమును పోషించుట మొదలగు భాధ్యత మీద పెట్టెను. అయినను ఇప్పుడు కూలినాలి చేయు స్త్రీలు సుకుమారముగా నున్నారా? వారు పొట్టకూటికొఱకు పురుషులతో సమానముగ యెండయనక గాలియనక కృషిచేసెదరు. దీనివలన స్త్రీలుకూడ పురుషులవలె నన్నిపరిశ్రమలయందును వారికి సరియగు యవకాశములు కల్పించిన పురుషులతో సమానముగా నుందురని తెల్లమగు చున్నది.

పూర్వము జనకమహారాజు కుమార్తెయగు సీతాదేవి శ్రేష్ఠాయంబున బంతితో ఆడుకొనుచుండెను. ఆబంతి యాటలో పెళ్లిశివచాపము దగ్గరపడెను. అప్పుడు, ఆమె యాచాపమును అవలీలగ తీసి యవతలనిడి, యాబంతిని తీసుకొనెను. అప్పుడు జనకమహారాజు ఆమె బలమునకు అచ్చెరువొంది యాచాపమును ఏరాజకుమారుడు యెత్తివిఱువగలడో వానికి సీతనిచ్చి వివాహమొనర్చెదనని చాటించెను. ఎందఱో రాజులు వచ్చి యాచాపమును యెత్తలేకయే మూర్ఛజెందిరి. తుదకు శ్రీరామచంద్రుడు వచ్చి శివుని విల్లు విఱచి సీతను వివాహమాడెను. దీనివలన సీతాదేవి యోడిపోయిన యితరరాజకుమారులకంటెను బలము కలదని తెల్లమగుచున్నది. మనకాలములో తారాబాయి శాండోయొకతెయని చెప్పవచ్చును. ఈమె రామమూర్తిశాండో, కోడి రామమూర్తి వీరితో సమానముగ తన శరీరబలమును ప్రదర్శించినది. ఈమధ్య పాశ్చాత్యదేశములో జరిగిన కాలువ యీదులాట (Channel swimming) లో మొదటి బహుమానము పడసినది స్త్రీయే!

*   *   *   *   *

పురుషులు ధనము నార్జించిన దానిని సరియగు మార్గమున వ్యయముచేసి వాని సంసారమునకు శోభ తెచ్చునది స్త్రీయే! పురుషునియొక్క కీర్తికిని గౌరవమునకును గృహసామ్రాజ్యమునకు స్త్రీముఖ్యావసరము. ప్రతి విషయమునందును పురుషునకు స్త్రీసహాయముండిన యెట్టికష్టతరమైన పనులైనను సులభసాధ్యములగును. రష్యనుగ్రంథకర్తయు, రాజకీయ తత్వజ్ఞుడునుయగు కౌంటులియో టాల్‌స్టాయి (Count Leo Tolstoy) గారు ప్రాచీన స్త్రీలను గుఱించి యిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

"A married woman has to work for her husband, from her youth to very old age; his demands on her, are the oriental ones of submission and labour. In consequence of this out-look women are strongly developed both physically and mentally; and though they are, as everywhere in the east, nominally in subjection they possess far greater influence and importance in family life than western women. The exclusion from humble life and inurement to heavy male labour give the women, all the more power and importance in the house hold." Count Leo Tolstoy's—Cossacks—page 24.

* * * * *

కాబట్టి యివి యన్నియు జూచిన యెడల స్త్రీలబలలు కారనియు, వారికి సరియగు నవకాశములు కల్పించిన పురుషులతో సమానులు కాగలరనియు విదితమగు చున్నది.

౨

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మ గారు

సనాతనధర్మ మది కాదు. స్త్రీజాతి నబలలని తలఁచుటయే వారిధర్మమైన "అర్ధాంగి" అన్న పేరామె కెట్లువచ్చినది? పురుషుఁడే బలశాలియై స్త్రీ అబలయగుచో అర్ధాంగమబలముగను మిగిలినసగమును బలముగను యెట్లుండును?

* * * * *

శ్రీమతి ఆచంట సత్యవతమ్మ గారు

పార్వతిసతిగా నున్నంతవరకే స్త్రీ మార్దవరూపిణి కాని కాత్యాయనియై లోకకంటకులగు రాక్షసుల సంహరించినప్పుడు అబలయేనా? ఏవీరుఁడును వ్రేలుతోనైన తాకలేని శివచాపము నవలీలవిరచి ఖ్యాతినొందిన శ్రీరామచంద్రుని సతీతిలకమగు సీత చిన్ననాటనే యాటలాడుకొను నవసరమున నామహాకోదండము నిటు నటు యెత్తి జరిపినట్లు పురాణగాథలందుఁ గలదు.

* * *

పురుషుఁడొక్క బయటనే పనిచేసి ధనముగడించి తెచ్చును కాని స్త్రీ చాలకార్యములు చేయవలసియున్నది. భర్త తెచ్చిన ధనమును తగురీతి యుక్తముగా వెచ్చించి గణితశాస్త్రజ్ఞానమెరిగి భర్తకు ఖర్చువెచ్చములప్పగింపవలెను. పాకశాస్త్రమెరిగి శుచిరుచులతో వంటకము లొనరింపవలయును. శిశుపోషణ నెరిగి కని సంతానమును ఆరోగ్యవంతులుగాను, దేశోపకారులుగను, సుగుణవంతులుగను తయారుఁజేయవలెను. పెద్దల నాదరించవలెను. బంధువుల మర్యాదచేయవలెను. భర్తకుకీర్తి దేవలయును. ఇట్టి సమస్తకార్యనిర్వహణదక్షురాలగు స్త్రీని యబలయన చెల్లునా?

*   *   *   *

జ్ఞానోపేతులగు మానవజాతినివదలి తక్కిన ఉద్భిజ్జ, స్వేదజ, అండజ, జరాయుజములలో (మృగజాతి)ని అనుసరింతము. వృక్షజాతిలో ఫలపుష్పజాతి స్త్రీజాతియగును. ఆడతాడి పండ్లిచ్చును. మగబొప్పాస యెందులకును బనికిరాదు. ఏతోటకైనను, ఏయింటికైనను ఫలపుష్పవృక్షములే యుపయోగకరములు, గౌరవస్థానమునుఁ బొందును. జంతుజాతిలో మగజాతి స్త్రీజాతిని గౌరవముగాఁజూచుచు వేటకానిపరము కానీయక రక్షించును. అనగా ఆ స్త్రీజాతి స్వప్రాణరక్షణము చేసికొనలేదని యర్థము కాదు. పురుషుఁడుండగా స్త్రీ ఆయాసపడుట పురుషజంతువులకు చిన్నతనము. పక్షిజాతులుంకూడనిట్లే. సృష్టిరహస్యమే యిట్టిస్వభావము. ఇట్టివ్యత్యాసములో నీచమెందున్నది?

సమస్తజీవులను పావనులఁజేయజాలిన గంగ, గౌతమి, సింధు, నర్మద, కృష్ణవేణి, కావేరి, తపతి, తుంగభద్ర, యమున మొదలగు విమలతోయములను పురాణములందు "స్త్రీ" నామకారిణులగనే వర్ణించియున్నారు. సౌందర్యదేవత స్త్రీయందే మూర్తీభవించియున్నది. స్త్రీప్రకృతిలో యనేక మహాద్భుతశక్తులిమిడియున్నవి.

నిజముగా స్త్రీలబలలు కారు. కాని పుట్టలో పెట్టిన మణివలె వారిప్రౌఢత్వము వారు ప్రకటించుకొనరు. ఒదిగి వినయముగా నుండుట వారిస్వభావము. గర్వముగా మేమేసబలులమని విర్రవీగుట ప్రౌఢత్వమున కొకలోపము. నిగురుఁగప్పిన నిప్పువలె తమతమ శక్తులనణచి, సమయమువచ్చినపుడు ప్రకాశించునదే నిజమైన పురుషత్వము. అట్టిదే స్త్రీలకుండును. పైకికనబడనంత మాత్రమున, స్త్రీ అబలయగునా? కాదు. బాహ్యప్రకృతికి స్త్రీ అబలవలెఁ దోచినను ఆత్మకట్టి భేదములు లేవు. ఆత్మముఖ్యముకాని శరీరము ముఖ్యము కాదు. మానసికవృత్తిచే స్త్రీ అబలకాదు. సకలవిద్యలకెల్లను తల్లియగు సరస్వతి స్త్రీయైయుండగను, సమస్తసిరుల కాకరంబగు ఆదిలక్ష్మి స్త్రీయనగను, సర్వలయకారిణియగు, కాళిశక్తి స్త్రీయైయుండగను, సర్వచరాచరజంగమస్థావరరూపప్రపంచోత్పత్తిదేవతయగు ప్రకృతి స్త్రీయైయుండగ నిఁక స్త్రీని అబలఅనగ రాదు కదా?

గోదావరి

శ్రీమతి టి. పుండరీక విరళ్ అమ్మాళ్ గారు

ధవునిఁబాసి విరాళిఁ దాళలేక
హత్తి తాము దుర్వారవిపత్తినయిన
సైఁచి పతుల సమీపింత్రు సతులు జగతి
ఎచటనో సహ్యగిరుల జనించినాఁపె
రమ్యగోదావరీసరిద్రమణి వినరె
అడ్డువచ్చు కాంతారధరాధరముల
నిట్టెదాఁట నుపాయమూహింపవలసె
నప్పుడాత్మీయభర్త రత్నాకరుఁడని
యతనికలుషంబునెంచక అమలవారి
పూరమగు తనరూపు విస్తారపఱచి
దూరమెంచక దుర్గమదుర్గపంక్తు
లెన్నిటినోదాఁటి వర్ధిల్లె నెంతొకీర్తి
వడసె వంగోపసాగర ప్రాంతభూమి
నొదిగె యాగాడవనము సమృద్ధిపఱచె.

మడిబట్ట

తడిబట్ట

ఆరవేసిన మడిబట్టతో మడిపనులు తప్ప ఇతరములగు ఇంటిపనులు చేయరాదు. కావునతడిబట్ట ధరించి ఇంటిపనులు, మడిపనులు ఒకచేతిమీదుగా చక్కబెట్టుదురు. తడి మడిబట్టలు కట్టుకొనునప్పుడు వానిని పిండనైనపిండరు. నీరు పూర్తిగ పోవునట్లు పిండినచో తడిబట్ట పోగుఆరి సర్వత్రమగుమడికి పనికిరాదని వారిభయము. మగవారు ధరించు ఇట్టి బట్టకు 'కొల్లాయిగుడ్డ' అను పేటెంటు నామము వాడబడుచున్నది. సంధ్యావందనము చేయునపుడును, భోజనము చేయునపుడును ఈ కొల్లాయిగుడ్డ ఆచారపరులకు పాయరాని స్నేహితుడై ఉండుచున్నది. ప్రత్యేకము పురుషులకై పేటెంటు అయిఉన్న ఈ కొల్లాయి గుడ్డ అప్పుడప్పుడు స్త్రీలుగూడ మూరు కట్టుకొనుటగలదు. ఆరోగ్యము పెంపొందించు టకు ఆదిని ఉద్దేశింపబడిన ఆచారము లిట్లు తడిగుడ్డలు ధరించుటలోనికి దిగి పదిరోగ ములపెట్టు అగు పడిశమును తెచ్చిపెట్టుచున్నది. అది చేయు హాని తెలిసియు తడి బట్ట కట్టుట మాననేరని మహనీయుల నేమనవలయునో తెలియకున్నది.

పట్టుబట్ట

నూలుబట్టమడికంటె పట్టుబట్టమడి గౌరవమైనదని తలంచుచున్నారు. పట్టు యొక్క యుత్పత్తితెలిసినవారు మడికి నూలుకంటె పట్టు శ్రేష్ఠమైనదని తలంపరు. పట్టు పురుగులను చంపినగాని పట్టురానేరదు. అహింసాపరులు నూలువస్త్రమునే యెక్కువగ ప్రేమింతురు. పట్టువస్త్రముకు మడిగౌరవము మొదట యెట్లుకలిగినదో తెలియదుగాని ఆచారమందు అనాదిగనున్నది. వీటిలో రెండువిధములు పట్టువస్త్రములు—నారపట్టు, అసలుపట్టు. పట్టువస్త్రములను పురుగులను చంపి తయారు చేయుదురు. నారమడి పట్టుపంచలను గోగు, జనుము, అరటి, బలురక్కసి మొదలగు చెట్ల నారలనుండి తయారుచేయుచున్నారు.

నూలువస్త్రములకంటె నారవస్త్రములు గట్టిగనుండునుగాని పట్టువస్త్రములంత మృదువుగను గట్టిగను ఉండవు. నూలువస్త్రము, నారవస్త్రము రెండును చెట్లకు సంబంధించి నవే. పట్టువస్త్రముమాత్రము పురుగులకు సంబంధించినది. కనుక నూలు గుడ్డకంటె పట్టు, నారగుడ్డలకు హెచ్చు పవిత్రత యెట్లుగలిగినదో తెలియకయున్నది. మడిబట్ట విషయములో మనవారు నారకు పట్టుకుగల భేదమును పాటించుటలేదు. ఈరెండును యొకటిగానే భావించుచున్నారు. కలకత్తా నారమడిబట్టకును, బరంపురం పట్టుపంచలకును గల భేదమును మడినిపాటించువారు తెలుసుకొనుట మంచిది.

ఈరెండు విధములైన పట్టుబట్టలకు పూర్వాచారపరాయణులు ఒక అధికార పత్రమును (License) ప్రసాదించియున్నారు. ఈ బట్టలను కట్టుకొని భోజనముచేయకుండిన యెంతకాలమైనను యివి మడిగనే యుండును. సంధ్యావందనాదివైదికకార్యములు తీరినపిమ్మట పట్టుమడిబట్టను మడిచి సంచిలో మూటకట్టి వంకెకు తగిలింతురు. ఈవిధముగ బట్ట జీర్ణించి పోవువరకు వాడుకొనుచుందురు. ఇదియెంత చిన్నదైనను చాలును. పట్టుబట్టవెల అధికమగుటచే యింటిల్లపాదియు ఒకేపట్టుబట్ట స్త్రీపురుషులు వాడుచుందురు. తునకలైనపిమ్మట వెంకటేశ్వర్ల ముడుపులకు ఉపయోగింతురు.

ధావళి

ధావళి యను మడిబట్ట ముందుచెప్పిన బట్టలకంటె అతిపవిత్రమైనదని తలంతురు. దీనిని చచ్చిన గొర్రె, మేక మొదలగు జంతువుల వెంట్రుకలతో తయారుచేయుదురు. ధావళిని తడిపి ఆరవేయుటకంటె కుచ్చుబట్టి ఒకతూరి విదిలించిన మాత్రముననే దాని యందుండు మలినము పోయి శుచికాగలదని పూర్వాచారపరాయణులు గట్టిగ వాదింతురు. దీనివైశాల్యము కొల్లాయిగుడ్డంత యుండును. బట్ట గరుకుగ నుండును. చర్మవ్యాధులుగల వైదికుల దురదలనుమాన్పుటకు మంచిమందు ధావళిబట్ట. ప్రతిదినము వాడకుండిన చిమటలుపట్టి చిల్లులు పడునని తలంచి ప్రతిదినము తప్పక వాడుచుందురు. ఇట్టి బొచ్చుబట్ట క్రిమికీటకాదులను శరీరమునుండి వెడలుమలినములను దాచియుంచుటకు అనుకూలమైనది. కనుకనే ద్రావకములు వడియగట్టుటకు గంబళిబట్ట శ్రేష్టముగ వాడెదరు! కాఫీ డికాక్షన్ నిర్మలముగ నుండుటకు యీగుడ్డతోనే వడియబోసెదరు!

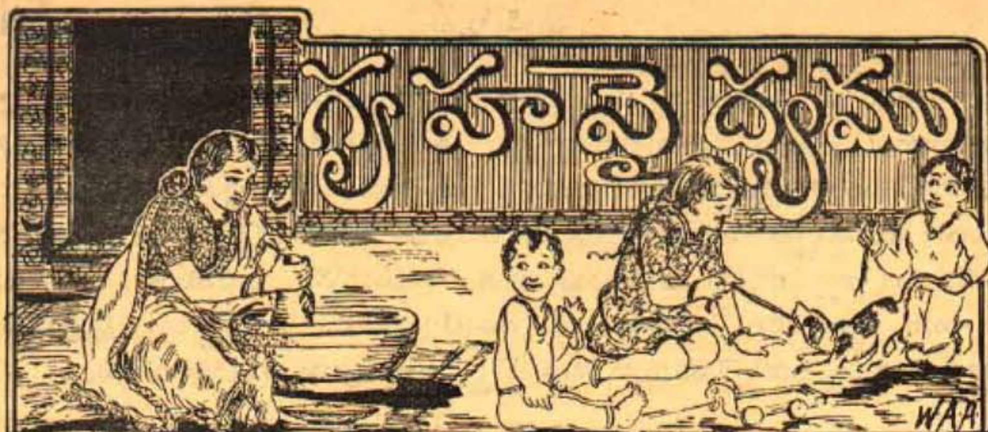
పూర్వాచారపరాయణులు అంతర్యము గోల్పోయిన ఇట్టివింతఆచారములను పట్టుకొని ఇంకను ఎంతకాలము ప్రాకులాడుదురో?

అంపకము

చెలికాని సత్యనారాయణగారు

కండ్లనులుముచుకన్నీరు కాల్వగాగ
వెక్కివెక్కియేడ్చెదవేమి? వెర్రితల్లి!
నాన్నగారిని తమ్ముని నిన్నుఁజూడ
తరచుగాబంపుచుందును తప్పకుండ
పండుగకు నిన్నుయెల్లైన బట్టుపట్టి
తోడుకొనివత్తు నిజము నీతోడుసుమ్ము.

అశుభమగు కార్యమునుజేయకమ్మ! నీవు
తరుణికత్తవారిలెశాశ్వతముకదమ్మ!
అత్తమామలయాజ్ఞకు నణఁగియుండి
ఆడుపడుచులతోడ సఖ్యంబుగలిగి
పతిని నిత్యంబుసేవించి భక్తితోడ
వరలుచుండుము నీకుశుభంబుగల్గు.

కాలినగాయము, వేణ్నీళ్లబొబ్బ

డాక్టరు యస్. శేషగిరిరావుగారు L.I.M.

కాలినగాయము, వేణ్నీళ్లబొబ్బ సాధారణముగ సంభవించు ప్రమాదములు. ఆ కారణమున మనము యీ అపాయములకు తగుచికిత్స తెలిసికొనియుండుట అత్యవసరము. ఈ ఆకస్మికముల చికిత్స సులభసాధ్యము కాదని మొదట తెలుసుకొనవలయును. ఏలన బలమైన వాటియందు విశేషచికిత్స చేయవలసిన అవసరములు కలుగుచుండును.

అయితే కొన్నిసూచనలు సహాయముగ నుండును. కాలుటయందు చర్మము ఎరుపగుటకలదు. గాయము తీవ్రమైన క్రిందనుండు రక్తవాహికలు, నరములు, కండరములు వీటికి చెరుపుకలుగుటకలదు. ఈ చెరుపు జాస్తి కల్గుసమయమున మానునపుడు విశేషముగ నొప్పి నిశ్చయముగనుండును. మచ్చలుకల్గును. చిన్నవియగు కాలిన గాయములవలన స్వల్పమైన నొప్పిబాధయే తప్ప యితరఅపాయములేదు. తీవ్రమైనవి అయినచో ప్రాణాపాయమగును. ముఖ్యమైన అపాయములు అఘాతము (అనగా అదురు, యిది తరచు ప్రమాదమును అనుసరించును.) వ్రణముమానునప్పుడు వివిధకారణములచే దుష్టమగుట. కాలినపిదప సంభవించు మరణములందు యీరెంటిలో ఏదో యొకటి కారణమైయుండును.

చికిత్స బోధించుటకు అనుకూలముగ నుండుటకై యీఆకస్మికములను మూడు తరగతులుగ విభజించుకొనిన మంచిది.

1. ఎఱ్ఱుపుమాత్రము కల్గుట.
2. పొక్కు ఎక్కుట.
3. చర్మము, దానిక్రిందనుండు వాటికి చెరుపుకలుగుట.

ఈ మూడువిధములైన ప్రమాదములందును ప్రథమమున గమనింపవలసిన జాగ్రత్తలను కొన్నిముందు వివరించెదను. మండుచున్న వసనములతోయుండు వానినిచూచుట ఎప్పుడైన సంభవించెనేని వెంటనే మంటలు పైకెగయునట్లు వానిని పరుండచేసి పెద్దగొంగళికాని, కోటుగాని శరీరమునకు చుట్టి అతిత్వరితముగ మంటలను అణచివేయునది. ఇది తెలియనివారు ఆకస్మికముగా పుట్టినదిగులుచే బయటను, గాలియందును పరుగెత్తి మంటను మరింతపెంచి ప్రాణములు కోల్పోవుటకలుగుచున్నది. ఈ ఆకస్మికములకు వెంటనే చికిత్సచేయుట అవసరము. అయితే తొందరపడి ఆలోచించక పిదప కష్టమును కలుగుచేయు ప్రక్రియలను చేయుటయు తప్పు. తప్పుచికిత్సచే వ్రణము దుష్టమగుటయు, అదిమానుట కష్టమగుటయు సంభవించకలదు.

బొబ్బలెక్కిన ప్రదేశములకు గాలి తగులకుండునట్లు చూడవలయును. దీనికై గాయముగల ప్రదేశములపై బోరిక్ ఆసిడ్ (Boricacid), బైకార్బనేటు ఆఫ్ సోడా (Bicarbonate of soda) పిండి, పాలగుండ (Arrow root) చల్లనగును. అయితే వీటియందు కొన్నిటియుపయోగము పిదప శుభ్రపరచుటయందు కష్టమును కలుగచేయుచున్నవి. మరియొక చికిత్స—ఆలివునూనె (Olive oil), కారన్ ఆయిల్ (Carron oil), అవిశనూనె (Linseed oil) ఉపయోగించుట. లేక బోరిక్ గాని యూకలిప్టస్ ఆయింటుమెంటుగాని(Boric or Eucalyptus ointment) కోల్డ్ క్రీమ్ గాని (Cold cream) వేస్లైన్ గాని (Vaseline) మొదలగు లేపముల నుపయోగపరచుట. నూనెవస్తువులు మెత్తనిదూది (Lint) పై బాగుగ ప్రసరించగలవు. ఈపై తెలుపబడిన చికిత్సలలో ఏదిచేసినను పైన దూది, ఊలు పెట్టి తేలికగా కట్టవలయును.

ఈపై చికిత్సకంటె వెంటనే కాలినభాగమును వేణ్ణీళ్లయందు (Warm Water)—బోరిక్ ఆసిడ్ (Boric acid) కలిపియున్న నీరు అయిన విశేషము—యుంచిన చాలామంచిది. యిది నొప్పిని తగ్గించును. వ్రణము త్వరగా మానునట్లుచేయును. విశేషముగ కాలియుండిన ప్రదేశమునకు చికిత్సచేయుటకు ముందు మనుష్యునికి చికిత్సచేయవలయును. మొండెముపై చేతికంటె వెడల్పుగ కాలిన ప్రాణాపాయము కలుగవచ్చును. ముఖ్యమైన అపాయము అదురు (Shock). దీనియందు రొప్పటివలె మనుజునితల క్రిందనుండునటుల పండుకొనబెట్టుట, వేడిమి ముఖ్యముగ కరములకు పాదములకు కలుగజేయుట, వేడిపానీయములు యిచ్చుట మొదలగు చికిత్సలను చేయవలయును. తీవ్రమైన అపాయములయందు వెంటనే డాక్టరును పిలిపించవలయును. ఈ ప్రమాదములయందు ప్రాణహాని (24 గంటలకు లోపల) కలుగుట ముఖ్యముగ అదురుపాటు వలననే.

అన్నివిధములయిన నిప్పుగాయములందు ముఖ్యముగ కరపాదములయందు కలిగిన ప్రమాదములయందు నీరు అత్యుపయోగకరమైనది. ఉపయోగములు రెండు—ఆరోగ్యమైన క్రొత్తభాగములు కలుగుటయందు సహాయమొసర్చుట, నొప్పిని విశేషముగ మాన్పుట; అయితే యీ చికిత్సయందు కాలినభాగములను మనుజుడు కొన్ని సమయములందు కొన్నిగంటలు మరికొన్ని సమయములయందు దినములు ఉంచవలసియుండును. ఈప్రక్రియ కరపాదములయందు ముఖ్యముగ ఉపయోగము. ప్రక్రియయు అనుసరించుట సులభము. మొండెమునకు ప్రమాదము సంభవించినను ఈప్రక్రియ మంచిదే. శరీరముయొక్క శీతోష్ణస్థితి యెట్లున్న నీరు అటులనే యుండవలెను (సాధారణముగ 100 డిగ్రీలు ఫారన్‌హీట్ Fahrenheat). గాలనుకు 1½ అవున్సు చొప్పున బోరిక్ ఆసిడ్ నీటియందు కలుపనగును. కాలినప్రదేశమునే గాక శరీరము పూర్తిగ ఈ నీటియందున్నను యేమియు చెడుపులేదు. యిటుల చికిత్సచేసిన నిప్పుగాయములు అతిశీఘ్రముగ ఆశ్చర్యముగ మానును.

ఎఱుపుమాత్రముకల్గు గాయములు

బోరిక్ ఆసిడ్ లేక జింక్ ఆక్సైడ్ (Zinc oxide) 1 భాగము, 3 భాగములు పిండి కలిపిన పవుడరు గాని (Starch) చల్లునది.

యూకలిప్టసు లేక బోరికు ఆయింటుమెంట్లు లేక 1 అవున్సులో 10 చుక్కలు కార్బోలిక్ ఆసిడ్ (Corbolic acid) కలిపిన వేస్లైన్ (Vaseline) ఉపయోగకరమైనవి. సన్నటి లింటు (Lint) పై వీటిని పూసి ఉపయోగపరిచిన చికిత్స చేయునపుడు ఒక భాగమును చూచి మరియొక భాగమునకు చికిత్స చేయుటకు వీలుండును. లేకున్న గాయమునంతయు మూయకయుండుట తటస్థించును. చూర్ణము నుపయోగించినను లేపము నుపయోగించినను మందుపై దూదినుంచి చక్కగ కట్టవలయును.

బైకార్బనేట్ ఆఫ్ సోడా (Bicarbonate of Soda) అన్ని విధములయిన కాల్పులయందు చాలా ఉపశమనము కలుగజేయుచున్నది. దీనిని కలిపిన వేడినీటియందు లింటును ముంచి ఉపయోగపరచనగును.

లింటుపై నూనెయందు తడపబడిన పట్టును వేయవలయును.

కారన్ ఆయిల్ (Carron oil)—ఆలివునూనె (Olive oil) లేక అవిశెనూనె (Linseed oil) సున్నపునీరు (Lime water) సమముగ కలిపి వాడుట—చిరకాలమునుండియు వచ్చుచున్న ముఖ్యమైన చికిత్స. ఈసమయమున నూనెలు, క్రొవ్వు ఉపయోగించనగును.

పిక్రిక్ ఆసిడ్ (Picric acid) కలిపిన ద్రావకము — ఏవిధమైన కాలినగాయములకైనను సాధారణముగ ఉపయోగింపబడు మందు. పిక్రిక్ ఆసిడ్ 1 డ్రాము (Picric acid) అల్కహాలు—1అవున్సు (Absolute alcohol) పైదానికి వడపోసిన నీరు (Distilled water) 16 అవున్సులు అగువరకు కల్పునది. దీనిని వాడుటచే చేతులకు మరకలగును గనుక ఉపయోగించుటకు ముందు వేస్లిన్ (Vaseline) చేతులకు పూసుకొనిన మంచిది. లోషన్ యందు ముంచబడి పిండబడిన లింటుపై యీ పిక్రిక్ ఆసిడ్ ద్రావకము వేసి పుండును కుళ్లిపోనీయకుండు ఊర్ణము (Antiseptic wool) వేసి కట్టు కట్టునది. ఈకట్టును 2, 3 దినము లుంచి జాస్తిగ వేడిగనుండు లోషన్ వేసి తడిపి తీసివేసి తిరుగ కట్టునది. తిరుగ కట్టుట 2, 3 దినములవర కుండక త్వరత్వరగా అవకాశము తగ్గించుచూ కట్టునది.

పొక్కు ఎక్కుట

రెండవవిధమగు గాయములు మొదటిదానికంటె తీవ్రమైనవి. బొబ్బయు కలుగుచున్నది. పిక్రిక్ ఆసిడ్ ద్రావకము యిక్కడ యుపయోగించనగును. యింక కారన్ ఆయిల్, యితర ఆయింటుమెంట్లు వాడనగును. ఆయింటుమెంట్లు వాడుటచే కట్టు గాయమునకు అంటుకొనదనియే కాని గాయమును శుభ్రముగ నుంచుటకు వీలుండదు.

పుండును కుళ్లకుండ జేయు ద్రావకమునందు ఒక గంటవరకు ఉంచబడినది గాని, ఉడికించబడినదిగాని అయిన కత్తెరతో బొబ్బను క్రింద కత్తిరించుట మంచిది. బొబ్బలను కత్తిరించిన పిదప వ్రణము అతిశుభ్రముగ నుండునట్లు చూచు టత్యవసరము.

చర్మము, దానిక్రిందనుండి వానికి చెఱుపుకలుగుట

మూడవవిధమగు గాయములందు గుడ్డ తునకలు యితర వస్తువులు జాగ్రతగా వేడిగనుండు లైసాల్ ద్రావకము, (1% lysol) బోరిక్ లోషనతో కడిగి పిదప వేడినీళ్లతో కుదిలించి కడుగునది. పిమ్మట పిక్రిక్ ఆసిడ్ ద్రావకముగాని ఆయింటుమెంట్లలో ఏదైనగాని పైచెప్పినవిధముగనే వేయనగును. ఈవిధమగు గాయములను వైద్యుడు చూచుచుండుట అత్యవసరము.

గొంతుయందు వేన్నీళ్లబొబ్బ కల్గిన చాల అపాయము. ఏలన స్వరపేటిక (larynx) యందు నెత్తురు చాలకూడుట, వాపు కలుగుట తటస్థించి శ్వాసోచ్ఛ్వాసములకు అడ్డము కలుగవచ్చును. ఈ ప్రమాదము అప్పుడే పొయ్యిమీదనుంచి దించబడిన గిన్నెయందుండు ఉడుకునీళ్లు బిడ్డలు తెలియక త్రాగుటచే సంభవించుచున్నది. ఇటువంటి సమయములయందు ఫ్లానలు (Flannel)ను వేడినీళ్లయందు ముంచితీసి పిండి గడ్డమునకు క్రింద గొంతుక ప్రక్కభాగముల యందుంచవలయును. చన్నీళ్లుకాని, లేక మంచుగడ్డకాని (Ice) కొంచెము కొంచెముగ ఇచ్చుచుండవలయును. మనిషికి చల్లగాలి తగలకుండునట్లు చూడవలయును.

పుండు అంచుకట్టుకొని నూకలునూకలుగా ఏర్పడునపుడు వ్రణముమానుట శీఘ్రమగుటకు వత్తడములు (Hot fomentations)యివ్వనగును. తీవ్రమైన కాల్పులయందు అనాకారము ఏర్పడుట (మచ్చల వలన) సంభవించును. యిటువంటి సమయములయందు శస్త్రచికిత్స అవసరమైయుండును.

కాలినగాయములు, వేణ్నీళ్ల బొబ్బలు వీని చికిత్సల అన్నిటియందు బలకరమైన ఔషధసేవ, మంచి గాలి, పుష్టినిచ్చు ఆహారము, విశ్రాంతి, యుండుట అత్యవసరము.

గుంటకలగర

గుంటకలగరయను చిన్నమూలిక ఆంధ్రులకు చిరపరిచితమైన వనౌషధీరత్నము. ఇది ప్రతిగ్రామమునందును సులభముగ లభించునది. ప్రతియింటి దొడ్లలోను తోటల లోను పెంచకనే మొలుచు చిన్నమొక్క. ఇది చెమ్మనేలలయందు కోమలముగ పెరుగును. మెట్టభూములలో పెరుగు మొక్క గిటకపారి పొట్టిగ నుండును. మాగాణి గట్లలోను నీటికయ్యలలోను పెరుగుమొక్క కోమలముగను పొడవుగను యుండును. మలబారు ప్రాంతములలోని గుంటకలగర గోగుమొక్క లంతపొడవుగ నెదుగుచున్నది. వాటినుండి ధారాళముగ స్వరసమును పిండవచ్చును. ఈస్వరసము నల్లని సిరావలె ఉండును. ఇందువలన మూలికయందు లోహపదార్థమున్నదని తెలియుచున్నది. గట్టి నల్లరంగు గుడ్డలకు అద్దునప్పుడెల్లను రంగాజీలు లోహమును వాడెదరు. పురాతనపద్ధతి ప్రకారము సిరాలను తయారుచేయుటలో లోహపుముక్కలు అవశ్యకము అనగా కరక్కాయ, ఉసిరిగవరుగు, అన్నభేది, ఇనపచీలలు ఈ నాలుగు వస్తువులను నీటి యందు ఊరవేసిన నల్లనిసిరాకాగలదు. ఈసిరానే మనపూర్వీకులు వ్రాయుటకు వాడుకొనుచుండిరి. ఈఊటచేతనే చాయపనివారు (రంగాజీలు) తెల్లటి వస్త్రములకు నల్లటిఅంచులను కట్టుచుండెడివారు. ఉసిరిగపచ్చడి, కరకపచ్చడి తొక్కు జాడీలకు నింపిన మరునాడే పచ్చళ్లు నలుపుతిరిగిపోవుట మనస్త్రీలకు తెలిసినవిషయమే. కనుక కరకఉశిరిగలయందుకూడ లోహపదార్థమున్నదని తెలుసుకొనవలయును. అన్నభేది యందుకూడ (Sulphate of iron) లోహమున్నది.

కనుక లోహపదార్థముగనులయందేకాక గుంటకలగర, కరక, తాండ్ర, ఉసిరిక మొదలగు వనమూలికల యందుకూడ ఉన్నదని గ్రహింపవలయును.

తెల్లవెంట్రుకలను నలుపుచేయుటకు తయారుచేయు ప్రతివస్తువునందు లోహము కలియుచున్నది. కనుకనే ఆయుర్వేదవేత్తలుకూడ తెల్లవెంట్రుకలను నలుపుచేయుటకు గుంటకలగరాకు రసమునే పలుమారు తైలాదిప్రయోగములయందు చేర్చిరి. కంటి జబ్బులకు, కంటిరెప్పలు నలుపుతిరుగుటకు గుంటగలగరస్వరసముతో వత్తులను తయారు చేసి యెండబెట్టి నూనెతో దీపమును వెలిగించి కాటుకను తయారుచేయు పద్ధతి స్త్రీలకు తెలియని విషయముకాదు.

కవీశ్వరులు కుంతలములను వర్ణించునప్పుడెల్లను తుమ్మెదరెక్కలనే ప్రధానమైన ఉపమానముగ తెచ్చెదరు. తుమ్మెదకు సంస్కృతమున భృంగమనిపేరు. గుంటకలగరకు

కూడ భృంగమని పేరుకలదు. కంటిజబ్బులకు, తలనొప్పులకు, వెంట్రుకలు నలుపు తిరుగుటకు తయారుచేయు భృంగామలక భృంగరాజాది తైలములలో ముఖ్యముగ చేరు స్వరసములు గుంటకలగరరసము, ఉసిరిగరసము.

పాండు, కామెల, నంజు మొదలగు రక్తహీనతవలన కలుగు జబ్బులకు లోహ మాండూరములనే ఆయుర్వేదవైద్యులు వాడెదరు.

ఆంగ్లవైద్యులుకూడ లోహసంబంధములగు ఔషధములనే ఇచ్చుచున్నారు.

రోగములకు వాడు లోహమును తయారుచేయుటలో కొంత కష్టమున్నది. లోహచూర్ణమును తయారుచేసి భావనలు, శుద్ధులుచేసి పిమ్మట పుటములను వేయువలయును. చాల జాగ్రతగ తయారుచేసినగాని లోహసింధూరము తయారు కాజాలదు. తయారు చేసినపిమ్మట కొంతకాలమునకుగాని వాడుటకు ఉపయోగపడదు.

ఇట్టి లోహమునకు బదులు గుంటకలగరను ఉపయోగింపవచ్చును. ఇది సులభసాధ్యమైనది. కావలసినప్పుడెల్లను వాడుకొనవచ్చును. ఒకవేళ మోతాదు హెచ్చుతక్కువులైనను ప్రమాదము లేదు. గుంటగలగరను ఔషధమువలె గాకుండ కూరగను, పచ్చడిగను తయారుచేసి భుజింపవచ్చును. దీని పచ్చడి రుచికరముగనుండి అరోచకమును పోగొట్టును.

గుంటగలగరజాతిలో మూడు జాతు లున్నవి. తెల్లటిపూలజాతి మెల్లప్రదేశములయందును లభించును. పచ్చపూలజాతి అరుదుగ దొఱకును. నల్లపూలజాతి లభించుట లేదు. బెంగాలునందు సంయుక్తపరగణాలయందు ఇది లభించునటుల తెలియుచున్నది.

నల్లపూలు పూయు గుంటగలగరకు గుణమహాత్మ్యము యెక్కువగ చెప్పెదరు. అరుదుగ లభించు వస్తువునందు మనవారికి నమ్మకము ప్రేమ యెక్కువగనుండును. పెరటిచెట్టు మందుకు పనికిరాదను సామెత. హెరాళముగ లభించు ఓషధియందు నమ్మకము తక్కువగ నుండును. ఇది ప్రపంచధర్మమేగాని గుణమునందు తెల్లపూల గుంటగలకర యేమాత్రము తీసిపోదు.

శరీరముమీద పచ్చ పొడిపించుకొనువాడుక హిందూదేశమునందేగాక ఇతర దేశములందుకూడ వాడుకలో ఉన్నది. ఈ పచ్చపొడుచుటకు మనదేశములో గుంటకలగర రసమునే వాడెదరు. ఈరంగు యెంతకాలమైనను శరీరమందు నిలచియుండును.

—మిగిలియున్నది.

శవమును బయటికీడ్చి నక్కలు హత్యను బయలుపెట్టినవి:—

డైమండు హార్బరుచెంతనున్న అషురాలిగ్రామమున జరిగిన వృత్తాంతము. ఉషాబాల పదునాలు వత్సరముల బాలిక. ఆమె భర్త ఖగేంద్రనాథపాలు. పాతికవత్సరముల వాడు. భార్యాభర్తలిరువురును రవరవలతోఁగూడిన కాపురము చేయుచుండిరి. ఉన్నట్టుండి ఒకనాఁడు ఉషాబాల ఊరియందెచ్చటను కానరాలేదు. పొరుగుననున్న ఉషాబాల చుట్టములు ఈవిషయమై ఖగేంద్రనాథపాలుని ప్రశ్నించిరి. ఆమె ఎటుపోయినదో ఏమైనదో నాకు తెలియదని ఆతఁడు చెప్పెను. మఱునాఁడుదయమున ఉష్యకాలంవలెఁ పాటు సమయమునందు నక్కలు రొంపిలోనుండి ఒక శవముయొక్క రెండుపాదములను బయటికి లాగుచుండుట గ్రామమువారు చూచిరి. రొంపిలోఁగుదికట్టుపాతి దానికి శవమున కట్టివేసి పూడ్చివేసినసంగతి ఎల్లరకు తెలియవచ్చెను. అది ఉషాబాల శవముగా పోల్చబడెను. ఖగేంద్రనాథపాలుని అచ్చటకు తీసికొనివచ్చిరి. ఆతనిని శవమును బయటకు లాగుమనిరి. లాగుచు ఆతఁడు జరిగినసంగతి నిట్లు చెప్పెను. "మొన్న సాయంత్రము ఏదియో సందర్భమున కోపమువచ్చి నేనామెను చెంపపై గట్టిగ కొట్టితిని. అందులో ఆమె అసువులు బాసెను. భయపడి ఆమె శవమునిచ్చట ఈబురదలోఁ పడవైచితిని." ఆలిపూరుపోలీసు వారువిచారించుచున్నారు.

పునర్జీవితుండగుట:—

పంజాబునందలి లిల్లపూరు జిల్లాయందొకయూర మోతీ అనబడు మాదిగవాఁడు ఉండెను. అతఁడొకపరి తన పర్ణకుటీరమందుఁ జెప్పులు కుట్టుకొనుచుండ నాతనివెనుక నొక నల్లనిత్రాఁచు పడగవిప్పి ఆతనిని వ్రేటువేయ చూచుచుండె. అదికనిపెట్టి దాని నాపవలెనని నొక మూఁడుకాళ్లబల్ల నాతఁడెత్తెనో లేదో; తృటిలోనాభుజంగ మాతనిని కాలిపై గఱచి వెంటనే అదృశ్యమాయెను. అతఁడు బాధచే హా హా రవములు సల్పుచుండ నిరుగుపొరుగువారు విచ్చేసిరి. ఆతఁడు స్పృహదప్పి పడిపోయెను. కొంతవడికి మోతీ మరణించెనని దహనకృత్యములు నెఱవేర్ప అతనిశవమును దహనవాటికి గొంపోయిరి. వారాశవమును గొంపోవుచుండ నొక సంయమి విచ్చేసి జరిగినదంతయు పూసగ్రుచ్చినటుల వారలచే నెఱింగి వారలతో దూరముగ దాను వైచిన గీతచుట్టు బయట నిశ్శబ్దముగ గూరుచుండుడని చెప్పి, తాను శవమును గీతలోపలనుంచి నొకపాత్ర నిండ నీరుదెప్పించి ఆజలమును దనపైనను శవముపైనను జల్లి శవముచెంత నాశీనుఁడై మంత్రోచ్చారణకు గడంగెను. కొంతవడి కొకనల్లనిత్రాఁచు విచ్చేసి మోతీ శవముచెంతకు పోయి శిరమునువాల్చి విషమును గ్రహించి యంతర్ధానమయ్యెను. అనంతరము కొన్ని నిముసములకు మోతీ నిద్రనుండి లేచినట్లు లేచెను. చచ్చిన వానిని మంత్రబలముచే బ్రతికించిన సాయతీశ్వరుఁడు యిప్పుడే ఏగుదెంతునని చెప్పి మటుమాయమయ్యెను. తదుపరి వెతకినను గాన్పించలేదు. మోతీ యిప్పటికిని సజీవుడైతనపని చేసుకొనుచున్నాడు. ఇదంతయు కన్నులార గాంచినవారుగూడ నిప్పటికిని ఉన్నారు.

—మరకాని పరాత్పరరావు.

వనితాలోకము

శ్రీమతి రాయి సరస్వతి అమ్మాళ్ గారు:—

రాయి సరస్వతిఅమ్మాళ్

తమిళ దేశమున వలస నెలకొన్న ఆంధ్ర రమణీమణులలో నొకతె. ఆంధ్రభాషయందు మంచి ప్రవేశము గలదు. సేమంత పురమునకు సమీపముననున్న ఒడుగత్తూరు అను గ్రామమునందలి బాలికా పాఠశాలయందు ఉపాధ్యాయినిగా ఉన్నది. గృహలక్ష్మిలోని బాలవిజ్ఞానశాఖకు వ్యాసములువ్రాయ వాగ్దానము చేసియున్నది.

శ్రీమతి ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మగారు:— ఈమె శ్రీయుత ఉన్నవలక్ష్మీనారాయణగారి సతీరత్నము. లక్ష్మీనారాయణగారు 1921–వ సంవత్సరమున చెఱసాలకు పంపబడిన పదపడి ఈమె వారిస్థాన మాత్రమంచి ఆంధ్రదేశమునందు బ్రహ్మాండమగు ప్రచారముగావించి అనంతరము శారదానికేతనము ప్రారంభించినది. పూనాలోని కార్వేగారి స్త్రీ విశ్వవిద్యాలయమునకు పరిపోల్చదగిన సంస్థను నెలకొల్పి నిర్వహించుచున్నది. ఈ జగమెరిగిన బ్రాహ్మణి ప్రస్తుతము గాంధిమహాత్ముల వారి ఆదేశానుసారమున లవణ సత్యాగ్రహమునకు పూనుకొని గుంటూరు మండలమునందలి స్త్రీ దళమునకు నాయకత్వము వహించియున్నది.

శ్రీమతిఉన్నవ లక్ష్మిబాయమ్మగారు

శ్రీమతి కాళంగి శేషమాంబగారు:— ఈమె వైశ్యయువతి. గుంటూరు నివాసిని. వైశ్యయువతులకు విజ్ఞానాభివృద్ధిని చేయు తలపున ఈమె 1926-వ సంవత్సరమున గుంటూరునందు వైశ్యయువతీవిద్యాలయమును స్థాపించి నిర్వహించుచున్నది. ఈ సుప్రసిద్ధ విద్యాలయమును గూర్చిన చిత్రములు నాలుగు ఈమాసము వనితాలోకమున ముద్రించి యున్నారము. శ్రీమతి కాళంగి శేషమాంబగారు వనితాలోకమునకు చేయుచున్న సేవను గమనించి పెద్దాపురమునందు కూడిన వైశ్యయువజన మహాసభవారు "మహిళా సేవాధురీణ" అనుబిరుదమును బంగారుపతకమును ఇచ్చిగౌరవించినారు. ఈమె దేశమాత పిలుపునాలించి లవణసత్యాగ్రహమున చేరిపనిచేయుచున్నది.

శ్రీమతి కాళంగిశేషమాంబగారు

శ్రీమతి సీతాబాయమ్మగారు:— మద్రాసునందలి ఆంధ్రమహానాయకులలో నొకరును మొక్కవోని దేశాభిమానులును నగు శ్రీయుత వి. యల్. శాస్త్రిగారి తనయ. ఈమె బాగుగ చదువుకొన్నది. యోగ వ్యాయామము సూర్యనమస్కారవ్యాయామములీనియందు ఈమె శ్రద్ధతో కృషి చేయుచున్నది. సుప్రసిద్ధులగు బులుసు రామజోగరావుగారు ఈవ్యాయామములందు ఈమెకు ఆచార్యులు. ప్రక్కపటమున ఈమె సూర్యభగవానుని చూచుట కవకాశమున్న ప్రశాంత స్థలమునకుబోయి సూర్యనమస్కారము గావించుట చూపబడియున్నది. శ్రీయుత పేరేపి వేంకటసుబ్బయ్య (ఎం. ఏ; బి. ఇ. డి) గారికిచ్చి ఈయమకు గతమాసమున వివాహము గావించిరి.

శ్రీమతి సీతాబాయమ్మగారు

ఆవు విమానములో ప్రయాణము సల్పుట:—

అమెరికా ఖండమునందు సెంటులూయినగరమున వ్యోయానమునకు సిద్ధముగనున్న విమానములోనికి ఆవు నొకదానిని ఎక్కించిరి. విమానము ఐదువేల అడుగుల ఎత్తునకు పోయెను. గంటకు నూటముప్పదిరెండు మైళ్ల వేగమున ప్రయాణము చేయుచుండెను. ఆసమయమున ఆవుని పాలు పితికిరి. విమానయానమున ఆయావు ఎట్టికంగారును పడలేదు.

ఒకే కాన్పున నలుగురు బిడ్డలు:—

శ్రీకాకుళం తాలూకా లుకులాం గ్రామములో రాజు రామమ్మ అను కాపుస్త్రీ ఈమధ్య నలుగురు (రెండు కవలలు) పిల్లలను ప్రసవించెను. నలుగురు సజీవులై యున్నారు. జనులందరు వెళ్లి ఈవింతను చూచుచున్నారు. (కళింగ)

ముప్పదిరెండు వేల అడుగుల పైకి పోయిన వైమానికురాలు:—

ఎలినార్ స్మిత్తు అనుకన్య. ఆమె వయసు పదునెనిమిదేండ్లు. ఆమె గొప్ప వైమానికురాలు. ఈమధ్య ఆకన్య విమానములో ముప్పదిరెండువేల అడుగుల ఎత్తునకు పోయెను. ఇంతకుక్రితము మార్వెల్ క్రాసన్ కన్య ఇరువదినాలుగువేల ఆరువందల అడుగుల ఎత్తునకు పోయెను. అప్పటికి అంతఎత్తునకు పోయిన వైమానికురాలు ఆమె ఒకతియే. ఇప్పుడు ఎలినార్ స్మిత్తు అంతకంటె ఎక్కువ ఎత్తునకు పోయి అధికకీర్తిని సంపాదించినది. ముప్పదిరెండువేల అడుగుల ఎత్తునకుపోయినను స్మిత్తుకన్యకు తృప్తికలుగక ఇంకను పైకిపోవలెనని చూచినది. కాని అచ్చట ఊపిరి ఆడలేదు. అందుచేత ఆమె చటాలున ఇరువది ఏడువేల అడుగులలోనికి జారి ఆపాయము కలుగకుండ క్రిందకు దిగినది.

తట్టమ్మవారు పోసినను పెళ్లి చేసితీరెను:—

నెల్లూరు సమీపమున నొక గ్రామములోని యొక కుటుంబీకుడు శారదాశాసనభీతిచే తన కుమార్తె వివాహము నిర్ధారణచేసికొని యుండెను. పెండ్లికి ముందురోజు కుమార్తెకు తట్టమ్మవారు సంప్రాప్తమైనది. శాసనభీతిచే వివాహమును నిలుపజాలక అమ్మవారు పోసియుండినను బిడ్డకు వివాహము గావించెనని తెలియుచున్నది. (స్వతంత్ర)

10 ఏండ్ల మౌనవ్రతము:—

ఇంగ్లండునం దొకస్త్రీ పది వత్సరములు మాటలాడకుండనుండెను. ఈమె పేరు ఆనీపియ్యర్సన్. మాటలాడుటకు అవసరమున్నపుడు కాగితముపై వ్రాయుచుండెడిది. రోగపీడితయైనపుడుకూడ ఈమె తన

మనోభావమును వ్రాసిరనే తెలిపెను. ఈ మానవ్రతమునకు కారణము తన ప్రక్కయింటియందున్న ఒక యువతిపై నింద కల్పించుటచే ఆయువతి మరణించుటయట.

హిందువులు ఇస్లాము మతమున జేరుట:—

1911-వ సంవత్సరారంభమునుండి 1921-వ సంవత్సరాంతమువఱకు హిందూదేశమునందలి 1,12,000 మంది హిందువులు బుద్ధిపూర్వకముగ మహమ్మదీయ మతమును స్వీకరించిరి.

ఒక్క నిమిషమునకు యుద్ధవ్యయము:—

ప్రపంచములోని సర్వమహారాజ్యములవారును యుద్ధవ్యయమునకై నిమిషమునకు పదమూడువేల రూపాయలు ఖర్చుపెట్టుచున్నారని బ్రిటిషు విదేశ రాజ్యాంగమంత్రియగు స్నోడనుగారు చెప్పుచున్నారు.

గాడిదె నుతన్నుట నక్కనుతొక్కుటవలె శుభప్రదము:—

అలహాబాదులో నున్నతజాతికి చెందిన యొకరింట నిటీవల జరిగియుండిన వివాహములో వింతయాచార మొకటి గనుగొనబడెను. విడిదిలో ద్వారమువద్ద గాడిద యొకటి గావనయ్యెను. వరుడు వధువుయింటికి బయలుదేరునపుడు గాడిద నొకదానిని తన్నినచో శుభము కలుగగలదను నమ్మకము కొందరికి గలదని తెలియుచున్నది.

వధూవరులను ఒడిలో పెట్టుకొని ఊరేగించిరి:—

శారదాచట్టమునకు వెఱచి అలహాబాదులో చేయబడిన ఒకానొక వివాహములో వధూవరులు కేవలము శిశువులేయైనందున వియ్యంకులును, వియ్యపురాండ్రును వారిని ఒడిలో కూర్చుండబెట్టుకొని ఊరేగింపు సాగించిరి. అవస్థ.

కాలు ఇన్సూరు చేయుట:—

విన్నిఫ్రెడ్ కొనహాన్ అనుయువతి తనకాలును 45000 డాలర్లకు ఇన్సూరు చేయించెను. ఇప్పుడు ఆకాలుకు దెబ్బ తగులుటచే కంపెనీనుండి ఆ మొత్తమును పొందినది.

అమెరికాలో కోటీశ్వరులు:—

1914 లో అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములందు 7000 మంది కోటీశ్వరు లుండినారు. ఆసంఖ్యలు అడ్డులేకుండా పెరిగిపోయి ఇప్పుడు 40000 మంది కోటీశ్వరులైయున్నారు.

అమెరికాలో బాల్యవివాహములు:—

బాల్యవివాహముల కాణాచియని భారతభూమిని ఆక్షేపించిన మిస్ మేయో దేశమగు అమెరికాలో 16 సంవత్సరములకు లోబడిన వయసుగల బాలభార్యలు మూడులక్షల ఏబదివేలమంది కలరు. ఆ దేశమున బాల్యవివాహములపై మోజా పెరుగుచు నేయున్నది. తగ్గించవలయునని ప్రభుత్వమువారు తంటాలు పడుచున్నారు. పెన్సిలువేనియాలో 16 సంవత్సరములకు లోబడిన వయసుగల బాలికల వివాహములు నిషేధింపబడినవి.

పత్రికలనిచ్చు యంత్రము:—

మద్రాసు సెంట్రలుస్టేషనులో ప్లాటుఫారము టిక్కెట్టు ఒక మెషీనులో అణా వేసి నొక్కి లాగినచో లభించుట చాలమంది చూచియుందురు. జర్మనీలో పత్రికలనిచ్చుటకు యంత్రము కనుగొనబడినది. పత్రిక యొక్క మూల్యము అందుపడవైచి మీటలాగినచో పత్రిక బయటకు వచ్చును.

మొ రా కో స్త్రీ లు

మొరాకో దేశము ఆఫ్రికాఖండములోనిది. ఆఖండమున వాయవ్యదిశను అట్లాంటిక్ కి, మెడిటరేనియను సముద్రముల నంటియున్నది. విస్తీర్ణము 231,5000 చతురపు మైళ్లు. జనభా 6,000,000 మంది. ఫ్రెంచి, స్పానిషు, అరెబిక్, బెర్బరుభాషలు మాట్లాడబడుచున్నవి.

చూపులకందని సౌందర్యము

ఇవి బయటికి వచ్చునప్పుడు మొరాకో స్త్రీలు సర్వసాధారణము గ ధ రిం చు దుస్తులు. మొరాకోదేశపు స్త్రీలు ఇజారులు తొడుగుదురు. పురుషులు పొట్టి గౌనుల ధరింతురు.

భూమి వ్యవసాయమునకు అనుకూలమైనది. బార్లీ ధాన్యపు వ్యవసాయము బహుళము. సెబౌయి లోయలో వేలకొలది యకరములలో ద్రాక్ష కృషి చేయబడుచున్నది. గోధుమ, చిక్కుడు, అవిశె, మొక్కజొన్న ఇవి ఇతరములగు పంటలు. ఖర్జూరము, నారింజ, నిమ్మ మొదలగు ఫలవృక్షములు సమృద్ధిగ గలవు. పెక్కు గుఱ్ఱములు, పశువులు, గొఱ్ఱెలు, మేకలు, ఒంటెలు ఇవి ఆదేశమునందలి పశుసంపద. రాగి, సీసము, కాటుకరాయి, గంధకము, వెండి, బంగారము, పెట్రోలియము ఇవి ఆ దేశమునందలి ఖనిజములలో పేర్కొనదగినవి.

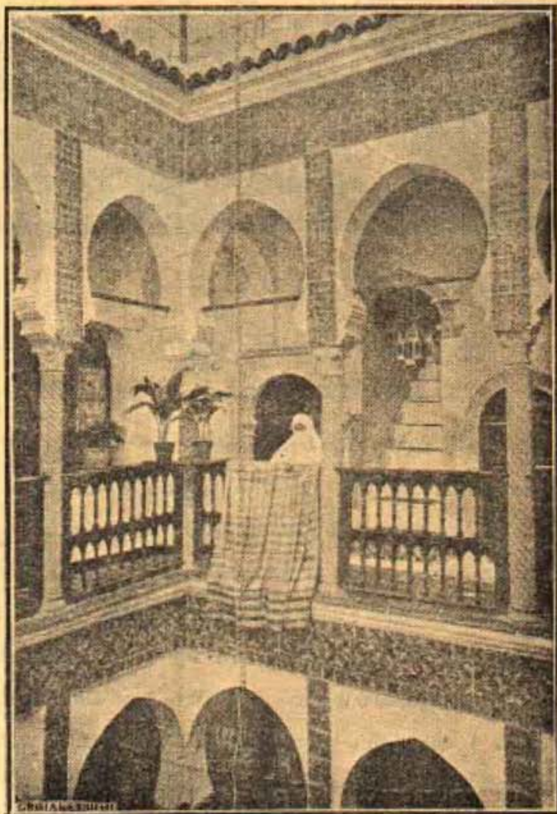
మొరాకోదేశీయుల నాగరికత అతిప్రాచీనమైనది. అయితే ఆదేశమున వ్రాతమూలకమైన విద్య విశేషముగ లేదు. కావుననే చదువుకొన్నవారిలో పెక్కురు ఇతరులకొఱకు ఉత్తరములువ్రాసి జీవించుచున్నారు. మతము మహమ్మదీయమతము. బహుభార్యాత్వము ఆచారమే. స్త్రీలకు ఘోషాపద్ధతి నిర్బంధము. వివాహవిచ్ఛేదమునకు అనుమతి సులభముగ దొరుకును.

వేదాంతులవలె మొరాకోదేశమునందలి మహమ్మదీయులు స్త్రీలను సకలదోషములకు ప్రథమభూమి యని తలంచుచు వారిని పాయరానిఘోషాపద్ధతియందుంచుదురు. మొరాకోదేశమున ఎండలు మెండైనను స్త్రీలు బయటికి పోవలసినచో శరీరము ఆపాదమస్తకము బట్ట కప్పుకొని పోవలసినదే.

లోహపాత్రలకంటె మట్టిపాత్రల వినియోగము ఆదేశమున హెచ్చు. మృణ్మయపాత్రలనిర్మాణమున మొరాకోదేశీయులు సిద్ధహస్తులు. కుండ లమ్ముబజారును ఒకపరి పరి

కించిన విదేశీయులు వాని పనితనమునకు పరమాశ్చర్యమును పొందకమానరు.

మొరాకో స్త్రీలు సౌందర్యవతులు. వారి ముఖములు ఆకర్షణీయముగ నుండును. ధనవంతులగు స్త్రీలు వారి సహజసౌందర్యమునకు పట్టుబట్టలు కట్టుటచేవన్నె గూర్చుకొందురు. ఆపట్టు బట్టలు సరిగె తీగెల బుటేదారిపను లతో జిల జిల లాడుచుండును.

గోడలసందున కుములు సౌందర్యము మేడయొక్క వరండాలోనుంచి బహిఃప్రపంచమును చూచి నను మేలిముసుగు వేసికొనవలసినదే.

ఏకరీతి జీవనము మూలమున గలిగిన విరసము, విసుగుదల వీనిచేకూడ నక్కడిదంపతులు ఒండొరులకు విడాకు లర్పించు కొనవచ్చును. ఈసందర్భములలో భార్య వివాహకాలమున తన పుట్టింటినుండి తెచ్చిన సమస్తవస్తువు లను తిరిగి పొందుటకు హక్కుగలిగి యుండును. ఇంతకు మించి ఎట్టిపరిహారమును పొందుటకును ఆమెకు ఆశకాని అవకాశముగానిలేదు. ఇట్లుభర్తలచే విడువబడిన స్త్రీలందఱును రొట్టెవ్యాపారము చేయుదురు. ఇతరులీవృత్తి పొంతకు పోవరు.

సేవకురాండ్రగు స్త్రీల స్థితి ఆదేశమున మిక్కిలి దుర్భరముగా నున్నది. అట్టి వారి జీవితమున సుఖమగు ఒక్కనిమిషముగాని, అట్టివారి ముఖమున ఒక్క హాసరేఖగాని ఉండనేర వనినచో అతిశయోక్తిగాదు. ఉదయాస్తమయములు ఆమె కాయకష్టములతో అవశేయగుచుండును. మొరాకో స్త్రీలు తమసౌందర్య రక్షణమున జాగ్రత చూపవలయును. ఏమన ఏమాత్రము మగనికి అసహ్యముకల్గినను ఆమె నాతడు వెంటనే వదలివేయును. కాబట్టి మొరాకో స్త్రీ తన సౌందర్యమును పెంపొందించుటకు కండ్లకు సురమా విడువక పెట్టుకొనును. కాలివ్రేళ్లకు, చేతివ్రేళ్లకు వెంటవెంట గోరింట పెట్టుకొనును. ఎంత అందముండిననేమి? వారు బహిఃప్రపంచమును చూచుటకే ఎంతమాత్రము అవకాశము లేదు. స్త్రీలుండు తావులకు సాధారణముగ కిటికిటీ లుండవు. అట్టి తావులలో వారు షష్టిఘడియలు ఉండవలెను. బయటికివత్తురా దట్టమైన ముసుగు వేసికొనితీరవలెను.

భారత నారీమణులకు:—

స్వరాజ్యసమరమున స్త్రీలు నిర్వహింపవలసిన కార్యభారమునుగూర్చి గాంధీ మహాత్ముడు తన 'యంగుఇండియా' పత్రికలో నిట్లు వ్రాయుచున్నాడు:—

"ఈ సత్యాగ్రహసాధుసమరములో జేరుటకై సోదరీమణులనేకులత్యాతురభావముతో నుండుట శుభసూచనము. దీని వలన నా కొక సత్యము గోచరించినది. లవణ శాసనోల్లంఘన మెంతయుత్సాహకారణ మైనను స్త్రీజనమును దీనికర్పించుట వరహా నిచ్చి పక్కగొన్నట్లు నిష్ఫలమైన బేరమగును. వారీ మందలోబడి మాయమగుదురు. వారు దాహముగొని యున్న త్యాగమహిమ యందులేదు. ఈ యహింసాయుద్ధము నందు స్త్రీజనము పురుషులకంటె నధికమైన త్యాగము గావింప వలసి యున్నారు. స్త్రీలు దుర్బలలనుట దుష్టము. అది పురుషుడు స్త్రీజాతికి చేసిన మహాపరాధము. వారి యుద్దేశమున బలమనగా ఆత్మశక్తియే యైనచో నందు స్త్రీలు పురుషులకంటె నెన్నియో రెట్లు మించిపోగలరు. స్త్రీల కాత్మస్ఫురణ విశేషము. స్వార్థత్యాగ శక్తి యధికము. శ్రద్ధా సహన శక్తు లెక్కువ. ధైర్యగుణమునకు వారు పెట్టినది పేరు. స్త్రీ లేనిదే పురుషునకు ప్రపంచములో స్థానమే లేదు. అహింసయే మన భావిస్థితికి మూలకందమయ్యెనేని స్త్రీలే మన కాధారము. నేననేక సంవత్సరముల నుండి యీ భావమును వితర్కించుకొనుచుంటిని. ఆశ్రమ స్త్రీ జనము పురుషులతో బాటు మమ్ముగూడ గొనిపొండని కోరినప్పుడు స్త్రీలకు ఉప్పు శాసనముల్లంఘించుట కంటె మహత్తరమైన కర్తవ్యము కలదని నా యంతరాత్మకు తోచినది. 1921 లో పురుషులు కల్లంగడుల యొద్దను, విదేశ వస్త్రముల దుకాణముల కడను చేసిన పికెటింగు తలచిన దానికంటె నెక్కువగా ఫలించినను తుదకు హింస పొటమరించుట వలన నా ప్రయత్నము విఫల మయ్యెనని తోచుచున్నది. మరల నా విషయమున జయము లభింప వలయు నన్నచో పికెటింగు ప్రారంభింప వలయును. అది చివరవరకును శాంతముగ జరుపగల్గినచో ప్రజలలో నపూర్వమైన ప్రబోధము గలుగ గలదు. అది నిర్బంధము చేత నెన్నటికిని గాదు. మనస్సు మారునట్లు తెలిమి సంస్కరణము చేయింపవలయును. మనస్సు పరివర్తింప జేసి సంస్కారము చేయుటలో నాడువారిని మించిన వా రెవ్వరు? మదమత్తతలను గూర్చు మద్యములును, విదేశ వస్త్రములును చిట్టచివరకు శాసనము వలననే బహిష్కరింప బడ వలయును. కాని యాశాసనము ప్రజలలో నప్రతిహతమైన యాందోళనము పుట్టినగాని బయటికి రాదు. ఈ సంస్కారములు రెండును జాతి కత్యావశ్యకములు గావని యెవ్వరును చెప్పజాలరు. కల్లు, సారా, నల్లమందు మున్నగునవి తదభ్యాసుల ధర్మప్రవృత్తిని నాశనము

నొందించును. విదేశవస్త్రములు దేశమున కష్టనాశనము గల్గించి, లక్షల కొలది జనులకు చేయి నోరు సాధ కుండ జేయును. ఈ దురభ్యాసముల వలని దుష్ఫలితములను వారి కుటుంబము లనుభవించుచున్నవి. తద్వారా స్త్రీలకు వాని వలని ఇక్కట్టులు విశదము. త్రాగుబోతుల భార్యలాపిశాచము తమ కులగౌరవమును, ధన ధాన్యముల నే రీతిని పాడుపెట్టినదో యెఱుంగుదురు. ఒకప్పుడు చూడ జక్కనై యున్న వారి యిండ్లిప్పుడు దరిద్రదేవతా నిలయములైనవి. మన దేశపు పల్లెలలో లక్షల కొలది స్త్రీలు పనిపాటలు లేక నానాకష్టముల పాలగుచుండుట వారికి స్వానుభవమే. చరఖాసంఘములో పురుషులు పదివేల మందియే యుండ స్త్రీలు లక్షమంది యున్నారు. భారతదేశ స్త్రీజన మీ సంస్కరణములను జేపట్టి నిర్వహింతురు గాక! అప్పుడు జాతీయ స్వాతంత్ర్య సంపాదనమునకు బురుషుల కంటె వారే యెక్కువగ దోడ్పడిన వారగుదురు. అప్పుడు వారికి మున్నెన్నడు నెరుగని క్రొత్తశక్తి, నూతన విశ్వాసము లభింప గలదు. విదేశవస్త్రవ్యాపారులును, తద్వస్త్రధారులును, మద్య వ్యాపారులును తదభ్యాసులును, స్త్రీజనముల ప్రార్థనముకు వినినంతనే వారి మనస్సులు కఱుగక మానవు. ఏది యెట్లున్నను స్త్రీలు పూర్వోక్త చతుర్వర్గములపై దౌర్జన్యము చేసి రనిగాని, చేయ దలపెట్టిరని కాని యెవ్వరును చెప్పజాలరు. ఈ యాందోళనమును కేవలము స్త్రీలు ప్రత్యేకముగ ప్రారంభించి నిర్వహించుటలో రమ్యత యున్నది. వారు సాధ్యమైనంత వరకు అవసరమైనచో పురుషుల సహాయమును బొందవచ్చును. కాని పురుషులు స్త్రీల కనుచరులై మాత్రమే యుండవలయును. ఈ యాందోళనములో, చదువుకొనిన వారైనను గాక పోయినను, స్త్రీ లెల్లరును వేల కొలదిగ పాల్గొన వచ్చును. విదుషీమణుల కింద బీదలతో సహానుభూతి భరించుట కవకాశము కలిగి, బీదల దర్మార్థములు వశింపకుండ దోడ్పడ వచ్చును. విదేశవస్త్ర బహిష్కార సమస్యను వారు పరిశీలించి చూచినచో కద్దరు ప్రచారము వలననే యది సాధ్యమగునని సులభముగ దెలిసికొనగలరు. భారత దేశీయులెల్లరికిని గావలసిన వస్త్రములను మిల్లులపై తయారుచేయుట ఇప్పటిలో సాధ్యము కాదని మిల్లు యజమానులే యంగీకరించెదరు. కద్దరు ప్రచారము వలననే దగిన పరిస్థితు లేర్పడినచో లక్షల కొలది గ్రామములలో కోట్లకొలది కుటీరములలో దానిని సృష్టి చేయగలము. స్త్రీజన మెల్లరును తమ కవకాశ మున్న ప్రతి నిమేషమును చేనూలు సృష్టికై వినియోగించి కద్దరు ప్రచారమున కనుకూలమైన పరిస్థితుల నేర్పఱచు భాగ్యము బడయుదురు గాక! కద్దరు సమస్యలో దేశమునకు గావలసినంత చేనూలు వడుకుటయే ముఖ్యము. కడచిన పది దినముల ప్రస్థానములో పని తొందరచేత కద్దరునే యుపయోగించవలసిన వాడనై దానివలన నిదివర కెన్నడు నెఱుగని ప్రయోజనమున్నదని తెలిసి కొంటిని. కద్దరు నిజముగ నద్భుత మగు సాధనము. నా సహచరు లెల్లరును కేవల మాడుకొను చున్నట్లుగా పని యేమియు నాపక, దినమునకు నాలుగు గజముల గుడ్డకు సరిపడిన 12 వ నెంబరు నూలును వడుక గల్గినారు. కద్దరు కంటె సులభసాధనము మఱి యేదియును లేదు. ఈ మద్యపాన నిషేధ, విదేశవస్త్ర బహిష్కరణముల ధర్మప్రాబల్యము మహత్తరమైనది. వాని రాజకీయ ఫలితము గూడ తక్కువది కాదు. మత్తుపదార్థముల నిషేధముతో భారతదేశ ప్రజలకు 24 కోట్ల రూపాయలాదాయమగును. విదేశవస్త్ర బహిష్కారము వలన 60 కోట్ల రూపాయలు మిగులును. ఇవి జయము నొందినచో ఉప్పుచట్టము రద్దయిన దానికంటె నెక్కువ లాభము. ఇట్టి ధనలాభమే కాక వీని ధర్మప్రవృత్తి యతిలోకమైనది. కాని యీ పికెటింగులో మా సాహసము, మా యుత్సాహము ప్రకటించుట కనువు గలుగదని నా సోదరీమణులు ప్రశ్నింతురేమో? వారు మనఃపూర్వకముగ నీ మహాప్రయత్నమున నిమగ్నలయ్యెద రేని కావలసినంత యుత్సాహావేశములకు దావుండ

గలదు. ఈ యాందోళనమును నిర్వహింపక పూర్వమే కారాగృహప్రవేశము గూడ లభింప వచ్చును. ఈ ప్రయత్నములో వారవమానములను దెబ్బలను గూడ సహింప వలసి వచ్చుననుట యసంభవము గాదు. అట్టి బాధావమానముల సహించుట సోదరీజనములకు గర్వకారణముగావలయును. భారతదేశ పుణ్యాంగనల కట్టి కష్టములు గల్గినచో వారి యభీష్టము సత్వరముగనే చేకూరగలదు. భారత నారీలోకము నా ప్రార్థనము నంగీకరించినచో వారు సత్వరులై కార్యరంగమున కవతరింప వలయును. సర్వభారత దేశము నీ యత్నమునకు సంసిద్ధముగ లేనిచో సాధ్యమైన రాష్ట్రముల వారే దీనిని గైకొందురు గాక! ఇతర రాష్ట్రముల కదియే మార్గదర్శక మగును." (కృష్ణాపత్రిక).

కళావంతుల మాన్యములు:—

శ్రీయుత వల్లూరి సూర్యనారాయణరావుగారు పైవిషయమును గూర్చి ఇట్లు పలుకుచున్నారు:—

"డాక్టరు ముత్తులక్ష్మిరెడ్డిగారు వ్యభిచారమే వృత్తిగాగల కులముండరాదనియు, కళావంతుల దేవాలయ సర్వీసుమాన్యములు శేరీలుగా మార్చగానే, వీరి ఆడపిల్లలకు అతిసుళువుగా వివాహము లగుటకు వీలుండుననియు, ఒక బిల్లును ప్రవేశపెట్టి, చట్టముగా మార్పించగలిగెను. దీనివలన దేవాలయములు వానిలోకి వచ్చు భక్తులు బాగుపడుదురనుట కెట్టి సందేహము లేదుగాని, మన ముత్తులక్ష్మిరెడ్డిగారి ఆశయము నెరవేరునని నాకు తోచదు. ఈ వర్ణములోని స్త్రీలకు విద్య బాగుగా చెప్పినగాని, వివాహములు కానేరవు. ప్రస్తుతమందీకులములోని మగవాండ్ర సుగుణపుంజము అందరికిని తెలిసినవిషయమే. వీరి సర్వీసుమాన్యములు, శేరీలుగా మార్చినయెడల, యివియన్నియు తప్పక శీఘ్రకాలములోనే అన్యాక్రాంతములై పోవును. మా బ్రాహ్మణులు అపాత్రదానములచేతను, వివాహాది ఖర్చులచేతను అగ్రహారముల నమ్ముకొని యిప్పుడు బిచ్చమెత్తుచున్నారో, ఆవిధముగనే వీరు యీమాన్యములు తెగనమ్ముటయు, తిరిగి వ్యభిచారవృత్తిలో ప్రవేశించుటయు జరుగును. వీరిలో కొందరు వివాహములు చేసికొనగలిగినను, వానిని వీరి భర్తల ముద్దులవలననో, తమ్ములవలననో అన్యాక్రాంతములచేసి తీరెదరు. విద్యాగంధములేని ఆడదాని చేతిలో! ఆస్తి నిలుచునా? కాబట్టి ప్రవేశపెట్టగానే, వీరు తమ మగవారి చేతనయినను భజనలు కావించుచు యీ సెర్వీసుమాన్యములను స్థిరముగా కుటుంబములోనుండునట్లు చేయవలసిన దని సలహాయిచ్చినప్పటికి వీరిలో కొంతమంది మగవాండ్రును, శాసనసభ్యులును సాంఘికశాస్త్రజ్ఞానముగాని, దూరదృష్టిగాని లేక చట్టమును ప్యాసుచేయించుకొనిరి. ఇప్పుడైనను, తొందరపడి మాన్యములను శేరీలుగ మార్పించుకొనక యే మగవాండ్రచేతనైనను నౌకరీ చేయించుకొనుటకు ధర్మకర్తల నంగీకరించునట్లు చేయుడు. లేదా అట్టి మార్పును దేవాదాయచట్టములో చేర్పించుడు. వీరు తక్కినవర్ణములలోని వారివలెనే వివాహములు చేసికొని పవిత్రజీవనము చేయవలెననియే మాయందరి కోరిక. ఇకముందు వివాహములు జరుగుచున్నను, వీరు లలితకళలవలననే జీవింపవలసి యున్నది. వీరిలో మగవాండ్రు త్రికరణశుద్ధిగ తమ స్త్రీల గౌరవమును కాపాడవలెనన్న వారేల దేవాలయములలో భజనల చేయుచు, సెర్వీసు మాన్యములనచ్చు అయివజాను పెట్టి తమపిల్లలకు విద్యాబుద్ధులు చెప్పకూడదు? వీరి స్త్రీలు తమ స్వాతంత్ర్యమును పోగొట్టుకొన నక్కరలేదు. వీరు పతివ్రతలుగా నుండి దైవసేవ జరిగింప దలచినను, అంతకంటె యుత్కృష్టమైనసేవ మరి యెక్కడనుండును? కాబట్టి దున్నపోతు యీనినదని ఒకరనగానే, దూడను కట్టివేయుమని మరికొందరన్నట్లు అనాలోచితముగ ఈ సర్వీసుమాన్యములను శేరీల క్రింద మార్చుకొనవలదని నా ప్రార్థన."

స్త్రీల వారసత్వములు:—

ప్రమోదూతసంవత్సరపు ఆంధ్రపత్రిక ఉగాదిసంచికయందు 'స్త్రీలకు నవీనచట్టములు, వాని ప్రయోజనము' అను శీర్షికగల శ్రీమతి కనుపర్తి వరలక్ష్మమ్మగారి ప్రశస్త వ్యాసమున స్త్రీల వారసత్వపుహక్కు-చట్టమునుగూర్చి ఇట్లు ప్రస్తావింపబడినది:—

"ఇక రెండవచట్టము స్త్రీల వారసత్వములు. ఇది ఆర్థికసంబంధమైనది. ఇది యింకను చట్టము కాలేదు. కాని ఆందోళన ప్రారంభమైనది. త్వరలో నీ శాసనముకూడ స్త్రీలకు రాగలదు. మనదేశమున వారసత్వముల విషయమున స్త్రీలకు గలుగుచున్న యన్యాయ మింతయంతకాదు. మన హిందూ న్యాయవాదచట్టములందు తండ్రియాస్తియందుగాని, పెనిమిటియాస్తియందుగాని స్త్రీకి స్వకీయమైన హక్కు లేదు. ఇందువలన నెన్నియో కుటుంబములందు కడుపునబుట్టిన కుమార్తెయుండగా తండ్రయాస్తి నెవడో జ్ఞాతివాడు వచ్చి తన్నుకొనిపోవుటయు, భర్తృవియోగ దుఃఖముచే దేహమనఃక్లేశములపాలై యల్లాడుచున్న భార్య యుండగా నెవడో అంతపాతలదాయాది న్యాయముగా విగతభర్తృకకు జెందవలసిన యాస్తికధికారియై యామెకు భరణ మొసగునంతటివాడగుటయు తఱచుగా సంభవించుచున్నది. స్త్రీలవిషయమున నింతకంటె దురన్యాయము వేఱొండులేదు. కాని హిందూస్త్రీలయెడ తమ మతిసాంఘికనిర్బంధము లెంత కఠినములుగానున్నవో ఆర్థికవిషయములుకూడ నంత నిర్దయాత్మకముగనే యున్నవి కాన శారదాచట్టమువలన విద్యాలాభము పొందిన స్త్రీలు ముమ్మందుగా నీ విషయమై కృషిచేయనగును."

వీరబసవరాయ చౌదరి:—

ఈ కమ్మయువకుడు 20–3–30 తేదీని వితంతుకన్యను వివాహమాడుటలో చూపిన ధైర్యసాహసములను మార్చిమాసపు 'రెడ్డిరాణి' పత్రిక ఇట్లు ప్రశంసించుచున్నది:—

"దేశీయులకు తూర్పుగోదావరిజిల్లా కమ్మసంఘమునుండి ఒక వీరయువకుని పరిచయపరుపగలందులకు మే మత్యుత్సాహభరితుల మగుచున్నాము. వీరబసవరాయ చౌదరి రాయవరముగ్రామనివాసులగు మ. రా. శ్రీ. కంటిపూడి సుబ్బరాయచౌదరిగారి జ్యేష్ఠపుత్రుడు. వయస్సు రమారమి 21 ఏండ్లు. మొన్ననే బి. యే. పట్టమును పొందినాడు. తూర్పుగోదావరిజిల్లా కమ్మసోదరులలో అతడు సానబట్టిన జాతిరత్నము. సాంసారికజీవితము నిట్లు ఉత్కృష్టాచరణముతో ప్రారంభించుకొనిన మా మిత్రుడు ధన్యుడు. వీరబసవరాయ చౌదరి వరించిన కమలాదేవి అతనికి అనురూపవతియై యున్నది. ఆమె పదునైదేండ్ల బాలిక. విద్యావతి. రూపవతి. వినయవతి. ఆమెతండ్రి మ. రా. రా. శ్రీ గోగినేని సీతారామయ్య చౌదరిగారు కృష్ణాజిల్లా నూజవీడు తాలూకాలో గొప్ప సంపన్నగృహస్థు. ఆయన వివేకమహితులనుటకు ఈ కార్యమే నిదర్శనము. కమలాదేవి తల్లిగారుగూడ కొమార్తె పునర్వివాహము నంగీకరించి, పరమోత్సాహముతో తత్కార్యము నప్రమత్తురాలై, పరమోదాత్తమైన స్త్రీత్వమునకు, పరమపవిత్రమైన మాతృత్వమునకు ఆదర్శరమణియగుట స్తుత్యముగానున్నది. వీరబసవరాయ చౌదరి నారీలోకమునొక్క ఆనందమయాశీస్సులవలన నవకీర్తిధరితుడై యున్నాడు. మా ధన్యవాదములుగూడ నతని కందించుచు అతని భవిష్యజ్జీవితమును ప్రకాశమానముగా చేయుటకు ఈశ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాము. ఈసందర్భమున ఏలూరు, తత్ప్రాంతముల కమ్మసంఘీయులు—స్త్రీపురుషులు చూపిన శ్రద్ధాసక్తులను ప్రశంసింపకుండనుండజాలము. చాలమంది కమ్మనారీమణులు ఈ వివాహమహోత్సవమున పాల్గొని కులమువారికే మార్గదర్శకులైనారు. ఇది కమ్మసంఘమున వికసించుచున్న విజ్ఞానమునకు పరమ

నిదర్శనము. కమ్మసంఘమున ఇట్లు కొనలుసాగుచున్న నూత్నసంచలనము ఆసంఘముయొక్క అచిరోన్నతికి చక్కని సూచనగానున్నది."

అఖిలభారతమహిళాసభాదృశ్యము:—

డాక్టరు బి. సి. ఆలివరు అనువారు అఖిలభారత మహిళాసభనుగూర్చి తన అభిప్రాయమును 'ది నేషనల్ క్రిస్టియను కౌన్సిలు రెవ్యూ"లో ఇట్లు వ్రాయుచున్నారు:—

"హిందూదేశమున ఇరువదిఎనిమిది సంవత్సరములుగ నుండుచున్న నావంటివారు నికవింతదృశ్యములను చూచుటకు ఆశపడరు. కాని హిందూదేశమునందలి వివిధప్రాంతములనుండి తోడి స్త్రీలకు సేవచేయు ఆదర్శముతో వచ్చిన నూరులకొలది స్త్రీలను చూచినప్పుడు నాకుగలిగిన ఉద్రిక్తభావమును వివరింపలేను; విడమర్చలేను. ఇవి సాంఘికవిభేదములు ప్రబలియున్న దినములు. హిందూమహమ్మదీయ విభేదము, అంతిమవర్ణములకును ఉత్తమజాతులకును స్పష్టముగ నున్నది; వివిధజాతులనడుమ విరోధభావము. ఇట్టిసమయములో స్త్రీలు ఎట్టి విరసభావమునులేక హిందువు, మహమ్మదీయులు, పార్శీవారలు, క్రిష్టియనులు, అంతిమకులమువారు, గొప్పకులమువారు, ధనవంతులు, పేదవారు మొదలగు భేదపాళము లెంచక సమావేశమై స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి, స్త్రీసంఘోద్ధరణముచేయు తలంపుతో ఇష్టపడి సేవచేయ తీర్మానించుకొని ఫలముపొంద దీక్షవహించినారు. కొనియాడదగిన విషయముగదా!"

వరియన్నము: దానిలోనికొరత:—

ఏప్రియలు 18-వ తేదీనాటి 'రైతుపత్రిక' యిట్లు ప్రచురించుచున్నది—

వరిబియ్యపు అన్నమే ప్రధానద్రవ్యముగా నుండునట్టి ఆహారములో మాంసకృత్తులు మిక్కిలి దుర్బలముగ నుండుటయే గాక చాల తక్కువగా గూడ నుండును. ఇది మొదటిలోపము. ఈకొరతను పూర్తిచేయుటకు 3½ ఔన్సుల పప్పు కందిపప్పు లేక పెసరపప్పును, విస్తారముగా కాయగూరలను తినుచుండవలెను. 5 అర్ధాకుల వరిఅన్నమునకు 1 అర్ధాకు పప్పువంతున తినదగును. 1½ పైంటులుగాని 1 పైంటు పెరుగుగాని ముఖ్యముగా నుండవలెను లేదా 4 ఔన్సుల మాంసమును గాని 2, 3 గ్రుడ్లనుగాని తినవలెను. వరిఅన్నములో క్రొవ్వులు అసలేయుండవు. ఇది రెండవలోపము. దీనిని పూర్తిచేయుటకు వెన్ననుగాని నెయ్యిగాని నూనెనుగాని విస్తారముగా వాడుచుండవలెను. వెన్నలో విటమినులుండును, గాన అది చాలశ్రేష్ఠము. రెండవరకము నెయ్యి. మూడవరకము నూనె. వరిఅన్నములో లవణములు గూడ చాల తక్కువగానే యుండును. ఇది మూడవ లోపము. దీనిని పూర్తిచేయుటకు తాజా ఆకుకూరలను పండ్లనుగాని లేక పాలనుగాని వాడవలెను. వరిఅన్నములో విటమినులు బొత్తిగా లేవు. ఇది నాల్గవలోపము. దీనిని పూర్తిచేయుటకు పాలు, వెన్న లేక నెయ్యి, పప్పు, తాజా ఆకుకూరలు మున్నగువానిని తినుచుండవలెను. కావున వరిఅన్నము తినగోరువారు పప్పు, పాలు, వెన్న, శాకములు మున్నగువానిని గూడ ప్రతిపూటను విస్తారముగా తినుచుండవలెనే గాని శరీరమునకు కావలసిన మాంసకృత్తులు, క్రొవ్వు, లవణములు, విటమినులు మున్నగునవన్నియును సమృద్ధిగా లభింపవు. ఈరీతిగా వీని నన్నిటిని చేర్చి తినుచున్నచో ఆరోగ్యమును, బలమును, ఉత్సాహమును కలిగియుండుటకు కావలసినవన్నియుగూడ లభించును. అపుడు శరీరము బాగుగా వికసించును గాన కష్టపడి పనిచేయుటకు రోగములకు లొంగకుండుటకు అవసరమగుశక్తి లభించును. (పబ్లికు హెల్తుడిపార్టుమెంటు)

నైరాశ్యము

పెన్మెత్స రాజగోపాలము గారు బి. ఎ., సారస్వత సమాజము

ఈమహావార్ధితీరాన; యేనొకడనె,
అలరుశిల్పాన శయనించినటుల, నీవి
శాలసికతాతలానమై వ్రాల; నుంటి;
కూలమునుదాకి పైకి రాజాలకునికి
మరలువారాశి కెరటాల కరణి, నామె
డందభావాలి పొడమి యడంగిపోవు
ప్రకటితముగాక గీతాళి పాడుకొనెద
వట్టిరాగాలు, అవి వార్ధిభంగతుంగ
వీచికావాద్యములలోన వీగిపోవు;
ఏయనూహ్యజగానకో యీధరిత్రి
విడిచిపోజూచు నాప్రోమాను టెడద కాని
విఱిగిపోయెను పక్షాలు, నురిగిపోయె
నాటిజవమెల్ల..................

మేలుకొలుపు

శ్రీమతి లలితా కుమారిగారు

లెమ్మోయీ! బహుదాస్యజీవనదృఢాశ్లేషానువర్తీ! మనో
జ్ఞమ్ముల్ కోమలమైన మాతృవచనాఖండామృతశ్రీలు దూ
రమ్మందుండి వినంబడెన్; నయనపర్వమ్మైన మాత్రాకృతిన్
సమ్మోదమ్మున నాత్మనిల్పి రణదీక్షన్ లెమ్మ, మేల్కొమ్మికన్.

గ్రంథస్వీకారము

1. భారతీయప్రబోధము—సాయం వరదదాసుగారు; 2. శ్రీగురుకులసుందరచరిత్ర—చిలుమూరు గురులింగశాస్త్రిగారు; 3. పురందరదాసుల చరిత్ర—ప్రొద్దుటూరు నరసింగరావు పంతులుగారు; 4. పశుపరీక్ష—జగన్నాథశర్మగారు; 5. విమలానందము—వడ్లపట్ల లలితాంబగారు; 6. అహింసాప్రబోధము—బాల సీతారత్నంగారు; 7. శ్రీసిద్ధేశ్వరీయము—ఆలూరు వాసుదేవయ్యగారు; 8. రుక్మిణీకళ్యాణము—పోతరాజు; 9. ధనమహిమ—ఆలూరు వాసుదేవయ్యగారు, 10. భజనకీర్తనలు:భక్తాంజలి—ఆచంట సత్యవతీదేవిగారు; 11. సునందిని—ఆచంట సత్యవతీదేవిగారు; 12. విమానయానము—మోచుకూరి విశ్వనాథముగారు; 13. ఆంధ్రభారత కవితావిమర్శనము—కోరాడ రామకృష్ణయ్యగారు; 14. 15. 16. 17. కమలావాచకములు ౨, ౩, ౪, ౫ తరగతులవి—సత్తిరాజు కామేశ్వరరావుగారు 18. నరసింహశతకము—శేషప్పకవి—ఈ గ్రంథములను వందనములతో నందుకొంటిమి. కాలక్రమమున విమర్శింపగలమని మనవి.

ఉద్బోధ

శ్రీమతి వెలువోలు సవంతాదేవిగారు:

౧

నీ రమణీయజీవితవినిర్మలభోగములెల్ల వీడఁగా
గోరఁగలేదు, ప్రాణము లకుంఠితయుద్ధమునం ద్యజింపఁగా
గోరఁగలేదు; బీదలకుఁ గూడునొసంగఁగఁజాలు ఖద్దరుం
ధారణమింతఁ జేయు మనఁ దర్థనము చేసెద వేల? సోదరీ!

౨

క్రించుతనంబుమాని పరికించుము దేశపు నాఁటినేటి తీ
రించుక, ఫ్రాన్సుదేశమున కేగడి నీపజిలీ లవేడ? నీ
కొంచెపు దంతపుంబరిణఁగూర్చెడి చీర లవేడ? సీవిధిన్
వంచితవయ్యె నింత బలవంతపువంత మదేల? సోదరీ!

౩

దినదినమున్ దరిద్రదశ తీవ్రతదాల్చుచు దేశనాశ భీ
తిని జనియింపఁజేసెడిని; దీరికగల్గిన వేళలందు ఝు
మ్మని మధురస్వరంబు లొలయన్ భవదీయకరాంగుళీవిచా
లనమున శోభలొల్కఁగను, రాట్నము త్రిప్పగరాదె సోదరీ!

౪

ఏలవృథావివాదము లహీనవిధమ్మున నీ యమూల్యమా
కాలము వెళ్లబుచ్చెద వఖండఫలప్రదకార్యదీక్షలం
దేలిన నీదు పూర్వరమణీమణులట్ల వెలుంగుచుండినన్
మేలగుఁగాదె? యిట్టి మిడిమేలపు జీవనమేల? సోదరీ!

౫

అంత మహాత్ముఁ డావయసునందటుగ్రీష్మమునందు నాంధ్రదే
శాంతముదాఁక నీకునయి యట్టిప్రచారము జేసిపోయె; నీ
కెంతటి రాతిగుండెగలదే? ధరియింపవు ఖద్దరెప్డు నీ
వింత తెఱంగుమాని కనవే కరణీయము వేగ సోదరీ!

ఆంధ్రపత్రిక ప్రమోదూత ఉగాదిసంచికనుండి.

దాసబోధ:—

శ్రీశివాజీ చక్రవర్తికి దేశికుఁడగు రామదాసస్వామి రచించిన లోకోత్తరగ్రంథములలో దాసబోధ ప్రథమ గణనీయము. ఇందు లోకోద్ధరణమునకు ఆత్మోద్ధరణమునకు మార్గములు నిరూపింపఁబడినవి. మానవజీవితమునకు పలువు నీతులు చెప్పఁబడినవి. ఇంతియ కాక గురుసహవాసము చేసియేని గ్రహింపరాని యనేక వేదాంత రహస్యములు సహేతుకము బహిరంగపఱుపఁబడినవి. రామదాసస్వామి ప్రపంచవ్యవహారమునందును వేదాంత శాస్త్రమునందును అఖండుఁడుగాన తన భావములన్నియు గ్రంథరూపమున వెలువరించి క్షుబ్ధముగనుండి తన్నుదాను మఱచిన మహారాష్ట్రదేశమును మేలుకొలిపెను. దాసబోధరూపమున వారిఁడు దేశమున కొక యఖండ సందేశము నొసంగెను. ఈసందేశమును దొలుత పాటించి దాసబోధను నిత్యమును పారాయణగ్రంథముగఁ గైకొని లోకోద్ధరణమునకుఁ గడంగిన వారిలో శ్రీ ఛత్రపతి శివాజీ చక్రవర్తి ప్రథముఁడు. దాసబోధ రెండువందల యధ్యాయములుగ నున్న యొక యపూర్వగ్రంథము. మహారాష్ట్రభాషలో నీగ్రంథమున కెక్కుడు ప్రచారముగలదు. ఇందు 7746 పద్యములుగలవు. ఈగ్రంథము రచించుటకు శ్రీ రామదాసస్వామికి దాదాపు పది పండ్రెండు సంవత్సరములు పట్టియుండునని చరిత్రవిదుల తలంపు. ఇరువది నాలుగు సంవత్సరములు ఘోరతపస్సు గావించి యాత్మజ్ఞానము సంపాదించిన ధన్యుండు పండ్రెండు సంవత్సరములు కృషిచేసి వ్రాసినగ్రంథరత్న మెంత యోగ్యతగలదో చెప్పవలసిన యవసరము లేదు. అట్టి మహనీయ గ్రంథము మహారాష్ట్రమునుండి అనేక భాషలలోనికి అనువాదితమయ్యెను. నేటికి ఆంధ్రమహాజనులను అది చేకూరినది. దానిననువదించిన చక్రధరరావుగారును ప్రచురించిన శేషాద్రిరమణకవులును అమోఘముగ ఆంధ్రభాషా సేవచేసిరనుటలో ఆవంతేని సందియము లేదు. భగవద్గీతవలె దాసబోధ నిత్యము పారాయణచేయదగిన యొక విలువగల గ్రంథరత్నము. అది సర్వకాల సర్వావస్థలలో మానవజీవితమునకు సరిపడును. అపూర్వమగు విజ్ఞానమును బ్రసాదించును. లోకోద్ధరణమునకుఁ ద్రోవఁజూపును. జాతియందడఁగియున్న ఆత్మాభిమానమును వేదాంతాభిరుచిని క్రొత్తలెత్తించును, కర్తవ్యశూన్యులుగనున్న మహారాష్ట్రుల యభ్యున్నతికిఁ బాత్రమైన ఈ గ్రంథరత్నము వాఙ్మయమున కొక యపూర్వరత్నమనుటకు సందియము లేదు. ఆంధ్రీకరింపఁబడిన ఈ యపూర్వగ్రంథరత్నము ఆంధ్రదేశీయుల యభ్యున్నతికిఁ గారణము కాగలదనుటలో కాసంతేనియు సందియము లేదు. అక్షరాస్యుఁడగు ప్రతి ఆంధ్రుఁడును దీని ప్రతినొకదానిని తనదగ్గఱనుంచుకొనవలెనని హెచ్చరించుచున్నాము. ఈగ్రంథముండినగాని గ్రంథాలయములు సమగ్రము కానేరవు. గ్రంథము డెమ్మీ సైజున 850 పుటలు. గ్లేజు కాగితములు; రెండు చిత్రములు; క్యాలికో బైండు. గ్రంథకర్తయగు సమర్థ రామదాసస్వామి జీవితము, గ్రంథవిమర్శనము 150 పుటలలో ఆంధ్రకవిరత్నములగు శ్రీ శేషాద్రిరమణకవులు విపులీకరించి యున్నారు. ఈగ్రంథరత్నము కాకతీయ గ్రంథమాలలో నాల్గవ కుసుమముగా వెలువడినది. వెల రు 4-0-0 మాత్రము. దొరకుచోటు కాకతీయ గ్రంథమాల, నందిగామ, కృష్ణాజిల్లా.

ఆత్మసంయమము; అమితవిషయాసక్తి:—

ఆత్మసంయమము; అమితవిషయాసక్తి అను పేర లోకోత్తర పురుషులగు శ్రీ గాంధిమహాత్ములవారు బ్రహ్మచర్య ప్రభావమును తెలుపుచు వ్రాసిన గ్రంథమున కిది ఆంధ్రానువాదము. అనువాదకులు సుప్రసిద్ధులగు కూచి నరసింహముపంతులుగారు. వ్యక్తిత్వముగల శైలి వ్రాయుగల ఆధునికాంధ్రగ్రంథరచయితలలో

శ్రీ సూచి నరసింహముగారొకరు. అగుటచే గాంధిమహాత్ములవారి శైలిలో ఈ గ్రంథము చదువుటకెంత యింపుగా నున్నదో శ్రీసూచి నరసింహముగారి శైలిలో ఈ అనువాదితగ్రంథము చదువుట కంతమనోహరముగ నున్నది. హిందూమతోద్ధారకులగు వివేకానందుల వారిగ్రంథములను కొన్ని భాషాంతరీకరించి ఇదివఱకే శ్రీ నరసింహముగారు భాషను పోషించియున్నారు. హిందూదేశోద్ధారకులను గాంధిమహాత్ములవారి ఈ గ్రంథమును ఇప్పుడు తెలిగించి యథారీతిని భాషను పోషించుచున్నారు. చక్కని గ్రంథము. ఎల్లరుచదువ దగినది. 1928-వ సంవత్సరమున ప్రచురితము. పిఠాపురమునందలి శ్రీవిద్వజ్జనమనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రితము. డెమ్మీసైజు వెల 0-9-0 (అనుబంధములోకూడ) మాత్రము. వలయువారు గ్రంథకర్తగారిపేర పిఠాపురమునకు వ్రాయునది.

మహారాణి ఝాన్సీ లక్ష్మీబాయి :—

ఇది రాజమహేంద్రవరమున వెలకొన్న పల్లెటూరు గ్రంథమండలిలో పదమూడవ పుస్తకము. గ్రంథమండలి సంపాదకులు, గ్రంథకర్తలు శ్రీయుత ముదిగంటి జగన్నశాస్త్రిగారు. శ్రీ శాస్త్రిగారు ఇంతకుముందు వినాయక సావర్కారు జీవితము చక్కని శైలిలో రచియించి జీవితచరిత్రములను రచించుటలో మంచి అనుభవము సంపాదించిన అభిజ్ఞులు. భారతనాయికామణియు; స్వధర్మ, స్వరాజ్యసంరంభములో భారతరాజకీయాకాశమును వెలుగొందజేసిన అతులతారాప్రభయు; వైరివీరులకు సింహస్వప్నమునునగు మహారాణి ఝాన్సీ లక్ష్మీబాయియొక్క వీరచరిత్రమును ఇట్టివారు రచించుట ఆంధ్రుల అదృష్టము. ఎంపైరుఇన్ఏషియా, మీటింగురికార్డ్సు, పదునెనిమిదివందల ఏబదియేడు, లక్ష్మీబాయిజీవితము. మొదలగు ఆంగ్లగ్రంథములను, హిందీగ్రంథములను, మహారాష్ట్ర గ్రంథములను తీవ్రముగ పరిశోధించి శ్రీ శాస్త్రిగారీ గ్రంథమును రచియించినారు. ప్రతిపుటయు దేశభక్తిని ప్రేరేచి, స్త్రీ శక్తిని ప్రదర్శించుచున్నది. దేశభక్తులును, స్త్రీ విద్యాభిమానులును తప్పక చదువవలసిన గ్రంథము. దేశము వెలయించిన దివ్యరమణి భవ్యచరితము చదువనొల్లని వారుందురా? గ్రంథము క్రౌనుసైజున 200 పుటలు. వెల చందాదారులకు 0-10-0 అణాలు; ఇతరులకు 0-12-0 అణాలు. 1928-వ సంవత్సరమున ప్రచురితము. కాకినాడయందలి కాకినాడ ముద్రాక్షరశాలలో ముద్రితము. గ్రంథము వలయువారు గ్రంథమండలి సంపాదకులగు శ్రీ శాస్త్రిగారిపేర రాజమహేంద్రవరమునకు వ్రాయవలెను.

ప్రమోదూత సంవత్సర గంటల పంచాంగము :—

ఇది ముందూరు వీరభద్రసిద్ధాంతిగారిచే గుణింపబడినది. రాజమహేంద్రవరమునందలి రాజన్ప్రెస్సునందు చిత్రపునాగరాజుగారిచే ముద్రింపబడినది. పంచాంగములందు కాలము సాధారణముగ ఘడియలు, విఘడియలు ఈ మానములందు తెలుపబడును. అట్లుగాక ఈ పంచాంగమును గుణించిన ముందూరు వీరభద్రసిద్ధాంతిగారు కాలమును గంటలు, నిముసములు ఈ మానమునందు తెలిపిరి. అగుటచే ఈ పంచాగము అందఱు సులభముగ చూచుకొనుటకు వీలుగనున్నది. ఇది రాజమండ్రి రాజవైద్య పొన్నాడ భాస్కరం అండ్ బ్రదర్సు వారిచే ప్రకటింప బడినది. వలయువారు 0-1-0 అణాబిళ్ల పోస్టుఖర్చులకుగాను పంపినచో ప్రకటనకర్తలనుండి ఉచితముగ బడయగలరు.

ప్రమోదూత సంవత్సర శ్రీరామచంద్రడైరి :—

గీర్వాణాంధ్రయవన హూణభాషావిశారదులును దేశముఖ్ దేశపాండ్యాముఖ్తాదార్ జమీన్దార్ బిరుదాంకితులును నగు శ్రీ తడకమళ్ల సీతారామచంద్రరావుగారిచే గుణింపబడిన ప్రమోదూత సంవత్సరపంచాగము. చిన్నసైజున ముద్రింపబడినది. వలయువారికి ఉచితముగనీయబడును. నైజాముఇలాకావారు శ్రీ జమీదారుగారిపేర చేతవోలుపోస్టు, సూర్యాపేట తాలూకా, నల్లగొండజిల్లా అనియు; బ్రిటీషు ఇలాకావారు జగ్గయ్యపేటపోస్టు, కృష్ణాజిల్లా అనియు వ్రాయవలెను.

మార్చి: 20—శ్రీమతి ఇంద్రాణి బాలసుబ్రహ్మణ్యముగారు తమ బరంపురము మునిసిపలుసంఘ ఉపాధ్యక్ష పదవికి రాజీనామా ఇచ్చియుండిరని తెలియుచున్నది.

" 21:—బరంపురము చెంత శంకరపురమున పెండ్లిండ్ల ఊరేగింపు ఉత్సవములకు తయారుచేయబడుచున్న మందుసామాను ప్రేలుటవల్ల అచ్చట పనిచేయుచున్న ముగ్గురు స్త్రీలు అకస్మాత్తుగ చనిపోయిరి.

" 22:—కాకినాడయందలి గౌతమలాడ్జిలో శ్రీమతి కోకా కృష్ణవేణమ్మగారు బొంబాయిలో జరిగిన అఖిలభారత మహిళాసభనుగూర్చి ఉపన్యసించిరి.

" 23:—శ్రీమతి కమలాదేవి ఛట్టోపాధ్యాయిపేర గాంధిమహాత్ములవారీ సందేశము పంపిరి. "ఉత్సాహపూరితలైయున్న నా సోదరీమణులు ఒక్కింతకాలము ఓపికపట్టుచో దేశస్వాతంత్ర్య సంపాదనకొఱకైన ఈసమరములో వారి ఉత్సాహమునకు, త్యాగశీలమునకు సంపూర్ణావకాశము దొరకును."

" 24:—రాజకుమారిని సంరక్షించినసందర్భములో ప్రసిద్ధికెక్కిన ఘురగబహదూరుసింగు తన ఘూర్ఖా సోదరులను జాతీయోద్యమమున పాల్గొన విజ్ఞప్తిసంపెను.

" 25:—శ్రీమతి గుమ్మిడిదల దుర్గాబాయమ్మగారు మద్రాసు సత్యాగ్రహ ప్రబోధమునకు పూనుకొనిరి.

" 26:—రాజమహేంద్రవరమున శ్రీ. శే. వీరేశలింగము పంతులుగారు స్థాపించిన వితంతుశరణాలయమును శ్రీయుతులు ఎమ్. ఏ. ముత్తయ్యచెట్టిగారును; యమ్. మంగేశ్వరరావు ఎమ్. ఏ., ఎల్. టి. గారును దర్శించి అందు వితంతువుల యభివృద్ధినిమిత్తము జరుగుచున్న యేర్పాటులకు తమ యామోదమును వెలిబుచ్చుటయేగాక తమంతటతాముగా ముత్తయ్యచెట్టిగారు 150 రూపాయలను, మంగేశ్వరరావుగారు 5 రూపాయలను విరాళముల నొసగిరని తెలియుచున్నది.

" 27:—బరంపురమహిళాసమాజమువారు వారి సమాజమందిరమున సభగావించి అందు శారదా చట్టమును మార్చకూడదని ఏకగ్రీవముగ తీర్మానించి ఆ తీర్మానమును తంతిమూలమున వైస్రాయిగారికి పంపిరి.

" 28:—కటకములో వకీలుగానున్న భాగీరథీ మహాపాత్రోగారి భార్య సరళాదేవిగారును, విశ్వభారతిలో పట్టమునుబడసిన కన్యా మాలతీదేవిగారును, కిశోరీమణిదేవిగారును సత్యాగ్రహము కొఱకు వలంటీరులను ధనమును చేర్చుటకు బరంపురము వచ్చిరి. ముగ్గురును ఘోషాకుటుంబములకు చేరినవారేయైనను స్వరాజ్యసంపాదనకొఱకు ఘోషాను పరిత్యజించిరి.

" 29:—ఏలూరుపురనివాసిని యగు శ్రీమతి చూడికుడితమ్మగారు తనతనయుని వివాహసందర్భమున అయిదువందలమంది పేదవారలకు అన్నదానము చేసెను.

:—తేజబహదరు సప్రూగారి తల్లి తమ 75-వ యేట అలహాబాదులో మరణించిరి.

" 30:—గుంటూరుపురమున సనాతనధర్మమండలియందు ఉదయము 8 గంటలకు స్వరాజ్యలక్ష్మీవ్రతముతో గుంటూరుమండల స్త్రీ సత్యాగ్రహదళప్రచారకార్యక్రమము ప్రారంభమయ్యెను.

:—మధ్యపరగణాల గవర్నరుగారు శ్రీమతి జె. యఫ్. మక్ఫేదనుసతి; శ్రీమతి జె. కె. ఆర్. కామాసతి; శ్రీమతి సుమతీబాయి దేవ్ సతి వీరలను మూడవతరగతి న్యాయాధికారిణులుగ నాగపురముజిల్లాయందు నియమించెను. అచ్చటి స్త్రీ లిట్టి ఉద్యోగములపొందుట కిది ప్రథమము.

ఏప్రియలు 1:—మహారాష్ట్రస్త్రీసభ యాజమాన్యమున జిన్నాహాలునందు భొంబాయిస్త్రీలు సమావేశమైరి. అవంతికాబాయి గోఖలేగారు అధ్యక్షతవహించిరి. జమ్నలాల్ బజాజ్ గారు ఉపన్యసించుచు హైందవవనితలు సాంప్రదాయముగా స్వతంత్రసమరములందు పాల్గొనిరనియు ఇప్పుడు మీరందరును దానిని నిలబెట్టవలెననియు చెప్పిరి. ఝాన్సీరాణిని ఈసందర్భమున నుదాహరించిరి. గుజరాతు విద్యాపీఠపు ప్రిన్సిపాలు గారు కాకా కేల్కరుగారు ఈతరుణమున హైందవస్త్రీలు తమ పుత్రులను దేశసేవను మధ్య రాగూడదనియు, సాహసమునకు పేరువడసిన మహారాష్ట్రవనితల పూర్వోదాహరణముల మనమునం దుంచుకొని వారివలెనే తమ కొడుకులను రణరంగమునకు పంపుచు అమోఘాశీస్సుల నొసగుడనియు నుబోధించిరి.

,, 2—:శ్రీయుత తుమ్మల బసవయ్యచౌదరిగారు రానున్న ధర్మసంగ్రామములో ఆత్మార్పణము చేయుటకు బయలుదేరిరి. వారితోపాటు వారి సహధర్మచారిణి శ్రీమతి దుర్గాంబగారును సంపూర్ణోత్సాహముతో సత్యాగ్రహమునకు బయలుదేరిరి. ఈయమ చరిత ఆంధ్రస్త్రీలోకమునకు విశేషించి కమ్మనారీమణులకును ఆదర్శప్రాయ మనుటలో సందియము లేదు.

,, 3:—అబిసీనియా చక్రవర్తినియు, ఇథోపియా రాజు భార్యయునైన జేడిటూరాణి మరణించెను.

,, 4:—చిరకాలమునుండి గుండెజబ్బుతో తీసికొనుచున్న స్వీడనురాణి రోమునగరమున చనిపోయెను.

,, 5:—శ్రీమతి కమలాబాయి రాజారావుసతి, చంటిపిల్లతల్లి, క్రైస్తవమతమునకు చెందినది—బొంబాయి సేవాసదనమునకు ఇదివరకు సూపరెండెంటుగా నుండినది— గాంధిమహాత్ముని ఆశ్రమమున జేరుటకు సికిందరాబాదునుండి సబర్మతికి పయనమైపోయెను.

,, 6:—మహాత్ముడు లవణసత్యాగ్రహమును దండిలో ప్రారంభము చేసెను.

,, 7:—అదవానిలో ఒక హిందూ కురవజాతిగృహస్థుడు తనయింట రెండు బాల్యవివాహములను గావించి ఊరేగింపుటుత్సవమును జరిపి శారదాశాసనమును ధిక్కరించెను.

,, 8:—లాహోరునగరమున సత్యాగ్రహమహాసభ కొకస్త్రీ గాజులతోనిండిన పెట్టె నొకదానిని పంపుచు ఇట్లు లేఖవ్రాసెను. "పురుషులు దేశమునకు స్వాతంత్ర్యమును సంపాదింపజాలనిచో ఈగాజులను ధరించుటయే ఉత్తమము."

,, 9:—అహమ్మదాబాదు జయినస్త్రీలు మతగురువుల ఎదట ఇట్లు ప్రమాణము చేసిరి. "విదేశవస్త్రములను నేటినుండియు త్యజించెదము. నేటినుండి మధుపదార్థములను భుజింపము."

,, 10:—విశాఖపట్టణము జిల్లాలోని మడగోలు, వీరవల్లి సత్యాగ్రహులు మడగోలు వదలిపోవుటకు ముందు జమీందారీవంశమునకు చెందిన ఘోషాస్త్రీలు వారికొక విజ్ఞాపనపత్రమును సమర్పించిరి. అందు వారు తమవంశపు సాంఘికాచారమువలన తాము సత్యాగ్రహులతో రాలేకపోయినను తమ ఆత్మలు వారిపుడు సలుపబోవు స్వాతంత్ర్యసమరమునందే యున్నవని వచించిరి.

,, 11:—జలాల్పూరులో స్త్రీలు కోర్టులకును పోలీసుస్టేషనులకును వెళ్లి సత్యాగ్రహసైనికులు శాసనమును ధిక్కరించి చేసిన ఉప్పుపొట్లములను కొనెదరాయని ప్రభుత్వోద్యోగుల నడిగిరి.

:—సుప్రసిద్ధ దేశభక్తురాలగు శ్రీమతి సంగం లక్ష్మీబాయమ్మగారు (శ్రీ సంగం సీతారామయ్యగారి కోడలు) గుంటూరున లవణశాసనధిక్కారసమరమున బాల్గొనుటకు హైదరాబాదు నుండి బెజవాడ మెయిలులో బయలుదేరెను.

,, 12:—తూర్పు, పడమరకృష్ణా వలంటీర్లు గంపలగూడెం కుమారరాజా కోటగిరి వేంకటకృష్ణారావుగారి నాయకత్వమున మధ్యాహ్నము మూడుగంటలకు చిన్నాపురము విడచి కోనాపురమునకు ప్రయాణమైరి. వారు ఉత్సవముతో వెడలుచుండ శ్రీమతి తోట కామమ్మ అను 80

ఏండ్ల వృద్ధురాలు రాజాగారికిని, కొల్లిపర సూరయ్యగారికిని కుంకుమతిలకమిడి కర్పూర హారతి ఒసంగి ఆశీర్వదించెను.

,, 13:—పశ్చిమగోదావరిమండలములోని చాగల్లునందలి ఆనందనికేతనాశ్రమమునుండి సత్యాగ్రహ దళము బయలుదేరెను. శ్రీ తల్లాప్రగడ ప్రకాశరాయుడు ఎమ్. ఏ. గారి వృద్ధురాలగు తల్లి "నాయినలారా! మీరు వెళ్లుచున్న పని చేసికొని మరీరండు" అని హెచ్చరించిరి. సత్యాగ్రహులలో శ్రీ తల్లాప్రగడ నరసింహశర్మగారి సతీమణియగు శ్రీమతి విశ్వసుందరమ్మగారొకరు.

,, 14:—లక్నోనగరమున శ్రీమతి కాంతీదేవి అవస్తిగారు ఉప్పుచేసిరి. అపుడచట 10000 మంది యుండిరి. ఆమె భర్తయగు జయదయాలు అవస్తిగారు నేటి మధ్యాహ్నమే 18 నెలలు శిక్ష వేయబడినను ఆమె వెనుదీయక సత్యాగ్రహ మొనరించెను.

:—శ్రీమతి మిత్తుబెను పెటిటుకన్యగారి నాయకత్వమున భీమరథులో 30 స్త్రీలు కల్లంగడుల దగ్గిర పికెటింగు చేయుచు కల్లుత్రాగువారిని 'మీరు మారక్తమును త్రాగుదురుగాని కల్లు త్రాగకుడు' అని హెచ్చరించిరి.

,, 15:—చెన్నరాష్ట్ర ప్రభుత్వము వారు చెన్నరాష్ట్ర స్త్రీలకొఱకు వెల్లూరులో నూతనముగ నిర్మించిన జయిలు సర్ ఉస్మానుగారిచే తెరవబడెను. స్త్రీలకొఱకు ప్రత్యేకముగ జెయిలు ఇంకే రాష్ట్రమునందును లేదు.

:—మీరటులో జరిగిన సభలో జ్యోతిప్రసాద్ రస్తోగిగారిసతి ఇట్లు పలికెను. 'నాభర్తగారు రెండుసంవత్సరముల కఠినశిక్ష అనుభవించుచున్నారు. నా పెద్దకుమారుడు లవణసత్యాగ్రహిగా నున్నాడు. పదునాలుగేండ్ల వయసుగల నా రెండవకుమారునిగూడ వలంటీరుగ తరబీయతు చేయుచున్నాను. నేనీదినమున స్వరాజ్యలవణమును 60 రూపాయిలకు విక్రయించితిని.'

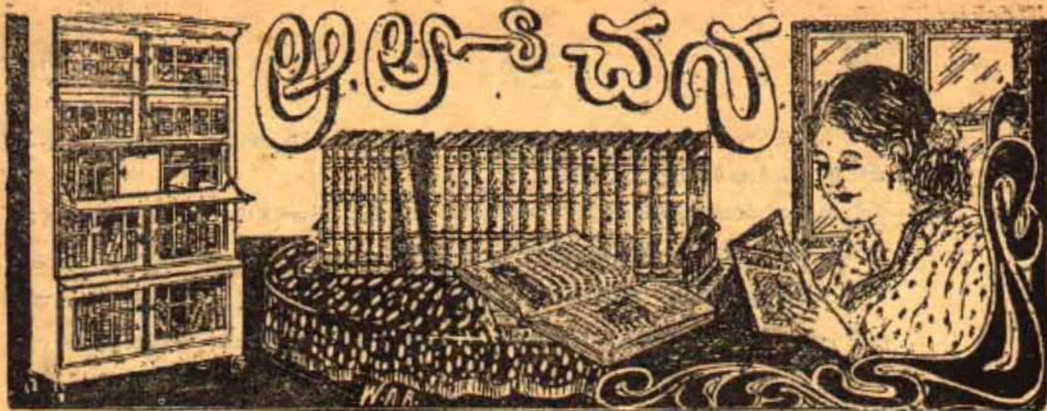
,, 16:—బొంబాయి యువకసంఘాధ్యక్షుడగు నారిమెనుగారిని కారాగృహమునకు బంపుటచే నేడు జరిగిన యువకజనసభలో ఆపదవికి శ్రీమతి కమలాదేవి ఛటోపాధ్యాయిగారిని ఎన్నుకొనిరి.

,, 17:—కాంగ్రెసు మహాసభాధ్యక్షుడగు పండిత జవహర్లాల్ నెహ్రూగారి శిక్షకు తమ అసమ్మతిని తెలుపుటకు అలహాబాదునగరమున రామ్‌బాగులో స్త్రీలసభ సమావేశమయ్యెను. పండితమోతీలాల్ నెహ్రూగారి సతి అధ్యక్షతవహించి గొప్ప ఉపన్యాసము గావించెను. ఉపన్యాసానంతరము ఆమె నిప్పులో కఱ్ఱలను పెట్టి తనకుమారుడు ఏపనికై అరెస్టు చేయబడెనో ఆ పనినే తానుకూడ బహిరంగముగ చేయుచున్నానని చెప్పెను. ఆమె యిట్లుచెప్పుటచేత స్త్రీలలో ఉత్సాహము మేరమీరెను. చాలమంది స్త్రీలు సత్యాగ్రహము గావించుటకు పేర్లనిచ్చిరి.

—శ్రీమతి కమలాదేవి ఛటోపాధ్యాయ, శ్రీమతి మున్సీసతి, పురుషోత్తమదాసుసతిగారల నాయకత్వమున కొందఱు బొంబాయి హైకోర్టులోని న్యాయవాదుల వసనాగారములోనికి బోయి ఒకగంటలో ఉప్పుపొట్లముల నన్నిటిని 150 రూపాయిలకు అమ్మిరి.

,, 18:—శ్రీమతి సరోజనీదేవిగారు 600 ఉప్పుపొట్లములను బొంబాయిలో మాండ్వేలో వర్తకులకు 10, 000 రూపాయలకు విక్రయించెను.

,, 19:—జ్యోతిర్మయీ గంగూలి కన్యగారు తమలుకులో 144-వ సెక్షను ఉల్లంఘించి బహిరంగ సభలో ఉపన్యసించెను. పోలీసువారు సభను చెదరగొట్టుటకు ప్రయత్నించిరి. ప్రజలలో చాలమందికి దెబ్బలుతగిలినవి.

స్వ రా జ్య ల క్ష్మి ని గృ హ ల క్ష్ము లే ఉ ద్ధ రిం ప వ లె ను:—

ఉద్రిక్తుడై ఇంద్రుడు దూర్వాసుని తిరస్కరించెను. దాని కామునీశ్వరుడు కసలి ఇంద్రుని స్వరాజ్యలక్ష్మి సముద్రమున బడునట్లు శపించెను. మునిశాపయుక్తిచే ఇంద్రుని రాచసిరి సముద్రమున గూలెను. అంతట ఇంద్రుడు భగవంతునొద్దకు పోయి ప్రార్థింపగా మందరాచలము మందయష్టిగా, దందశూకస్వామి తరువ్రాడుగా చేసి దేవతలు సముద్రమును ద్రచ్చుచో తిరిగి లక్ష్మిని బడయగలుగుదురని ఆతడు హితోపదేశము చేసెను. దేవత లట్లేచేసిరి. భగవంతుడు కార్యప్రయోగరక్షకు డుదిరియుండెను. పుట్టిన హాలా హాలమును పురహరుడు అల్లోనేరేడుపండువలె మ్రింగివైచెను. ఇంద్రునకు స్వరాజ్యలక్ష్మి చేపడియెను. ఎంబన్నలై భారతీయులు ఐకమత్యమను తాపసిని కాలదన్నిరి. దానికి కోపించి ఆతాపసి శాపవాక్యములు పలికెను. అందుమీద భారతీయుల స్వరాజ్యలక్ష్మి సముద్రాంతరముల కేగెను. నూటఏబది వత్సరములుగ వారిట్లు విగతలక్ష్మీవిలాసులై ఒప్పందతీగియుండి తిరిగి తమకు స్వరాజ్యలక్ష్మిని ప్రసాదింప పరమేశ్వరుని ప్రార్థించు చుండిరి. పరమేశ్వరుడు వీరి మొఱవిని గాంధినామమున భారతభూమిపై అవతరించి నాడు. అహింసావ్రతము మందయష్టిగా, సత్యాగ్రహము తరువ్రాడుగా లవణసముద్రమును ద్రచ్చినచో స్వరాజ్యలక్ష్మిని తిరిగి పడయవచ్చునని అత డాదేశించినాడు. ద్రచ్చుటకు భారతీయులగు స్త్రీపురుషు లెల్లరు రావలయునని ఆతని ఆజ్ఞప్తి. అయితే నూటఏబది వత్సరములుగ ప్రభుత్వసేవ చేయుచు అర్థదాస్యమునకు, భావదాస్యమునకు అలవడి దివ్యత్వము గోల్పోయిన భారతపురుషులకంటె దివ్యత్వముగోల్పోవని స్త్రీలు విశేషముగ ద్రచ్చువారైననే స్వరాజ్యలక్ష్మి సత్వరముగ చేపడునని స్వాధీనారంభుడు గాంధి చెప్పుచున్నాడు. అదియునుగాక స్త్రీస్వరూపిణియగు స్వరాజ్యలక్ష్మిని సుకరముగ ఉద్ధరించుట స్త్రీలచేతనే యగునుకాని పురుషులచేత గాదు. పంకమగ్నమగు సామజము నుద్ధరించుటకు సామజమే కావలయునుగదా? హాలాహాలమువంటి నిర్బంధవిధానము పొడ సూపినను లోగొను సహనశీలము వారికడ నున్నది.

ఉద్ధరించుటకు నడుములు కట్టినారు:—

సముద్రగతమైన స్వరాజ్యలక్ష్మిని గృహలక్ష్ములే ఉద్ధరింప వలంతులని మహాత్ముడు సత్యాగ్రహశంఖమును పూరించినతోడనే ప్రతిసీరమాటున ప్రసుప్తావస్థలోనున్న మహిళామణులు అందుతో మేల్కాంచి స్వరాజ్యలక్ష్మిని ఉద్ధరింప నడుములుకట్టినారు. సమానమైన హక్కులకై పురుషులతో ప్రతిస్పర్థించుచున్న స్త్రీలు మాతృదేశవిముక్తికై మాత్రము పురుషులతో ప్రతిస్పర్థించక ఎట్లుందురు? ఏప్రియలు 7-వ తేదీని అటులో మహాత్ముడు తనతో బాటు సత్యాగ్రహమొనరింప నుద్యోగియున్న స్త్రీలను "ఉప్పును తీసినచో మిమ్ములను ప్రభుత్వమువారు బందిఖానాకు పంపించెదరు. మీరు అందులకు సంసిద్ధులైయున్నారా?" అని ప్రశ్నించెను. "ఉన్నాము. ముమ్మాటికిని ఉన్నాము. మీ ఆజ్ఞలను తుచతప్పక నిర్వహింతుము." అని ఆకాంతారత్నములు కన్యాకుమారినుండి కైలాసశిఖరమువఱకు కబురందునట్లు ఐక్యకంఠమున మహాత్మునకు ప్రత్యుత్తరమిచ్చినారు. అటు అతివ లిచ్చిన ఆప్రత్యుత్తరము రణమందుభిధ్వానమై ఆసేతుహిమాచలపర్యంతమైన ఈ భారతభూమిలో గ్రామగ్రామమునుండియు రమణీమణులను బయలుదేరదీసి వారిని రణరంగమునకు దుమికించినది. గుజరాతులో అంబాలాల్ శారాబాయి; బొంబాయిలో కమలాదేవి,సరోజినీదేవి;పంజాబులో పార్వతీదేవి; కలకత్తాలో జ్యోతిర్మయిగంగూలికన్య; అలహాబాదులో స్వరూపరాణి మొదలగువారు నాయకత్వమువహించి ఝాన్సీలక్ష్మీబాయి తోబుట్టువులమైన సంగతి తోడిలోకమునకు తెలియజేయుచున్నారు. ఇతర రాష్ట్రపుస్త్రీలు ఇంతటి చొఱవచూపి ఇంతింతనరాని కీర్తి నార్జించుచుండ భారతదేశము నందలి ప్రతిస్త్రీయుద్యమమునందును పురోభాగమున నడచు ఆంధ్రపురంధ్రీమతల్లులు ఇంట కూర్చుందురా? కూర్చుండరు. అదిగో బరంపురమునుండి బళ్లారివఱకు దేశము నొకసారి పరకాయించుము. ఎండకన్నెఱుగని ఎలనాగలు పరదాపద్ధతి ప్రతిషేధించి బరంపురమున సత్యాగ్రహప్రచారము సాగించుచున్నారు. బొబ్బిలి మల్లమ్మగారి వీరత్వమును ప్రదర్శించిన మండలమునకు తిలకనగరమగు విశాఖపట్టణమున శ్రీ దిగుమర్తి జానకీదేవిగారు తాను తయారుచేసిన సత్యాగ్రహలవణమును భల్లూకముష్టిలో భద్రపఱచి పట్ట వచ్చిన గవర్నమెంటుతాబేదారు పాపారాయుని ప్రతిష్ట ప్రభ్రష్టమొనర్చినది. తూర్పు గోదావరిమండల ముఖనగరమగు కాకినాడలో సాంబమూర్తిగారి సతి సత్యాగ్రహము చేయుచున్నది, శ్రీ వేదాంతం కమలాదేవిగారు దేహారోగ్యము అనుమతించినచో ఈపాటికే చేసియుండును. పశ్చిమగోదావరిమండలమున శ్రీ తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు సోదరీసహితయై సత్యాగ్రహము సల్పుచున్నది. దీవించి కరవాలమిచ్చి ప్రాణేశ్వరుని ప్రథనరంగమునకు బంపిన వీరబాల మాంచాలనుపెంచిన మంచిసీమ గుంటూరున శ్రీ ఉన్నవ లక్ష్మీబాయమ్మగారి నాయకత్వమున ప్రత్యేకము స్త్రీ సత్యాగ్రహదళ మొకటి

బయలుదేరి సంచారము సమాప్తికొందించి కార్యరంగమునకు దిగినది. విక్రమసింహపుర మండలమున శ్రీ ఓరుగంటి మహాలక్ష్మమ్మగారు ఉప్పుచట్టము ధిక్కరించినది. కుమ్మరి ఆవములో ఇత్తడిముంతలు పుట్టించిన మంత్రకానివలె నిద్రాముద్రితమైయున్న మద్రాసుపట్టణములో సమరోత్సాహమును రగిలించిన ఆంధ్రకేసరికి శ్రీదుర్గాబాయమ్మగారు కాకినాడనుండి వచ్చి అండయైనిల్చి పనిచేసినది. శ్రీ ఆచంట రుక్మిణమ్మగారు అరవదేశములో సత్యాగ్రహశంఖమూది రవముపుట్టించుటలో రాజగోపాలాచారిగారికి తోడ్పడినది. ఇట్లెందఱిని పేర్కొనగలము?

శ్రీ మ తి జా న కీ దే వి వీ రాం గ న :—

ఎట్టిసమయములందును ఇంట్లుదాటివచ్చుట ఎఱుగని మూసినముత్యములగు భారతమహిళ లిట్లు ముందుకువచ్చి నిరాఘాటముగ ఉప్పుసత్యాగ్రహమొనరించుటతో ప్రభుత్వమువారికి ఉప్పందినది. వారి ఉద్యోగులకు కాళ్లుచేతులాడని కంగారుపుట్టినది. ఆ కంగారులో ఆ ఉద్యోగులు ఉచితానుచితజ్ఞానమును గోల్పోవుచున్నారు. ప్రాణాపాయస్థితిలో కూడ పరపురుషుడగు డాక్టరునకు చేయిచూపసందేహించు సచ్ఛీలముగల భారతస్త్రీరత్నములపై చేయివేయుటకు ఆ ఉద్యోగులు సందేహింపకున్నారు. బొంబాయిలో మూడు దినములలో ముప్పదివేలరూపాయిల సత్యాగ్రహలవణమమ్మిన దీక్షావతి కమలాదేవిని గవర్నమెంటువారితాబేదారొకడు ముట్టుకొనినాడు. బొంబాయివఱకు పోనేల? మన విశాఖపట్టణమున నడచిన క్రౌర్యమును కాంచుడు. శ్రీదిగుమర్తి రామస్వామిగారును వారిసతీమణియు విశాఖపట్టణ సముద్రతీరమున లవణసత్యాగ్రహమును సాగించిరి. నిరోధించుటకు ప్రభుత్వమువారి ప్రతినిధులు వచ్చిరి. అందొకడు రామస్వామిగారి చేతిబొటనవ్రేలు విరుగునంతవంచెను. రామస్వామిగారి సతి శ్రీమతి జానకీబాయిగారు తమ భల్లాకముష్టిలో స్వరాజ్యలవణమును పట్టియుంచెను. సూపరెండెంటు సాండర్సు అదిచూచెను. స్త్రీలను గౌరవించుట పుట్టుకతో నేర్చు ఆంగ్లజాతికిచెందిన వాడుగావున ఆతడు ఆఅతివహస్తమును ముట్టి ఉప్పుగైకొనుటకు ఉద్యమించలేక పోయెను. ఉండెనుగదా ఎట్టికకుర్తిపనియైన చేయుటకు ప్రక్కనుతాసిల్దారు పాపారాయుడు. ఆతనితో సాండర్సు 'ఉప్పుగైకొనుము' అని చెప్పెను. తాసిల్దారు ఆమెను ఉప్పునిచ్చివేయుమని కోరెను. "అరెస్టుచేసి నా కడనున్నఉప్పు స్వాధీనము చేసికొనుడు. అని ఆమె ప్రత్యుత్తరమిచ్చెను. అందుమీద నాతడు దుశ్శాసన నీతి నవలంబించి అభినవోత్పలకోమలమైన ఆమె చేయిపట్టి గుప్పిలివిప్ప ప్రయత్నపడెను. ఆవీరాంగన అనాదరమందస్మితముతో గుప్పిలిపట్టియే యుంచెను. సంతకములు చేయుటకు మాత్రము చాలియుండు ఆతనిచేయి సంకల్పబలమున పట్టబడిన ఆమె గుప్పిలి విప్పజాలెనా? విప్పజాలెనో, జాలనేలేదో అదికాదు మన ప్రస్తుతప్రశక్తి. తనరక్తములో రక్తమగు బిడ్డ, తనకు జన్మమిచ్చిన తల్లిదండ్రులు, తనప్రాణములో ప్రాణమగు

భర్త, తనతోబుట్టినతోడు పేరికితప్ప లాటివారికి అంటిముట్టరాని అనిందితశీల, పరమ సాధ్వి అయిన స్త్రీచేతినుండి నీతివాటించు నేర్పుగల బ్రిటీషుప్రభుత్వమువారి తాబేదారు ప్రభుత్వపక్షమున నాలుగువేల ప్రజలయెదుట బలవంతమున ఉప్పుగైకొనెను. మహాత్ముని సుగ్రీవాజ్ఞ ననుసరించి క్షమచే ఆమె దీనినోర్చెను; ప్రజలు రక్కసతాల్మివహించిరి. ఇంతటికఠిన దౌర్జన్యమునకు గురియైనను ఆవీరాంగన తనదీక్షను ఇసుమంతయేని సడలింపలేదు. తనభర్తగారు నిర్బంధింపబడిన సందర్భమున కోర్టులో వారితో నామె ఇట్లువచించెను. "నేనుపట్టుదలతో సత్యాగ్రహము సాగింతును. తర్వలోనేమిమ్ము చెఱసాలలో కలిసికొందును." ఏమి వీరత్వము! ఏమి దృఢదీక్ష! "వెఱతురా ఘోరకాకోళ విషముచేత?"

ప్రభుత్వమువారు ఏమిచెప్పెదరు? :—

ప్రభుత్వసేవకులు స్త్రీలపై అమానుషమగునిట్టి దౌర్జన్యమునకు దిగినచో భారతదేశమునందంతటను ప్రజాశక్తి ప్రజ్వలితముకాగలదని మహాత్ముడు చెప్పుచున్నాడు. చట్టధిక్కారముచేసి కూర్చిన ఉప్పును స్వాధీనమొనర్చుకొనుటకు గవర్నమెంటువారికి హక్కుగలదని మేమంగీకరింతుము. అయితే స్వాధీనపఱచుకొనుటలో సభ్యతవీడరాదని మామనవి. మగవానిచే స్త్రీహస్తమునుండి ఉప్పులాగించుట క్రౌర్యమునకు అవధి. కారాగారములందు సయితము ఆడుఖైదీలతో వ్యవహరించుటకు స్త్రీలగు వార్డనుల నియమించుట నాగరికప్రభుత్వముల పద్ధతి. మనప్రభుత్వమువారుకూడ నట్టిపద్ధతి నవలంబించియేయున్నారు. వెల్లూరులో స్త్రీలకొఱకు ప్రత్యేకము జయిలు ఏప్రియలు 15-వ తారీఖున తెఱచి మద్రాసు హోము మెంబరుగారు ఆడుఖైదీలకు ప్రత్యేకపుటేర్పాటుల గావింపవలసిన అవసరమును ఇటుకసున్నములతో చూపియున్నారు. అయితే ఆచూపుట ఫలమీయజాలని ప్రదర్శనము మాత్రమే అయినది. ఏమందురా ? మఱిరెండురోజులకు పిదప ఏప్రియలు 17-వ తారీఖున విశాఖపట్టణమున శ్రీమతి జానకమ్మ పిడికిలి విప్పుటలో ప్రభుత్వమువారి ఉద్యోగపురుషుడు చేయిచేసికొనినాడు. దీనికి ప్రభుత్వమువారు ఏమిచెప్పుదురు?

స్త్రీ పోలీసుల నుపయోగింతురా? :—

బ్రిటీషుసాంఘికారోగ్యసభవారి భారతప్రతినిధులచే పంపబడిన విన్నపములప్రకారము స్త్రీపోలీసుల నేర్పాటుచేయు విషయములో ఏమిచేసితిరని మద్రాసుప్రభుత్వమువారిని శ్రీమతి ముత్తులక్ష్మిరెడ్డిగారు మొన్నజరిగిన శాసనసభలో ప్రశ్నింపగా దానికి హోము మెంబరుగారు "స్త్రీ పోలీసుల నేర్పాటు చేయవలసిన అవసరము రాలేదని పోలీసుఇన్స్పెక్టరు చెప్పుచున్నాడు" అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చినారు. ఏమి? అవసరము రాలేదట. ఏప్రియలు 3-వ తేదీని ధూబ్రినగరమున స్థానికమహిళాసభవారి యాజమాన్యమున జరిగిన ఘోషాస్త్రీల సభచెంత పోలీసుభటుల కాపలాపెట్టుటయు, సభలోపలకు పోలీసు

రిపోర్టరులు వలదువలదనిపలుసారులు ప్రబోధింపబడియు చొరబడుటయు, పరపురుషునికన్నెత్తి చూడనొల్లని పరదారాస్త్రీలు సభచాలించుకొని ఇండ్లకుబోవుటయు జరిగినది. ఏప్రియలు 13–వ తేదీని బొంబాయిలో ఒకపోలీసు ఉద్యోగి కమలాదేవిగారిని చేయిపట్టుకుగెంటెను. ఏప్రియలు 17–వ తేదీని విశాఖపట్టణమున శ్రీమతి జానకీదేవి పిడికిలి ప్రభుత్వోద్యోగి పాహారాయుధు పట్టినాడు. ఏప్రియలు 25-వ తేదీని మద్రాసుహైకోర్టు బీచివద్ద శ్రీమతి గుమ్మడిదల దుర్గాబాయమ్మగారిని—వెనుక అసహాయోద్యమదినములలో చిత్తరంజన దాసు చిన్నారి కొడుకును చెయ్యినలిపి చంపిన పోలీసుఉద్యోగులకు సహోదరులగు వారు తమచేతులతో గెంటినారు; కఱ్ఱలతో కొట్టినారు. స్త్రీపోలీసుల నుపయోగించుటకు ఇంతజరిగిన మీదటనైన అవకాశము కలిగినదని పోలీసుఇన్స్పెక్టరుజనరలు అంగీకరించునా? ఇకనైనను ఇట్టిఅమానుషములు జరుగకుండచేసి సభ్యలోకమువారి మన్ననబడయుటకు ప్రభుత్వమువారు స్త్రీపోలీసుల నుపయోగింతురా?

గాంధిమహాత్ముడు జాగ్రతపుచ్చుకొన్నాడు:—

ఉపయోగింతురో లేదో తెలియదుకాని ఉద్యమనాయకుడు మహాత్మగాంధిగారు మాత్రము ఇట్టి అమానుషములు జరుగకుండుటకు జాగ్రతపుచ్చుకొని ఇట్లు ఆదేశించుచున్నాడు "స్త్రీలుమాత్రము మగులను కాపాడుటకు పూనుకొనగూడదు. ఆ కాలము వచ్చినపుడు వారికిగూడ నేననుమతి నిచ్చెదను. కాని అది యింకను రాలేదు. ప్రస్తుతము స్త్రీలు విదేశవస్త్రముల దుకాణములవద్దను కల్లు సారా దుకాణములవద్దను పికెటింగు చేయుచుండవలెను. నూలు వడుకుచుండవలెను. భారతస్వాతంత్ర్యపాఠశాలలో స్త్రీలింకను అక్షరములనే నేర్చుకొనవలెను. స్వరాజ్యమునుగూర్చి తెలిసికొని దానిని బడయుటకు ప్రయత్నించుటయే ప్రాథమికవిద్య." స్త్రీలు సత్యాగ్రహలవణమును సంరక్షించుటకు పూనుకొనరాదనియు తమకు ప్రకృతి ప్రసాదించిన సౌజన్యము తోలకాదు ఉపదేశవాక్యములతో విదేశవస్త్రబహిష్కరణప్రచారమునందును, మద్యపాననిషేధప్రబోధమునందును తమ వ్యగ్రోత్సాహమును వ్యయపఱుపవలయునని మహాత్ముడు వారిని హెచ్చరించుచున్నాడు. ఈహెచ్చరిక తులసీదళమువలె తలదాల్చి భారతరమణులు విదేశపుబట్టల దుకాణములవద్దను, కల్లంగడులవద్దను పికెటింగు సాగించుచున్నారు. కఠినంపుదీక్షవహింప నాదేశము వచ్చువఱకు వారు ఇట్టి సామమార్గములనే అవలంబించి దేశమాత దాస్యవిమోచనమునకై పని చేయవలసియున్నది. గాంధీమహాత్ముని సతి కస్తూరిదేవి నాయకత్వమున ఈవిషయమున తుదివఱకు పనిచేయ నలుబదిమంది స్త్రీలు స్థిరసంకల్పలైయున్నారు. ఇతరతావులయందుకూడ స్త్రీలిట్టి స్థిరసంకల్పమునే ప్రదర్శించుచున్నారు.

"మా కెట్లు తెలియును?":—

సచిన్ సమీపముననున్న అంబసు గ్రామమునకు మహాత్ముడు పోయినపుడు అచ్చట కూడిన స్త్రీల నాతడు 'అమ్మా! కాంగ్రెసుసభాధిపతియగు జవహర్లాలు నెహ్రూ సంగతి తెలియునా?' అని ప్రశ్నించెను. దానికి ఆస్త్రీలు ఐకకంఠమున "మహాత్మా! మాకెట్లు తెలియును?" అని ప్రత్యుత్తరమిచ్చిరి. ఈ ప్రత్యుత్తరములో పురుషులు తమధర్మమును ఎట్లు మఱచియుండిరో విస్పష్టమగుచున్నది. పురుషులు స్త్రీలను ఇంటి నాలుగుగోడల సందున కట్టివైచుటకె పురుషులు; కాని లోకవిషయమును వారి చెవిని వేయుటకు పురుషులు కారు. ఈసంగతి గమనించిన మహనీయుడుగావుననే మహాత్ముడు అప్పుడాసభలో నిట్లు చెప్పెను. "అమ్మా! అది మీకు తెలియనిచో మీతప్పు కాదు. ఇంతకాలమును మిమ్ము ఇంటికి కావలికత్తెలుగను, వంటలక్కలుగను, ఇల్లు తుడుచువారిగను, నీళ్లు తెచ్చువారిగను పరిగణించిన మాపురుషులమహాపరాధము." ఇకనైనను పురుషులు మేలుకొని తామింతవఱకు చేయుచున్న మహాపరాధమునకు లెంపలువైచికొని స్త్రీలకు విద్య నేర్పియు, వార్తలుచెప్పియు సత్వరస్వరాజ్యసంపాదనకు అడ్డుపడుచున్న స్త్రీల అజ్ఞానమను వింధ్యపర్వతమును క్రుంగబెట్టుటకు అగస్త్యమహామునులగుదురుగాక! ఏవిషయమున ప్రశ్నించినను 'మా కెట్లు తెలియును?' అనకుండ 'మాకు తెలియును' అని భారత మహిళామణులు ఎప్పుడు పలుకనేర్తురో నాడు భారతదేశమున కళ్యాణభానూదయమగును.

ఉపశ్రుతి ఉన్నది:—

ఏప్రియలు 6–వ తేదీని మహాత్ముడు లవణశాసనధిక్కారము చేయుటకు సర్వాయత్తములు చేసికొని అరేబియా సముద్రతీరమునందలి దండి చేరెను. అదియే సమయమున బంగాళాఖాతము తీరమున కలకత్తానగరము చెంత హుగ్లీ మహానదిలో సీమదేశము నుండి మనదేశమునకు 8500 టన్నుల ఉప్పును గొనివచ్చుచున్న కోగండేలు అను నావ మునిగిపోయెను. అరేబియా సముద్రతీరమున మహాత్ములవారిచే లవణశాసన ధిక్కారము చేయబడుటయు, బంగాళాఖాతము తీరమున విదేశపుటుప్పునావ గంగాప్రవేశమగుటయు కారణములేక ఏట్టికార్యమును జరుగని ఈసృష్టిలో ఏకసమయమున జరుగుట కేవలము కాకతాళీయము అగునా? మూఢనమ్మకముగలవారిగా మమ్ము కొందఱు భావింప సాహసించినను మేమీ కార్యసంభవము దైవనిర్దిష్టమనియు, ఆ విదేశపుటుప్పునావ గంగాప్రవేశ మగుటలోనైన నాదమున భారతదేశమున నిక విదేశపుటుప్పునకు తుదిచీటి వచ్చినదను ఉపశ్రుతి ఉన్నదనియు విశ్వసించుచున్నాము.

ఆంధ్రకేసరి చిత్తస్థైర్యము:—

గతదినమున తమ నాయకులగు దేశోద్ధారక నాగేశ్వరరావుపంతులు, గద్దె రంగయ్యనాయుడు, భాష్యంచెట్టిగార్లు కారాగృహమునకు పంపబడుటచే ఆనాడు సంపూర్ణమగు హరతాళమును గావించి మదరాసుపౌరులు ఏప్రియలు 22-వ తేది మంగళవారము సాయంత్రము ఆరుగంటలకు హైకోర్టుబీచికడ సమావేశమైరి. బ్రహ్మాండమగు సమావేశము. ఒక్కొక్క ఇసుకరేణువున కిద్దఱేసిమనుష్యుల చొప్పుననుండిరి. ఈజన సముద్రమును చూచి దాపుననున్న లవణసముద్రము ఉత్తరంగితమగుచుండెను. ఆసమావేశమునకు ఆంధ్రకేసరి ప్రకాశంపంతులుగారు అధ్యక్షతవహించిరి. ఉపన్యసించుటకు లేచిరి. సహజమేఘనిస్వనస్వరమున ఉపన్యసింప నారంభించిరి. సభలో నిశ్శబ్దము విరాజమాన మగుచుండెను. నిక్కపొడుచుకొన్న చెవులతో ప్రజలు ప్రకాశముగారి పలుకులను వినుచుండిరి. ఇంతలో కొంతదూరమున జరుగుచున్న చిన్నసభనుండి చెంతనున్న పోలీసువారిపై ఎవరో దుండగీండ్రు రాళ్లువిసరుటయు, అందుమీద గవర్నమెంటువారి రౌతులు లాఠీకర్రలతో చొరబడి ప్రజలనుకొట్టి సభను ఛిన్నాభిన్నము చేయుటయు జరిగినది. ఇంత భీభత్సము జరుగుచున్నను ప్రకాశముపంతులుగారి అధ్యక్షతను సమావేశమగుచున్న సభలో విశేషమగు అలజడి ఏమియు కలుగలేదు. ప్రకాశముపంతులుగారికి మద్రాసు పౌరులలోగల పలుకుబడికి ఇదియొక ప్రబలనిదర్శనము. గవర్నమెంటువారి రౌతులచే దెబ్బలుతిన్నవారి నందఱిని ప్రకాశముపంతులుగారు సభవారికి చూపుచు వారి దెబ్బలను గూర్చి వివరించుచుండిరి. సమావేశమైన అశేషజనములో ప్రభుత్వమువారి దౌర్జన్యమును గర్హింపనివారుగాని దెబ్బలుతినినవారికొఱకు సానుభూతి నొందనివారుకాని లేరు. ఈ దెబ్బలలో పదిఏండ్ల బాలుడొకడు స్మృతితప్పి పడిపోయెననియు వానిని సార్జెంటొకడు తన గుఱ్ఱముమీద వైచికొనిపోయెననియు ప్రత్యక్షముగ చూచినవారు తమతో చెప్పగా ప్రకాశముగారావార్తను సభికులకు తెలిపిరి. అప్పుడు సభవారిని ఒక దుఃఖతరంగము ముంచెత్తెను. ఇంతలో మరియొకదుఃఖవార్త వినవచ్చెను. స్ఫోటకవ్యాధిచే బాధపడుచున్న ప్రకాశముపంతులుగారి రెండవకుమారుడు మైలాపురమున వారియింట పరమపదించెనని వినవచ్చెను. (ఈ వార్త సత్యముకాదు. ప్రకాశముగారి ద్వితీయపుత్రుడు హనుమంతరావు స్ఫోటకవ్యాధిచే బాధపడుచుండుటయు వ్యాధి తీవ్రదశలో నుండుటయు సత్యమేకాని మరణవార్త అసత్యము. ఆ బాలుడు పూర్ణపురుషాయుషజీవియై ఆంధ్రకేసరికి అనంతకీర్తిగౌరవములు తెచ్చునుగాక!) ఎట్టి వార్త! కడుపున పుట్టిన కుమారుడు మరణించెననువార్త. అట్టివార్త వినియు ఆంధ్రకేసరి ఉపన్యాసమును విరమించలేదు. ఆయన విశాలవదనమున ఒకించుకైన విన్నదనము చూపట్టలేదు; ఉగ్రసుందరనేత్రములందు బాష్పతోయకణమైన కనిపింపలేదు; గభీర

స్వరమునందు గద్గదిక పొడసూపలేదు. ఎప్పటితీరున ఉపన్యాసము సాగించెను. చెప్పవలసినంతయు చెప్పెను. 'ఎట్టిసమయమునను అహింసను వీడవద్దు' అని హెచ్చరించి సభ ముగించెను. హృత్పిండమును చిదుపు దుఃఖవార్త వినియు చలింపని ఈ మేరుధీరుని లోకమునకు ప్రసాదించిన ఆంధ్రమాత ఎంతటిధన్య? గాంధిమహాత్ముని ఆదేశమును ఆలించి నెలకు ఐదువేలరూపాయిల ప్రాక్టీసు వదలి దేశసేవలో దేహమునుడయ్యించిన ఆతని త్యాగబుద్ధికి—సైమన్‌కమీషను బహిష్కారణసమయమున జరిగిన అల్లరులలో స్వాతంత్ర్యవాదులగు శ్రీమానులు గారకాయవాటము చూపగా తాను ముందుకువచ్చి గుండుదెబ్బకు గుండెవిఱచి నిలిచిన ఆతని ధైర్యగరిమకు ఇది మెఱుగుపెట్టుచున్నది. అతిలోకమైన ఇట్టి ధైర్యగరిమచూపిన ఆ త్యాగమూర్తి ఇప్పుడు సత్వరస్వరాజ్యప్రాప్తికి ప్రార్థనలు సలుపుటకు ఏకంతంపు నెలవగు కారాగారమున నున్నాడు. ప్రసుప్తమైయున్న మద్రాసునగరమును ప్రబోధించియే ఆతడు కారాగారమునకాలుపెట్టినాడు. 'అవురా ధీరచరిత్ర సంతదల సంఖ్యాత ప్రభావోన్నతుల్'.

కీ. శే. వేంకమ్మ గారు:—

పెనుగొండ తాలూకాబోర్డు ప్రెసిడెంటుగారగు శ్రీయుత నారాయణగారి భార్య శ్రీమతి వేంకమ్మగారు తుంకూరు బంధువుల ఇంట పెండ్లికిపోయి వచ్చుచు త్రోవలో కలరావలన స్వర్గస్థురాలైనదని వినుటకు విచారించుచున్నాము. స్వయముసంతానము లేకపోయినను ఆసతీమణి బంధుగులబిడ్డల నెందరినో చేరదీసి కడుపునబుట్టినవారికంటె హెచ్చుప్రేమతో పెంచి పోషించుచుండినది. గృహకార్య నిర్వహణమునందును అతిథి జన సత్కారమునందును ఈపూజ్యురాలు ఈమెకీమెయెసాటి యనునట్లు సంచరించుచుండినది. వేంకమ్మగారి పవిత్రాత్మకు పరమశాంతి కలుగుగాక!

ఆంధ్రదేశమున నిర్బంధపరంపరలు:—

స్వాతంత్ర్యసంపాదనోద్యమమున గుజరాతురాష్ట్రమునకు తరువాత ఆంధ్రదేశమే అమితోత్సాహము చూపుచున్నది. ఈ దోషమునకుగాను ఆంధ్రభూమియందు నిర్బంధదేవత నిరాఘాటవిహారము సల్పుచున్నది. ఉజ్జ్వలనిష్ఠానిధి బులుసు సాంబమూర్తి, నిర్మాణకార్యక్రమనిర్వహణపటిష్ఠుడు బ్రహ్మజోస్యుల సుబ్రహ్మణ్యము, సమంచితవక్త చెఱుకువాడ నరసింహము, ధనైకవిక్రాణనశూరుడు కాశీనాధుని నాగేశ్వరరావు, యుగంధరప్రతిభుడు వెన్నేటి సత్యనారాయణ, శాణవిఘృష్టరత్నము భోగరాజు పట్టాభిసీతారామయ్య, ఆంధ్రకేసరి టంగుటూరు ప్రకాశంపంతులు మొదలగు ఆంధ్రమహానాయకులు అహింసావ్రతదీక్షయందు చిదిమిపెట్టిన బంటులు—హృదయవచశ్శరీరములందు పుణ్యసుధాప్రపూర్ణుడైన మహాత్ముని మనసుకెక్కిన శిష్యులు—శ్రీకృష్ణజన్మస్థానమున కేగియున్నారు. నిర్బంధవిధానముచే స్వాతంత్ర్యోద్యమము చల్లారునదికాదని వెనుకటిసంగ

తులు వెల్లడిచేసినవి. అయినను ప్రభుత్వమువారు అనుభవమూలకముననైన జ్ఞానమును సంపాదింపనొల్లకుండుట శ్రేయోమార్గముకాదు. శిరీషపుష్పములచే ఉరువజ్రమును భేదింపనగునా?

మ హా త్ము డు అ జా త శ త్రు డు:—

మహాత్ముడు స్వరాజ్యప్రస్థానమున అనాఖ అనుగ్రామము వచ్చెను. ఒక పోలీసు సబ్ ఇన్స్పెక్టరు మహాత్ముని ఉపన్యాసము వ్రాసి గవర్నమెంటుకు రిపోర్టుజేయుటకు అచ్చటికి వచ్చెను. ప్రజలా పోలీసు ఉద్యోగికి ఆహారపదార్థములైనను దొరకనీయలేదు. త్రాగుటకు నీరమునైన లభింపకుండ జేసిరి. ఓహో! ఏమి అకట్టు! గాంధిమహాత్ముని చెవియందీవార్త పడెను. ఆతనిమనము కరుణారసముతో దొకదొకలాడెను. ఆతడు ప్రజల నిట్లు ప్రబోధించెను. "గవర్నమెంటు ఉద్యోగులను పస్తుపెట్టుట న్యాయమముగాదు. మనదేశమునకంతచేసిన డయ్యరుసేనాని నన్ను గుండుపెట్టి కాల్చినను ఆతనికా సమయమున పాముకఱచినచో ఆవిషమును నేను నోటితో పీల్చి ఆతని బ్రతికించుటకు ప్రయత్నింతును." తన్ను చంపవచ్చిన శత్రువు తనచేతచిక్కినను ఆతని కెట్టిహానియు చేయక పైసగమేలుచేసి పోమ్మను పుణ్యాత్ముడు అజాతశత్రువు తలపెట్టిన కార్యమునకు విపర్యాసము వాటిల్లునేని ప్రపంచమున ధర్మమనునది లేదనవలయును.

సి ద్ది క్ మా త స మ ర్ప ణ ము:—

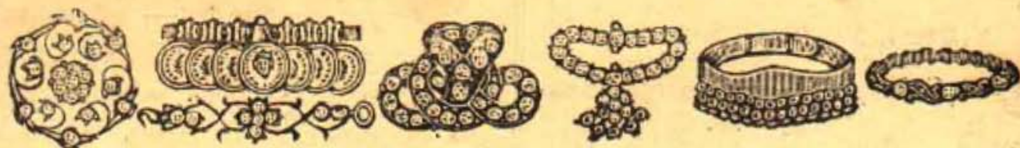
జపానీయు లొకవృత్తాంతమును చెప్పెదరు. ఒకప్పుడు వారిదేశమున యుద్ధము పొడసూపినదట. ఆ సంగ్రామములో ఒక వీరాంగన నలుగురిపుత్రులు వైరివీరులను చెండాడి తుదకు వీరస్వర్గ మలంకరించిరట. సంగ్రామభూమి కంపుటకు నాకు ఇంకను పుత్రులులేరే అని ఆవీరమతి విలపించినదట. ఇది కాళ్లులేని ఉత్త కట్టుకథ అనియు, నిట్టిది జరుగుట అసంభవమనియు మేమింతవఱకు భావించితిమి. తన ప్రాణములిచ్చి అయినను తన సంతానమునుగాపాడు తల్లిచేచేతల తనబిడ్డల నందఱిని సంగ్రామరంగమునకు సమసిపోవ బంపునా? పంపుననియు, అట్టివృత్తాంతము కాళ్లులేని ఉత్త కట్టుకథ కాదనియు మేమిప్పుడు తెలిసికొంటిమి. బొంబాయినగరమున సిద్దిక్ అను మహమ్మదీయయువకుడు లవణసత్యాగ్రహసంగ్రామమున ఉత్సుకుడయ్యెను. ప్రభుత్వమువారి శిక్షాబాణమునకు గురియై చెఱసాలకేగెను. ఒక్కడేయగు ఈపుత్రునిపై పంచప్రాణములు బెట్టొగ్గి జరాకృశమైన దేహమును నిలుపుకొనుచున్న ఆతనితల్లి మరియమ్మబీబీ ఈవృత్తాంతమును ఆలించి ఆనందతరంగితహృదయై ఇట్లు పలికెను. "నాసుతుడు ఎప్పుడు కారాగృహమునకు పోవునా అని వేగిరపడుచుంటిని. దేశస్వాతంత్ర్యసంపాదనార్థము జరుగుచున్న ఈ మహాసంగ్రామమునకు సమర్పింప నాకు నూరుమంది పుత్రులు పుట్టియుండిన బాగుండియుండునుగదా అని ఆలోచించుచున్నాను. సిద్దిక్ జననమునొందినపుడు అతడు జాతీయ

స్వాతంత్ర్యసంగ్రామములో ప్రవేశించి ఇంతటి ప్రయోజకుడు కాగలడని నేను పలవరింపనైన లేను. ప్రభుత్వమువారు శిక్షించి ఇప్పుడు ఆతని ప్రయోజకత బయలుపెట్టినారు. ఇక నేను నిశ్చింతతో ప్రాణముల విడచెదను." భారతమహిళామణులలో మఱికొందఱు మరియనుబీబీలు బయలుదేరుచో స్వరాజ్యము నిమిషములమీద తెక్కలుకట్టుకొని వచ్చి వ్రాలునని చెప్పుటకు జ్యోతిషశాస్త్రపాండిత్య మవసరములేదు.

"గాజులసంఘము":—

అసహాయోద్యమ దినములలో కొంతవఱకు మహాత్మునకు ప్రతిబంధపు పేరటాండ్రయియుండిన స్త్రీలిప్పుడు ఆతనికి బాసటలై నిల్చుచున్నారు. నిల్చుటయెగాదు. పారిపోవుచున్న పురుషులకు బుద్ధిచెప్పి నిలువరించుచున్నారు. స్వరాజ్యవ్రతదీక్షవహింప పౌరుషరహితులగు పురుషులకు గాజులను పంపి వారు దేశీయోద్యమమునకు ప్రోత్సాహము కల్గించుచున్నారు. భిత్తిబిడాలములగు శ్రీనివాసయ్యంగారు, సత్యమూర్తిగార్లకు వారు గాజులను పంపినట్లు సద్యోవార్తలు వినవచ్చుచున్నవి. అప్పటినుండి సత్యమూర్తిగారు విదేశవస్త్ర బహిష్కరణ విషయమున ముందుకు వచ్చుచున్నను అయ్యంగారు మాత్రము అయిపులేదు. అయిపుజాడలేని ఆయనగారి సంగతియేల? ఇదికనుడు—దేశీయ గాజుల సంఘము అనుపేరట ఢిల్లీలో నొక సంఘము నేర్పరచి పనిచేయుచున్న 100 మంది స్త్రీలు ఢిల్లీలో గడియారస్తంభము నొద్దను యితరచోట్లను విదేశవస్త్రముల దుకాణములవద్ద పికెటింగు ప్రారంభించిరి. ఈదుకాణములవద్ద విదేశవస్త్రములను కొనుటకు పురుషులెవరైన వచ్చినచో వీరు వారికి గాజుల నిచ్చుచుందురు. ఒక దుకాణమువద్దకు విదేశవస్త్రములను కొనుట కొక పురుషుడు వచ్చెను. వెంటనే ఒక స్త్రీ అతనికి రెండుగాజుల నిచ్చెను. "విదేశవస్త్రములను బహిష్కరించుటకు తగిన ధైర్యము నీకు లేకపోయినచో నీవు యింటికిపోయి యీ గాజులను తొడుగుకొని ఘోషాస్త్రీవలె మేలిముసుగు వేసుకొనుము." అని చెప్పెను. ఆమె చేతికొక విదేశపు రిస్టువాచీయున్నది. "మీరు దానిని తీసివేయకుండ నాకెటుల బోధింపబూనితిరి?" అని ఆతడడిగెను. ఆమె వెంటనే ఆ వాచిని పగులగొట్టి పారవేసెను. అతడుగూడ వెంటనే తనఒంటనున్న విదేశవస్త్రముల నన్నిటిని తీసివేసి ఖద్దరు కట్టుకొని తనబండిలో వెడలిపోయెను. ప్రజలందరును జయజయధ్వను లొనరించిరి. ఇంకొక దుకాణమువద్ద నొక పోలీసుఉద్యోగి విదేశవస్త్రములను కొనుటకు వచ్చెను. ఒక స్త్రీ రెండుగాజుల నిచ్చెను. అతను తృణీకారముగా వానిని పగులగొట్టి పారవేసెను. ఆమె వెంటనే ఒక కత్తినితీసి అతనికిచ్చి "మొదట దీనితో నన్ను పొడిచివేసి పిమ్మట విదేశవస్త్రములను కొనుము"అని చెప్పెను. అతను నిర్ఘాంతపోయెను. "ఇటుపైని నేనెన్నడును విదేశవస్త్రములను కొనను"అని వాగ్దానము చేసి ఆతడు వెడలిపోయెను. ప్రబోధమతియగు స్త్రీ తలపెట్టినచో ఎవ్వరు మారకుందురు?

ఎలక్ట్రిక్ బంగారుగిల్టు, ఇమిటేషన్ రవలతో సమానమగు ఆభరణములు. చూచువారు అసల్ బంగారు, రవలలో చేయబడిన ఆభరణములని భ్రమించునట్లు దిగ్భ్రమ కలుగజేయును. 5 సంవత్సరములు గ్యారంటీగలది.

No. 1. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లతో చెక్కబడిన కొండతిరుగుడుబిళ్ల 1-8-0
బంగారుగిల్టు చేమంతిపువ్వు 0-12-0

No. 2. బంగారుగిల్టు అరసవరములదండ 7-0-0
కాలు ” సవరములదండ 6-0-0

No. 3. ఇమిటేషన్ తెల్లరవలఅడ్డిగ దీనిని అసల్ రవలఅడ్డిగకతెలికలోగుచ్చబడి మెరుపుపుంచినది 14-0-0
పుచ్చేరిసాదా అడ్డిగ పతకముతో 2-12-0
చెయిన్ అడ్డిగ తెల్లరాళ్ల పతకముతో 6-0-0

No. 4. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కిన రవలగాజులు జత 1-కి 7-0-0
బంగారుగిల్టు సాదాగాజులు
ఇందులో అనేక మోస్తరులు గలవు. జత 1-కి 1-8-0

No. 5. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కబడిన జడనాగరం అసల్ రవలవలె జ్వలించును 4-0-0
మూడువరుసలు గజ్జలుకట్టిన బంగారుగిల్టు కృష్ణజడ నాగరం 1-6-0

No. 6. ఇమిటేషన్ తెల్లరాళ్లు చెక్కిన మాటీలు జత 1-కి 3-0-0

No. 7. మల్లెపూవుల ఒడ్డ్యాణము పెద్దదిగ చేయుటకును చిన్నదిగ చేయుటకును చిన్నగుండ్లు అమర్చబడి యున్నది.
సాదాగజ్జలుకట్టినఒడ్డ్యాణము పెద్దది 5-0-0
చిన్నసైజు 4-0-0

No. 8. క్రొత్తమోస్తరు పాముమెలికవలె గజ్జలుకట్టిన ఒడ్డ్యాణము పెద్దది 6-0-0
చిన్నసైజు 5-0-0

ఇంకను ఇందులో వివరింపబడని ఆభరణము లెన్నియో గలవు. కావలసి కోరి వ్రాయు వారికి పంపబడును.

వెస్‌లాక్ కంపెని, పార్కుటౌను, మదరాసు.

మా ట లా డు చి త్ర ప ట ము లు!

ఈ చిత్రపటములు జర్మనీ దేశమున నవీనపరిశోధనల వలన గనిపెట్టబడినవి. అతి నైపుణ్యముతో నెట్లో వీనికి ప్రాణమున్నట్లు తోపజేసిరి. ఈ పటముల నొకభాగమున నదిమినచో నతిచిత్రముగ ననేక విధములగు మాటలను పలుకును. పిల్లి యఱచునట్లు కుక్క మొఱుగునట్లు పెద్దపులి గాండ్రించునట్లు పక్షులు పాడునట్లు బిడ్డ యఱచు నట్లు మనుష్యులు మాట్లాడినట్లు, వివిధముగ వర్ణింపదరముగాని పలుకుల నెన్నిటినో పలుకును. ఇదివఱకెన్నడును కని విని యెఱుగని యాశ్చర్యము దీనియందు గలదు. వీనిని మీ చొక్కా జేబులలో నుంచుకొని యితరులు దిగ్భ్రమ జెందునట్లు, వారికి దెలియకనే యింద్రజాలమట్లు పలికింపవచ్చును.

అందమయిన మాట్లాడు 12 పటముల సెట్టు రు. 2-8-0 వి. పి. ఎస్ & కంపెని, పార్కుటవున్. మదరాసు.

అ ద్భు త మై న చి న్న కు ట్టు మె షి న్

ఈ చిన్న సైజుకుట్టు మెషీన్ సీమలో తయారుచేయబడినది. దీనితో అందరును పెద్ద కుట్టుమిషన్‌లో కుట్టునట్లు ఇంటిలోవుండు స్త్రీలు బాలికలు అన్నివిధములైన కుట్టు పనుల సులభముగా చేయవచ్చును.

రకం పెద్దది 1-కి రు 7-0-0 పోస్టేజి. రు 1-4-0 రకం చిన్నది 1-కి రు 3-0-0 పోస్టేజి అ. 11

పి. కె. స్వామి & కంపెని, పార్కుటవున్, మదరాసు.

ఉపాధ్యాయులు

టి. వి. సుందరరామయ్యగారు, వారి

సతీమణియు, శిశువులు, లోధ్రుడు,

లోధ్రిణియును.

మ-రా-రా-శ్రీ
డాక్టరు కే. ఎన్. కేసరిగారికి,
కేసరికుటీరము,
మదరాసు.

అయ్యా,

అత్యద్భుతమగు తమ 'లోధ్ర' వలన మాకుటుంబమునకొనగూడిన మేలును వర్ణింపనశక్యము. 13 వత్సరములుగ కాపురము చేయుచుండియు మాకు సంతాన భాగ్యము లేకుండెను. ఇక ప్రాప్తి లేదని ఆశ వదలు కొంటిని. హఠాత్తుగ తమ 'లోధ్ర' ను గూర్చివిని, ఒక బుడ్డిని కొని నాభార్యకిచ్చితిని. ఇపుడామెకిరువురు శిశువులు పుట్టినందులకు సంతోషించుచున్నాను. వారికి లోధ్రుడు లోధ్రిణి అని నామ కరణము చేసితిని. ఇరువురును ఆరోగ్యముగనున్నారు.

టి. వి. సుందరరామయ్య
ఉపాధ్యాయుడు,
రేణిగుంట.

N. B. లోధ్ర అన్నిమందుల షాపులలో దొరకును.

భూ స్వామి

కే ఎల్. శర్మగారు, వారిభార్య,
బిడ్డ కేసరిబాయి.

డాక్టరు కే. ఎల్. కేసరిగారు
కేసరికుటీరము.
మదరాసు.

అయ్యా,

నాభార్య సంవత్సరము ఆరునెలలుగా కడుపు నొప్పితో బాధపడుచుండినది. అనేకమందు ను వాడితిని, యింజెక్షనుల నిప్పించితిని గాని ప్రయోజనము లేక పోయెను. 20 దినములకు 'లోధ్ర' ను వాడగనే నొప్పి కొంతతగ్గెను. మరి 20 దినములకు వాడగా నొప్పి పూర్తిగపోయి, గర్భవతియైనది. నాల్గవ మాసము నుండి లోధ్రతోడ, గర్భరక్షకయు క్షీరబలాతైలము నిచ్చితిని. సకాలమున స్త్రీ ప్రజను సుఖ ప్రసవమైనది. కేసరిబాయియని శిశువునకు నామకరణముచేసినాను.

ఇట్లు
కే. ఎల్. శర్మ
భూస్వామి, ఒంగోలు

నిష్పక్షపాతియగు ఇంగ్లీషు వైద్యురాలు

శ్రీమతి అన్నా థామస్ గారు

సూపరింటెండెంటు,

మెటర్నిటీ & చైల్డ్ వెల్ఫేరు,

బెంగళూరు.

హెల్త్ & ఇన్ఫెంట్సు వెల్ఫేర్

బెంగళూరు.

డా. కేసరిగారికి,

ఆర్యా,

ఇంగ్లీషు అవుషధములవల్ల గుణము లేనందున తమ 'లోధ్ర' ను నా సోదరికి వాడితిని. ఆమెకు ఆశ్చర్యమయిన గుణమునిచ్చినందుకు సంతోషించుచున్నాను. ఇకమీద ఈయౌషధమును నారోగులకు వాడెదను.

ఇట్లు

డాక్టరు అన్న థామస్‌గారు

సు ఖ కు టుం బ ము.

పండీత హనుమంతరావుగారు, వారి సతీమణి,
"శిశువు భీమకేసరి".

బెంగుళూరు.

డాక్టరు. కే. ఎన్. కేసరిగారికి,

కేసరి కుటీరము,

ఎగ్మూరు, మద్రాసు.

ఆర్యా,

గతవారము నా భార్య సుపుత్ర రత్నమును కనినందులకు చాల సంతసించి మీకు తెలియపఱచుచున్నాడను. మీ "లోధ్ర" యొల్లప్పుడును నా కుటుంబమున జ్ఞాపకముండును. నాభార్య గర్భముదాల్చిన వెనుక మీ "గర్భ రక్షక" వటిని వాడినందున చాల మేలు కలిగినది. మీరు వివరించిన విధముగ శిశువు బంగారువర్ణముగ నున్నాడు. "భీమ కేసరి" యని శిశువునకు నామకరణము చేసితిని. నా కృతజ్ఞతను తమకెట్లు వెల్లడింపగలను? లోకమున జన సామాన్యమునకును, ముఖ్యముగ స్త్రీలకును మేలొనకూర్చుటకై, మీకు చిరాయు రారోగ్య ఐశ్వర్యాభివృద్ధి కల్గించునట్లు దైవమును ప్రార్థించుచున్నాడను.

పండిత. కే. హనుమంతరావు.

గవర్నమెంటు ట్రాన్సులేటరు.